

Groningen

Willem Marten Lijfering

EERSTE DEEL

Raadselachtig is het moment te noemen wanneer een stelling zijn veronderstelling verliest (Stelling 12, Gronings proefschrift, dd 10 september 2008).

1. 2005

'Van der Veer!' zei Jan krachtig toen hij Willem vriendelijk de hand schudde, zoals Jan bij iedereen die hem nog niet kende, krachtig en vriendelijk de hand schudde met de opmerking dat hij Van der Veer heette. 'Kom binnen', zei Jan, en Jan leidde Willem zijn werkkamer in, in het GUMC, afdeling Hematologie, tweede verdieping, route Zuid. Ziekenhuizen hadden altijd iets onpersoonlijks, maar Jan had daar iets aan gedaan door alles wat hij in de jaren 80 en verder als arts verzameld had te bewaren, in vier tot aan het plafond prijkende Lundiakasten die aan één zijde van de kamer stonden (overvol met boeken en papieren). In de hoek stond een klein zitje met 4 Gispes kantoorstoelel waarvan het rode velours tot de draad was afgesleten. Schuin tegenover het zitje stond een groot ijzeren bureau met daarop een paar openliggende medische tijdschriften met daarachter aan de muur een paar niet identificeerbare grafieken getekend op roze hokjespapier van A3 formaat. Een computer stond niet in zijn kamer. Wel lag er een doos Compaenen Half Corona Sigaren op zijn bureau. Een raam gaf uitzicht op een deel van het tegenoverliggende gigantische ziekenhuiscomplex. Het wit gesausde behang in de kamer was nicotinegeel uitgeslagen en de kamer rook naar rook en natte hond. 'Ja, dat mag niet meer op mijn kamer,' zei Jan met een glimlach toen hij Willem naar de sigarendoos zag kijken, 'maar er zijn zo momenten dat ik daar totaal geen rekening mee houd, begrijp je dat?'

'Ja, dat begrijp ik,' antwoordde Willem, 'maar ik probeer de behoefte al een tijdje te laten.

'Zo is dat! En dat je het wilt laten moet je zelf weten natuurlijk, maar ik ben blij dat je het begrijpt! Ons afdelingshoofd begrijpt er maar niets van dat ik een roker ben, maar van haar moet je je niks aantrekken. Je ontmoet haar nog wel. Wil je koffie?'

'Lekker.'

'Loop maar even mee, dan weet je direct waar dat apparaat staat.' En zo liep Willem met Jan mee naar het automatische koffiezetapparaat van de afdeling voor dat wat zijn sollicitatiegesprek in ontwikkeling was. 'Hoe wil je het hebben?'

'Zwart graag.'

'Zelf weten. Sinds de koffie automatisch is geworden ben ik overgegaan op melk en suiker. Veel suiker. Die zwarte koffie is hier niet te zuipen.'

'Fijn dat u dit nu zegt,' antwoordde Willem met een lach, 'maar ik denk dat het nu te laat is om nog van gedachten te veranderen' terwijl Jan het plastic kopje zwarte prut aan hem gaf.

'Inderdaad,' zei Jan met een speelse lach 'Maar dat overleef je wel.' Ze liepen terug naar Jan's kamer en namen plaats aan het zitje. Jan deed de deur dicht en begon aan een stuk door te vertellen. Hij had een onderzoeksplaats vacant voor iemand die naast onderzoek ook patiënten kon zien. De toestand was 'nijpend' zei Jan lachend. Over 5 weken moesten ze als afdeling naar een congres in Australië en ze waren zo succesvol met het insturen van onderzoeks-ideeën geweest dat echt iedereen mee moest. En aangezien Jan beloofd had dat iedereen mee mocht als het congres hen zou uitnodigen, moest iemand de dienst doen tegen die tijd, zei Jan lachend. Niet dat er daarna niks was te doen. Er was meer dan genoeg te doen! Je kon op zijn afdeling doen wat je wilde. Jan vroeg: 'wat zou je eigenlijk aan onderzoek willen doen?'

'Iets met infectieziekten leek me we leuk,' antwoordde Willem in eerlijkheid. Infectieziekten had iets acuuts en onvoorspelbaars over zich. Bovendien was het een van de weinige gebieden in de Interne Geneeskunde waar je nog eens iemand beter kon maken.

'Uitstekend', antwoordde Jan. 'We behandelen hier natuurlijk wel bloedziekten in eerste instantie, maar met een specialisme van trombose, plakken we alle andere ziekten wel aan de bloedziekte vast. Er is ook veel te doen over infectie en trombose. Als je hier begint, maak ik direct een afspraak met de infectieartsen hier. Ik ken ze goed en ze staan vast wel voor een onderzoek open.' En Jan vertelde verder over de functie, over de mensen die er bij hem werkten, hoe groot de afdeling was, dat er af en toe diensten moesten worden gedaan, maar dat de baan voldoende ruimte overliet om jezelf te ontplooiën. Hij vertelde over Groningen en waar hij zelf vandaan kwam en vroeg: 'Waar ben jij eigenlijk geboren?'

'In Leeuwarden,' antwoordde Willem.

'Dat komt goed uit,' zei Jan. 'Daar ben ik ook geboren. In het GUMC werken vele Friezen. Die mensen komen hier goed uit de verf. Hollanders vergaan hier in de blubber. Groningers kom je hier wel tegen en de Groningers zijn stug. We noemen ze maligne. Ze zijn gespecialiseerd in kanker.' Niet wetende hoe daar op te antwoorden lachte Willem een beetje, waarop Jan op zijn kennelijke stokpaardje terecht kwam en zei: 'Nee echt, het zijn kankerkaars en ze doen aan kanker, het is geen grap. We proberen ze hier te mijden, hoewel je ze nooit echt kunt mijden. Maar de benigne dokters, wij onder andere, kiezen voor de heilzame Geneeskunde en wie daar voor kiest, geloof het of niet dat zijn allemaal Friezen! Wat ik maar wil zeggen, is dat je als Fries hier op zijn plaats bent. Het spreekt in je voordeel.' Waarna Jan verder ging over het belang van vissen, vakanties, goed eten, en dat er 50 000 medische tijdschriften bestonden waarin je altijd wel een onderzoek kwijt kon, maar dat hij gewend was om in de top 10 te eindigen en dat ook vast met Willem's onderzoek zou eindigen. Jan vertelde verder dat er één belangrijk punt in de aanstelling zat en dat was dat zijn baan betaald zou worden uit geld van de farmaceutische industrie. Jan deed al jaren zaken met de farmaceutische industrie en het beviel goed. Het waren goede mensen, samenwerken met hen was leerzaam, en professioneel. Er kwam een nieuw trombose medicijn aan, en het zag er allemaal goed en veelbelovend uit, maar om het zeker te weten, moest je onderzoek doen. Jan's afdeling hielp daarmee. Nou ja, hij zou het allemaal wel zien, en of hij het maar wilde overwegen. Als hij wilde, zei Jan, kon hij morgen beginnen. 'Maar denk er even over na en laat het me aan het eind van de week weten.'

Toen hij terugliep naar de trein beseftte hij dat Van der Veer naar geen enkele medische ervaring had gevraagd of naar papieren, of cijferlijsten, al die dingen waar zijn jaargenoten zo druk mee waren geweest en zich daarna vastgeslijmd hadden in het willen halen van bijvoorbeeld een cum laude. Jan was een spraakwaterval geweest en had het hem zo makkelijk mogelijk willen maken. Dat hij Fries was, was belangrijker voor Jan van der Veer geweest dan dat hij een extra wetenschapsstage tijdens zijn opleiding had gedaan (wat Willem gedaan had). Dat vond hij sympathiek, want het leek hem vooral gespeeld door Van der Veer: een speelse man met wie hij wel kon lachen. Het kostte hem dan ook weinig moeite om twee dagen later het secretariaat van de afdeling te bellen om door te geven dat hij graag zo snel mogelijk wilde beginnen.

2.

De eerste dag, was een spijbeldag, een dag waarin hij met ongeveer 20 andere mensen die in die maand nieuw aangesteld waren een introductie kreeg binnen het GUMC, van schoonmaakdienst tot aan de raad van bestuur. De schoonmaakdienst was nog het leerzaamst. Die legden hem uit hoeveel verdiepingen, afdelingen, kamers en OK ruimten het GUMC bestond en wat er wel en niet in een artsenkamer werd schoongemaakt. Het raad van bestuur lid vertelde over hoe groot de organisatie was en hoeveel geld er in de organisatie om ging, en hoeveel mensen er in het HUMC werkten (duizenden). Op de vraag van een van de nieuwe medewerkers hoeveel van die mensen in het management zaten, en hoeveel gezondheidszorg medewerkers er waren, kwam geen echt antwoord. Wel zei het raad van bestuurslid dat haar huidige functie veel interessanter was dan de functie die ze bij Shell bekleedde in de jaren voordat ze bij het GUMC kwam. Kennelijk moesten de nieuwe

medewerkers onder de indruk zijn dat het raad van bestuurslid ook nog bij Shell had gewerkt. Anders kon Willem niet bedenken waarom deze opmerking zo belangrijk was dat hij vermeld moest worden.

Er was een gratis lunch en om 14 uur mocht iedereen naar huis. Alvorens naar huis te gaan, was Willem nog even langs de afdeling gelopen. Om daar te komen moest hij door een aantal lange door de buitenhemel belichte gangen lopen. Jan's afdeling was te vinden om de hoek van het restaurant en dan met de lift 4 verdiepingen omhoog. Bij het restaurant stond een beeldhouwwerk van een levensecht grote vrouw die haar handen op haar hart heeft gelegd en smachtend naar boven kijkt naar haar man, die met een aktentas in zijn rechterhand, in vliegende vaart ergens naar toe rent. Het standbeeld moest waarschijnlijk benadrukken dat mensen in het GUMC houden van mensen die hard werken, dacht Willem. Maar als je goed keek naar waar die hard lopende man op afrende, dan was dat niets anders dan naar de muur van de gang. En Willem herinnerde zich met genoeg de uitspraak uit de Leidse studententijd die hem geleerd had dat een carrière niet een renbaan, maar een loopbaan moest zijn. In Groningen dachten ze daar kennelijk anders over. Enfin, van lanterfantien hield hij niet en men moest toch *ergens* mee bezig zijn. Het was te hopen dat zijn nieuwe functie niet zou eindigen in het zichzelf kapot lopen tegen een muur...

Willem klopte aan bij het secretariaat en stelde zich voor aan de twee secretaresses van de afdeling: Edith en Rineke. Jan was net naar een patiënt met hemofilie die op de afdeling orthopedie lag opgenomen, maar wellicht wilde hij zijn collega onderzoekers spreken? – Willem vond het best en zo ontmoette hij in de kamer naast Jan 2 arts-onderzoekers van de afdeling: Henk-Jan en Femke. Henk-Jan was een licht kalende man van ongeveer 30 jaar met een buikje en een bril met jampot dikke glazen die zijn oogkassen zo groot maakten alsof je in een peilloze diepte keek. Femke, een blonde vrouw van zijn leeftijd met een lengte van ongeveer 1.75 meter, stond net op het punt om de kamer uit te lopen, in dichtgeknoopte doktersjas waaronder je haar borsten kon zien. Onder haar doktersjas waren haar gladde kuiten en zwarte halfhoge hakjes zichtbaar. Ze sprak met een Noords accent, waarbij woorden die eindigden op 'mt' werden afgeknelnd en de 'a's' werden uitgesproken als 'a-euh's'.

'Ha,' zei Henk-Jan, 'dus jij bent de nieuwe onderzoeker van de afdeling. Introductiedag gehad?'

'Dat klopt' antwoordde Willem 'ik dacht nog even langs te komen om te kijken hoe laat ik morgen moet beginnen.'

'Half negen stipt!' antwoordde Henk-Jan met kracht 'hoewel Jan zelf wel eens een kwartiertje later komt. We zijn hier allemaal erg relaxed. Heeft Jan je vertelt wat je moet doen hier?'

'Onderzoek doen en patiënten zien,' antwoordde Willem kort en krachtig gezien Henk-Jan kennelijk op die manier van spreken was gesteld.

'Precies!' zei Henk-Jan. 'Over beiden moeten we goed praten. Ik vertrek over 2 maanden naar Nijmegen, en ga in opleiding tot cardioloog. Ik heb de afgelopen drie jaar een mooie dataset hier aangelegd van patiënten met trombose. Ik denk dat het goed is als jij die overneemt, maar alleen als je mij tweede auteur maakt!'

Willem, die van de voortvarendheid van Henk-Jan wat schrok, zei 'Misschien moet ik me eerst verdiepen in hoe trombose hier behandeld wordt en wat onderzoek is. Ik ben redelijk groen in die dingen.'

'Heb je al als AIO gewerkt?' vroeg Henk-Jan

'Ik heb zes maanden in Australië op de eerste hulp gewerkt en huisartsen op het platteland vervangen.'

'Oh, maar dan heb je wel iets van ervaring.', zei Henk-Jan 'en dat loopt dan vast los. Hoe is Sydney? Daar gaan we als afdeling over een maand naartoe, maar jij moet helaas dan dienst doen, maar maak je geen zorgen, de snoepreisjes zijn hier, met de farmaceutische industrie als betaler, veelvuldig. Doe onderzoek en zie patiënten, en je gaat de hele wereld over. Zie je die kaart achter me?' En Willem keek naar de muur waarop een wereldkaart met punaises in de muur was geprikt met daarop allerlei cirkels om wereldsteden: San Francisco, New York, Milaan, steden in Zuid Europa

en Turkije, Zweden en Engeland. 'Allemaal naar toe geweest in drie jaar tijd, in de mooiste hotels en vrijwel altijd vliegend met business class. Je hebt het hier goed als je hard werkt en geen moeilijke vragen aan Jan stelt,' zei Henk-Jan. De deur werd zonder kloppen met een ruk opengetrokken. Jan was kennelijk terug van zijn patiënt bij de orthopedie, had een bakje koffie in plastic beker in zijn linker hand en zei: 'Ik hoorde van Edith dat je hier zat. Henk-Jan, je hebt hem geen verkeerde dingen verteld toch?'

'Alleen dat wie hier hard werkt vaak op reis kan,' antwoordde Henk-Jan. Dat hij Willem gevraagd had om zijn onderzoek over te nemen vertelde hij er niet bij.

'Zo is dat,' zei Jan. 'Morgen half negen hebben we polivoorbespreking. Op de kamer van Edith en Rineke doen wij dat 2 keer per week. Ik zie je daar en de rest volgt vanzelf. Hoe was je introductiedag?'

Willem, niet zo goed wetend hoe hij geacht werd om te reageren, zei enigszins met afstand: 'ze deden hun best om er iets van te maken. We hebben meerdere afdelingen gezien, er was zelfs iemand van de Raad van Bestuur om iets te vertellen over hoe groot de organisatie is.'

'Allemaal voor de bühne,' zei Henk-Jan lachend. 'De echte dingen hoor je in de rookruimte niet waar Jan?'

'Zeker,' antwoordde Jan lachend. 'De echte dingen die hier gaande zijn vertellen ze in de rookruimte,' Henk-Jan lachte instemmend mee.

'Over roken gesproken,' zei Henk-Jan, 'heb je mijn stuk nagekeken over proteïne S?'

'Dat heb ik,' zei Jan. 'Laten we naar mijn tweede kantoor gaan, dat is de rookruimte Willem. Vroeger was de rookruimte mijn eigen kamer, maar nu het afdelingshoofd, je komt haar nog wel tegen, heeft besloten dat ik niet meer in mijn eigen kamer mag roken en rookmelders heeft laten ophangen, ben ik verbannen met de rest van de rokers naar de rookruimte.' Voor nu hebben we ook niet veel meer te bespreken. Morgen half negen beginnen we. We zien je graag dan!'

3.

Groningen was de stad waar hij aanvankelijk Geneeskunde wilde gaan studeren. Maar het lot had hem een lotingsnummer gegeven dat te hoog was om te voldoen aan zijn eerste voorkeur. En zo kwam hij in 1997 in Leiden terecht. Hoe anders had zijn leven kunnen zijn als het lot hem een lager nummer had gegeven. De ouders van zijn beste vriend op het VWO hadden een 3 kamerappartement op de Korreweg in Groningen gekocht en het was al geregeld dat hij in Groningen een kamer zou huren bij deze beste vriend van hem. De kans dat hij dan lid was geworden van het corps achtte hij klein. Acht jaar later en talloze vriendschappen later, zat hij dan toch in Groningen, alsof het weer 1997 was. Een nieuwe stad en niemand die hij in Groningen kende. De vriend van school was met zijn studie bestuurskunde al in het eerste jaar gestopt, en terug naar zijn ouders gegaan om het boerenbedrijf van zijn vader in Hallum over te nemen. Hij had hem nooit meer gesproken. Hij wist het adres nog van de woning waar hij als 18-jarige had gekeken of het appartement wat was. Het appartement lag aan een drukke verkeersweg. Achteraf gezien was hij blij dat hij een woonplek in Leiden had gevonden, in een groot studentenhuus van 13 man, liggend aan een park en waar het autoverkeer geen toegang had.

Het vinden van een appartement in Groningen leek in beginsel lastig. Hij was op een ochtend een makelaarskantoor ingegaan en die had hem niet echt geholpen: een appartement boven een disco ('lekker centraal in de binnenstad gelegen', zei de makelaar), 'dicht bij het GUMC' (aan het einde van de snelweg) en een 'groot appartement' (maar waarbij de WC gedeeld moest worden en de woonkamer op een tegenoverliggende hoge muur uitkeek) waren de drie keuzes waar hij 'snel uit moest kiezen, want appartementen in zijn prijsklasse waren dun gezaaid in Groningen terwijl er velen waren die in zijn prijsklasse iets zochten.' Een dag later ondernam hij een tweede poging, waarbij Willem door de stad liep opzoek naar een plek die hijzelf als bewoonbaar achtte. Dit leverde hem meer op. In de Oosterpoort aan het Winschoterdiep vond hij een benedenverdieping met een tuintje die hij meteen kon huren van de bovenbuurvrouw: Willemijn van Leer, en die drie straten verderop haar eigen stoffeerderij had. Willemijn was een alleenstaande vrouw van een jaar of vijftig die hij, hij

wist niet goed waarom, meteen aardig vond. De huurprijs was betaalbaar en het appartement lag rustig en onverstoord op 5 minuten fietsen van de binnenstad en het GUMC.

Hij had dit appartement gehuurd en het appartement maakte hem gelukkig. Wel was hij alleen in Groningen, maar dat compenseerde hij met hard werken in het GUMC en daarbij was hij zo langzamerhand gewend om alleen te leven. Zelfs het alleen avondeten, maakte op hem een steeds minder trieste indruk als dat het hem nog wel gedaan had toen hij nog in Australië leefde.

Na ongeveer een maand kwamen zijn eerste Leidse vrienden, Ralph en Friso, langs om te logeren. De vraag of ze langs konden komen, had Willem overvallen, hij had het niet verwacht. Toch was hij erg blij dat ze langs wilden komen. Kennelijk was hij minder vergeten door zijn vrienden in Leiden dan hij aanvankelijk had gedacht en het werd hoog tijd om bij te praten. Hij had verse etensspullen en drank ingekocht, de slaapbank geïnstalleerd en zag er naar uit om met hen de binnenstad 's avonds te verkennen. Maar toen Ralph en Friso er waren, kwam al snel de aap uit de mouw. Ze wilden bij Willem logeren, maar die avond hadden ze afgesproken met een meisje die Ralph al langer kende en die de vriendin was van een goede vriend van Ralph. En dus spraken ze 's avonds met haar af in de kroeg en werden de gesprekken over van alles gevoerd behalve over dat waar Willem op gehoopt had te kunnen praten. Het meisje, ze heette Linda, was vorig jaar met haar vriend, Theo, op vakantie in Thailand toen de Tsunami daar had toegeslagen. Ze hadden niet veel van de ellende gezien, maar wel de NOS zo gek gekregen om nog een keertje naar Thailand terug te keren voor 10 dagen, betaald door de NOS, waarna ze hun verslag konden doen over dat wat ze 'gezien' hadden. Ralph en Friso vonden dit een geweldige grap. Willem wist niet wat hij ervan moest denken. Daarna ging het gesprek over Theo, die ook Geneeskunde had gestudeerd en recent als AIO chirurgie aan de slag was gegaan. De vader van Theo had een bestuursfunctie in het College van Geneesmiddelen, waarna Ralph en Linda uitgebreid filosofeerden dat Theo met de paplepel had meegekregen hoe politiek en geneeskunde met elkaar gecombineerd dienden te worden. Een paar bier later waren Linda en Ralph ervan overtuigd dat Theo het later wel minstens tot minister zou maken, waarna het gesprek overging in wat een ieder beschouwde als meest favoriete film. Willem bemerkte dat hij te oud werd voor dit soort gesprekken die van de hak op de tak overgingen en waar hij geen touw aan kon vastknopen. Toen de algemene tendens van Friso, Ralph en Linda was dat de 'Boondock Saints', een film waarbij een homofiele agent samen met twee bloeddorstige priesters het recht in eigen hand neemt, de beste film ooit was, 'en zo dacht Theo er ook over' aldus Linda, kon Willem die film niet anders samenvatten zoals dat hier boven ook staat en dat hij weinig vertrouwen had in de kwaliteiten van mensen die er een dergelijke mening aan overhielden en tegelijkertijd minister wilden worden. Het antwoord van Friso was dat hij (Willem) de film duidelijk niet begrepen had, waarna ze overgingen op een ander onderwerp, dat was dat de jazz uit het café niet bij de tijd was, en waarna Friso een boom ging opzetten over Miles Davis. Gedeprimeerd en met een stuk in zijn kraag gingen Friso, Ralph en Willem bij het ochtendgloren naar huis. Rond een uur of 12 hadden Ralph en Friso dankbaar het volledige ontbijt wat Willem die dag ervoor gekocht had opgegeten. Daarna had Willem ze vriendelijk uitgezwaaid, zijn fiets gepakt en de rest van de warme zomermiddag gebruikt om naar Zoutkamp te fietsen en om, zoals dat heette, 'zijn hoofd leeg te maken'. Dit waren twee van zijn beste vrienden uit Leiden geweest. Na acht jaar bleef er weinig van die vriendschap over. Hij was blij toe.

4.

Het werken met patiënten op de afdeling bij Jan werd al snel een bezigheid vol van sleur. Jan had hem ingelicht hoe de poli's en EHBO werkten. Vooraf aan elke poli werden de meest zeldzame trombose en bloedingsziekten besproken en alles moest uitgezocht worden. Willem kon daar wel inkomen, maar Femke vond het verspilde tijd. Ze zei: 'Uiteindelijk is de diagnose toch altijd hetzelfde Jan, en de klinische consequenties zijn veelal ook niet anders.' Waarna Jan een voorbeeld pakte waarbij de diagnose wel anders was en de consequenties ook anders uitpakten. Waarop Femke zei dat ze in haar tijd nog geen andere diagnose had gezien dan trombose of hemofilie en waarop Jan zei dat we een Academisch centrum waren en verplicht waren aan de patiënt om tot de bodem uit te zoeken waarom iemand trombose kreeg of waarom iemand ging bloeden. Henk-Jan legde later aan

Willem uit dat de uitzoekdrang van Jan een overlevingsstrategie was: in een Academisch ziekenhuis moest je belangrijk zijn en belangrijk zijn kon je het best aantonen met onderzoek. Dat dit onderzoek veelal geld over de balk-smijterij was hoorde erbij. Femke vond dat maar niks en zei: 'het eerste wat ik ga doen als ik gepromoveerd ben, is een baan vinden in de periferie. Ook al zie ik 100 patiënten achter elkaar met hetzelfde, hoef ik niet poeha te doen en doen alsof al die 100 patiënten iets anders hebben, zoals Jan doet.' Willem probeerde een tussenpositie in te nemen op momenten wanneer Femke, bijvoorbeeld tijdens de lunch, op deze karaktertrek van Jan terugkwam. Femke vroeg hem: 'Wat vind jij van al deze diagnostiek en uitzoekerij?' Waarop Willem antwoordde: 'Voor mij is het te vroeg om een antwoord te geven op die vraag, ik moet eerst maar eens leren wat al die ziektebeelden zijn.' Waarop Femke zei: 'Nou, dat wist ik al binnen een dag.' Waarop Henk-Jan sussend zei: 'Maar we zijn niet allemaal van het snelle begrip als jij, Femke. Trouwens, ander onderwerp. Willem, heb je al nagedacht over mijn voorstel om mij tweede auteur te maken op de artikelen van mijn database?'

Willem antwoordde: 'Dat heb ik, maar gezien ik nog niet weet wat mijn promotieonderwerp precies wordt en ik ook denk dat Jan hier zijn zegje over moet geven, wilde ik ook dat nog even afwachten.'

'Nou je moet snel zijn, Willem, binnen een maand ben ik hier weg en het zou fijn zijn als we voor tijd die data kunnen uitwisselen.' Willem kreeg hier niet de kans op om verder op te antwoorden, want Henk-Jan, die deze week dienst had, werd door zijn dienstpiper weggeroepen. Femke zei: 'Pas op met de aanbiedingen van Henk-Jan. Hij is glad en lui, voor je het weet doe je al zijn werk voor hem.'

5.

Het wachten voor Willem was op het vertrek van Henk-Jan, zodat hij zijn kamerplaats kon overnemen. Nu zat hij op een grote kantoorkamer met zes verpleegkundigen die niet ophielden met praten. En hoewel dat wel gezellig was, kon hij zijn aandacht op zijn promotieonderwerp er op die kamer niet bijhouden. Een truc was om 's ochtends vroeg wat papieren in de bibliotheek neer te leggen en daar op een gegeven moment naar toe te lopen en te gaan studeren. Maar het trombose en infectie onderwerp, dat waarvan Jan had gezegd dat hij zich daarop moest gaan richten, sprak hem nou ook weer niet zo aan dat hij zich er dagenlang in kon verdiepen. En dus nam hij al snel extra lectuur mee naar de bibliotheek en las er Sartre en Céline. Maar echt lezen ging niet. Hij voelde zich een soort van bedrieger. Hij was zo opgevoed dat als je ergens voor betaald kreeg, dat je dan ook het werk moest doen in de tijd dat je ervoor betaald kreeg. En toch leerde hij wel wat van zijn promotieonderwerp door Sartre te lezen. Hij las in 'Walging' dat de hoofdpersoon zich sterk uitsprak ('de schoften') tegen alle lokale (en dode) beroemdheden die hij tegenkwam in het museum omdat ze in plaats van hem de ruimte te geven binnen zijn 'existentie' ze hem vanuit het graf probeerden te dwingen naar de wereld te kijken op één bepaalde manier: hun manier. Dat werd ook van hem verwacht met het doen van zijn onderzoek. Hij moest bouwen op de gegevens die door anderen (veelal dode medici) verzameld waren, wat hem beperkte in het doen van het observeren van zijn eigen impressies. Wie was er om te zeggen dat er zoiets bestond als trombose of infectie? Toch waren dat de begrippen waarmee alles begon. Dat was de premisse. En als je het Nellie, vroeg, een hematoloog in opleiding die 4 jaar geleden bij Jan gepromoveerd was, en op dit moment hoogzwanger haar poli's deed (en diensten afschoof naar haar collega's vanwege haar zwangerschap), dan was er geen reden om te twijfelen aan die diagnoses en nog veel meer! Hematologie was zoals dat in de boeken stond, en als je wilde excelleren in het onderwerp, zei ze tegen Willem, dan moest je eerst alle theorie kennen, alvorens je eigen onderzoek er aan toevoegde. Ze vroeg: 'Hoe staat het met je onderzoek?' Waarop Willem antwoordde: 'Ik lees me in.'

'Heel goed,' antwoordde Nellie. 'Heb je Colman's boek al gelezen over trombose?' En Willem moest erkennen dat hij dat boek niet kende. 'Oh, maar dan is het goed dat ik je spreek,' zei Nellie enthousiast. 'Bij Colman begint *alles*, en ik heb het boek op mijn kamer liggen. Ik pak het wel even voor je.' En twee minuten later kreeg Willem het boek van Colman, een kilo zwaar, meer dan 1000 pagina's tellend boek met als titel: Thrombosis and Haemostasis. 'Dit moet je allemaal lezen, Willem,

voordat je aan je eigen onderzoek begint. Dat heb ik in mijn tijd ook gedaan en het heeft me *enorm* geholpen met het bedenken van onderzoeksvragen en het schrijven van mijn discussie. Onderzoek moet *passen* in alles wat al over het onderwerp is geschreven. Dat zal je in de komende tijd leren, en Colman geeft hierin een *prachtig* palet van mogelijkheden.'

Later vertelde Willem dit verhaal bij de lunch aan Henk-Jan en Femke, waarbij Henk-Jan hard moest lachen. 'Misschien zou je moeten beginnen met het lezen van Nellie's onderzoek om te weten hoe hoogstaand ze is. Allemaal blabla. Maar laat nooit merken aan Nellie dat je er zo over denkt, want dan maakt ze je kapot' voegde Henk-Jan hier waarschuwend aan toe. 'Ze weet precies hoe het hoort in de academie en is naast vriendjes met Jan, nog meer vriendjes met het afdelingshoofd, Lonneke Kluitmans. Nellie is geen onderzoeker, maar een politica, die heel goed weet hoe naar boven likken en naar beneden trappen in een organisatie werkt. Zo werkt zij zich naar boven.'

'Misschien moet je Willem vertellen hoe jouw eerste ervaring was met Nellie' zei Femke met een malicieus glimlachje.

'Ja, het kan altijd erger, Willem' antwoordde Henk-Jan. 'Ik was zo gelukkig om op mijn eerste dag dat ik hier kwam werken gekoppeld te worden aan Nellie. Jan was met vakantie en Nellie nam de dienst en de poli's waar. Ik moest de hele dag met haar meelopen en werd constant overhoord over alles wat jij in die Colman van haar nog mag lezen. Hoe de stollingscascade werkt, hoeveel soorten ziekte van von Willebrand er zijn, tot aan de zebravissen waar ook Jan in excelleert tijdens het poli-onderzoek, maar waarbij Jan in ieder geval die kennis niet koppelt aan mijn eigen onderzoek! Nellie wel. Aan het eind van die eerste dag was ik zo tureluurs dat ik tegen Nellie zei: "Maar Nellie, ik kom hier gewoon om onderzoek doen. Waarom moet ik dit allemaal weten?" – Daar zou ik nog wel achter komen zei Nellie, waarna ik met haar naast de printer mocht staan waar ze een aantal artikelen voor me uitprintte waarvan ze dacht dat ik het wel fijn zou vinden om die nog even 's avonds door te lezen... Dat mens is gek!'

'Hoe ben je uit die situatie gekomen?', vroeg Willem.

'Nou, niet. Ik ben een week lang op deze manier gemarteld door Nellie, waarna Jan terugkwam van vakantie en pas daarna werd het hier weer een beetje dragelijk.'

'En jij,' vroeg Willem aan Femke: 'heb jij ervaringen met Nellie?'

'Godzijdank niet,' antwoordde Femke. 'Nellie beschouwt mij als het domme blondje van Jan. Mensen die in opleiding willen gaan tot gynaecoloog, zoals ik,' beschouwt zij als minderwaardig en een verloren zaak. De enige echte baan binnen Geneeskunde is Interne Geneeskunde, en Interne Geneeskunde begint met een bloedcel, "de pluripotente bloedcel," voegde Jan Leendert daaraan toe. 'Hematologie is volgens Nellie het hoogst bereikbare in de Geneeskunde', vervolgde Femke. Gynaecologie hoort daar niet toe. Dat is een slagersvak, volgens Nellie en bij slagers kan je een bestelling plaatsten, maar je kan er niet mee praten. Blij toe!'

En Willem, die toch meer onder de indruk was van Nellie's denkbeelden, dan hij voor hemzelf wilde erkennen, en daarbij ook wel geschrokken was van de machtspositie die zij kennelijk binnen de afdeling innam, was dan toch maar Colman gaan lezen. Hij had aantekeningen gemaakt waarin stond te lezen hoe hij dacht dat infectie trombose kon veroorzaken. Toen hij dit papieren document met allerlei schema's en tabellen en uitgebreid notenapparaat aan het eind van de week aan Jan overhandigde tijdens een privé overleg over zijn onderzoek, keek Jan er met een glimlach naar en zei: 'Het wordt hoog tijd dat we een afspraak bij de infectieziekten gaan maken, waarna je met je patiënten-onderzoek kunt beginnen.'

6.

De week voor het grote stollingscongres had Jan een congres binnen het GUMC georganiseerd waarbij allerlei nationale 'grootheden' aan geïnteresseerde artsen, onderzoekers en verpleegkundigen kwamen vertellen wat de nieuwste onderwerpen waren binnen het trombose onderzoek. De hele afdeling was hier druk mee bezig geweest en Willem was onder de indruk dat op de dag van het congres er allerlei stands stonden van farmaceuten die hun waren tentoonstelden, en hoe het secretariaat en de verpleging van de afdeling de bezoekers verwelkomden. Er was een

catering ingehuurd voor de koffie en lunch waar meer te halen viel dan Groninger koek allen. Er waren ongeveer 250 belangstellenden en Jan was in zijn nopjes. Het programma werd afgewisseld met onderzoeksresultaten uit het GUMC, van onder andere Henk-Jan en Femke die zo ook hun praatje voor het internationale stollingscongres in Australië konden oefenen, en met praatjes van een paar nationale grootheden die vertelden over welke nieuwe trombose middelen allemaal binnenkort op de markt zouden komen. Willem was toehoorder en zat in de ruime collegezaal ergens in het midden en besepte zich dat er veel geld viel te verdienen in tromboseonderzoek. Een van de nationale grootheden die een praatje kwam vertellen was Gerard Vüller, een professor uit het AMC in de vasculaire geneeskunde die jaren later in het nieuws zou komen in verband met belastingverduistering in Luxemburg. En hoewel Willem dat in 2005 niet kon weten, was er iets in de man die Willem direct deed inzien dat deze Gerard Vüller een personificatie was van het karakter *Jean Marin Courtial des Perreires*, meesteroplichter in 'wetenschappelijke zaken' uit het boek 'Dood op Krediet' van Céline die Willem stiekem tijdens werktijd las in de bibliotheek van het GUMC. Vüller, zijn naam alleen al met de puntjes op de 'u' gaven aan dat deze man wist hoe hij zich chique moest kleden met allerlei overbodigheden die desondanks niet overbodig waren omdat ze zijn indrukwekkendheid moesten benadrukken. Gerard Vüller was een kruising tussen een pauw en een leeuw, een charmante man die eloquent kon vertellen over welke trombose geneesmiddelen allemaal binnenkort op de markt zouden komen. Hij begon zijn praatje door te erkennen dat hij door een aantal bedrijven betaald werd voor zijn expertise, waaronder Boehringer, Sanofi, BMS, Pfizer, Daiichi Sankyo... En hoewel Willem tijdens zijn opleiding had geleerd dat belangenverstrengeling niet de beste dokters voortbracht, wist Vüller er aan het begin van de presentatie al mee weg te komen door zijn belangrijkheid van zijn expertise te benadrukken dat hij binnen dit belangenconflict wellicht niet volledig was omdat hij 'in de vele samenwerkingen die ik aanga binnen en buiten de academie er vast een stuk of 3 ben vergeten'. Waarop het publiek zachtjes lachte. Zo'n man!

Henk-Jan zat naast Willem in de donkere zaal en zei fluisterend tegen hem: 'Die Vüller is de man die ons salaris regelt, Willem. Let goed op! Hij is degene die *het* aanspreekpunt is van trombosezorg in Nederland en dat houdt hij keihard staande. Voor die functie krijgt hij een hoop geld dat hij verdeelt onder de meeste trouwe artsen die voor de zaakjes waarvoor hij is ingehuurd patiënten aanlevert. Een trombose patiënt die wij op de EHBO in een onderzoek van de farmaceutische industrie duwen, is onder contract via het onderzoeksbureau van Gerard Vüller. Voor de aanlevering van die patiënt aan dat onderzoeksbureau krijgt Jan en de afdeling 10 000 euro per patiënt. Dat is makkelijk geld verdiend, nietwaar? Wat die Vüller wel niet verdient, ik weet het niet, maar hij woont op de Herengracht in Amsterdam en daar kom je niet zomaar te wonen met enkel een professorensalaris.'

En tijdens de koffie praten Willem en Henk-Jan samen met Femke verder over het praatje dat Gerard Vüller zojuist gegeven had met allerlei mooie vergezichten over hoe de trombosezorg er over 10 jaar uit zou zien. Als Willem de powerpointplaatjes goed had begrepen waren in 10 jaar tijd bloedstolsels een probleem die hoorden tot het verleden en waarbij enkel de arts goed moest opletten welk nieuwe geneesmiddel hij of zij voor bepaalde tijd aan zijn of haar patiënten zou voorschrijven. Het enige wat onduidelijk was, was welk geneesmiddel van de velen die nu in ontwikkeling waren het beste middel zou zijn. Dat 'probleem' had Vüller alvast opgelost door in het praatje te zeggen dat hij die nieuwe geneesmiddelen als zijn kinderen beschouwde: 'allemaal even goed.' Die laatste opmerking van Vüller deed Femke bij de koffie schamperend opmerken dat zij van Jan had gehoord dat Vüller maar één kind had, dus waar hij de fantasie vandaan haalde dat alle nieuwe geneesmiddelen even goed waren als zijn kinderen, was toch een beetje een raadsel, nietwaar? Waarop Henk-Jan hardop lachte en zei: 'Ja, die Vüller, hij had beter kunnen zeggen dat al die geneesmiddelen even goed waren als al zijn ex-vrouwen, want daar heeft hij er tenminste wel meerderen van. Hahaha!' En Willem en Femke lachten hartelijk met Henk-Jan mee.

7.

Willem's eerste dienst, in afwezigheid van de afdeling van Jan, die allen naar Sydney waren vertrokken was te doen met 2 vingers in de neus. Als hij zich bedacht hoe druk hij het in Mt Isa

tijdens een dienst kon hebben versus hier... Het enige irritante was de diensttelefoon die je 24 uur per dag bij je moest dragen. Je wist nooit waar en wanneer je gebeld kon worden, en je moest binnen een kwartier in het ziekenhuis zijn als iemand zich met trombose of een bloeding op de eerste hulp meldde. Wat ook compleet anders was dan Australië was dat hij hier altijd zijn verantwoordelijkheid moest delen met een 'meerdere', een specialist die minstens 5 jaar opleiding had gedaan in Interne Geneeskunde. Normaal gesproken was dat Jan, maar nu met Jan in Australië op congres, was er vooraf afgesproken dat Willem een vasculair specialist mocht bellen tijdens de dienst: Emiel Ettema. Al de eerste avond ging dat mis. Willem was gebeld door een moeder wiens kind was geboren met een erfelijke bloedingsziekte (ziekte van Von Willebrand) en die nu, dertien jaar later, voor het eerst ongesteld was geworden, waarna de moeder had besloten om direct met haar dochter naar de eerste hulp te komen. Wat moest Willem doen? Hij belde naar Emiel, en die nam zijn telefoon niet op. Het was half één 's nachts en na twee keer niemand aan de lijn te hebben gekregen, dacht hij: ik bel met Jan. De telefoon ging drie keer over waarna hij de standaard openingszin van Jan kreeg: 'Van der Veer'. En Willem vertelde het probleem aan Jan. Jan zei: 'Bepaal een bloedbeeld en als dat niet een ernstige bloeding laat zien, en de dochter is goed bij kennis, stuur hen dan met een 'wait and see beleid' naar huis.' Het viel op dat Jan het helemaal niet erg leek te vinden dat hij gebeld werd. Ook dit was wel anders dan de keren dat hij specialisten had moeten bellen voor overleg in Mt Isa, Australië. Dit alles gaf Willem vertrouwen. Willem vroeg hoe het was in Australië en Jan vertelde dat de hele groep op een boot zat in de haven van Sydney en dat ze op weg waren naar een strandtent op Bondi Beach om te gaan eten. 'Klinkt als een schoolreisje, Jan', zei Willem. En Jan antwoordde: 'Zo is dat Willem, we combineren hier het nuttige met het aangename.' Daarna begon Jan vol lof te vertellen hoe de praatjes van Femke en Henk-Jan waren ontvangen, en als Willem niet had gezegd dat hij terug naar de patiënt moest, hadden ze zo nog een uur aan de lijn kunnen praten over van alles en nog wat. Drie uur later, toen de patiënt al lang naar huis was, en Willem net sliep, belde Emiel terug. 'Ja met Emiel. Sorry, de telefoon lag niet naast mijn bed. En Willem vertelde het verhaal nogmaals in het kort en dat hij eea al met Jan had kortgesloten, waarna ze elkaar een goede nachtrust wisten.' De ziektebeelden die hij zag waren misschien niet zo spannend als je ze kon zien bij ER of House of in Mt Isa. Maar het idee dat Willem altijd kon terugvallen op Jan en dat Jan hem in de eerste maand al direct het vertrouwen had gegeven om hem de eerste hulp te laten besturen, gaf Willem het gevoel dat hij niet alleen gezien werd als een directe collega waarbij rang en stand er niet toe deden, maar gaf hem ook een gevoel van geborgenheid.

8.

Maar niet alles was pais en vree op de afdeling, en daar kwam Willem ook gauw achter toen Jan met de afdeling richting Australië was en in het vliegtuig de reis retour aan het maken was. Willem was al tijdens zijn sollicitatie gewaarschuwd door Jan met betrekking tot het hoofd van de afdeling Hematologie, Lonneke Kluitmans. Ofschoon Jan, Willem had laten kennismaken met haar, was het contact koel geweest. In de maand dat hij nu op de afdeling zat hadden ze elkaar bijvoorbeeld nog nooit gesproken en als ze elkaar in de gangen tegenkwamen werd er niet gegroet. Willem vond dat raar, maar na twee keer goedemorgen wensen, zonder een boe of bah terug te horen, had hij het opgegeven. Dan maar niet vrienden zijn met het afdelingshoofd, dacht Willem. Maar nu met Jan weg en de kantoorplek die vrijkwam nu Henk-Jan na het congres in Australië zou beginnen aan zijn opleiding tot cardioloog, was er plots een probleem. Willem, die 's ochtends vroeg zijn spullen aan het pakken was op de kamer van verpleegsters, kreeg bezoek van Kluitmans, waarop Kluitmans zei: 'Ik heb van Edith en Rineke gehoord dat Jan tegen jou heeft gezegd dat je op de kamer van Henk-Jan mag zitten, maar ik heb besloten dat die kamer toebehoort aan 2 fellows van de hematologie: Nellie en Erwin.'

Waarop Willem zei: 'Jan was anders vrij duidelijk naar mij toe dat ik op die kamer zou zitten en ik denk ook niet dat Femke weet dat haar kamer is vergeven aan Erwin en Nellie. Waar ga je Femke neerzetten?'

'Niet mijn probleem,' antwoordde Lonneke Kluitmans stug. 'Ik zie echter hier nog wel meer plek voor mensen om te zitten, dus Femke haar bureau kan ook prima hier staan.'

‘Maar deze kamer is een drukke kamer, waar constant wordt gepraat en waar je je als onderzoeker niet kunt concentreren op je onderzoek. Ik zou toch echt wel graag naar de kamer van Henk-Jan gaan, en zo is mij dat ook door Jan toegezegd!’

‘Tja,’ antwoordde Lonneke Kluitmans geïrriteerd, ‘Jan belooft wel vaker dingen die hij niet met mij overlegt. Ik ben afdelingshoofd, en Jan niet en dat is het einde van deze discussie.’ Een dag later en met hulp van de opruimingsdienst had Lonneke Kluitmans de spullen van Femke naar buiten gewerkt, maar nog niet de tijd gevonden om Erwin en Nellie in deze kantoorkamer te installeren. Willem had na dit nieuws direct de voice mail van Jan ingesproken en Femke per e-mail op de hoogte gesteld. Femke was na het congres op vakantie gegaan in Australië en niet bereikbaar. Maar Jan wel. Hij was direct vanuit Schiphol naar het GUMC gereden, liep naar Willem’s kamer en vroeg om uitleg aan Willem. Willem vertelde bovenstaand en zei dat hij hier niet echt gelukkig van werd.

‘Dat mens van een Kluitmans, doet altijd dit soort dingen als ik weg ben, antwoordde Jan. Maar hier komt ze niet mee weg. Je krijgt die kamer Willem, wacht maar.’ En hij hoorde Jan naar het einde van de gang lopen, waar Lonneke Kluitmans’ kamer was. Kluitmans was aanwezig, en hij hoorde Jan in de kamer van Kluitmans brullen: ‘Waar denk jij in GODSNAAM mee bezig te zijn!’ Willem keek om de hoek en zag twee internisten vlug uit de kamer van Kluitmans lopen, waarna Lonneke de deur dicht deed en Willem niet goed kon horen wat er verder gebeurde. Hij besloot om bij het secretariaat van Rineke en Edith te zitten en te wachten op de uitslag. Willem vroeg: ‘Jan zei tegen mij dat Kluitmans dit soort dingen wel vaker probeert tijdens zijn afwezigheid.’ En Edith zei, ‘Dat klopt Willem. Vorig jaar heeft ze tijdens de vakantie van Jan geprobeerd ons van deze kamer te bonjournen. Dit is de grootste en mooiste overlegkamer van de afdeling’, en Edith en Rineke zaten inderdaad ruim, met vrij uitzicht op de tuinen van het GUMC en met voldoende plek om vergaderingen te laten plaatsvinden voor een man of 8. ‘Dat wij hier zitten, is een doorn in het oog van Lonneke, die als hematoloog en afdelingshoofd de kleinere kamers heeft toebedeeld gekregen. Maar ze zal een harde dobber hebben aan Jan, want Jan betaalt voor deze kamers. Jan is een afdeling op zichzelf die zich bedruipt uit het geld wat wij krijgen voor de studies die we doen met trombosepatiënten. Kluitmans heeft geen poot om op te staan! Toen niet, en nu denk ik ook niet.’

‘En toch proberen,’ antwoordde Willem. ‘Fijne manier van samenwerken,’ stelde hij enigszins cynisch vast.

‘Dat zie je goed, Willem’ antwoordde Rineke, ‘maar Jan heeft een bazooka en ik denk dat hij die dreigt die af te schieten op Lonneke, als Jan die kamer niet per direct terug krijgt van Lonneke. Koffie?’ En gedrieën besloten ze de terugkomst van Jan af te wachten. Na een half uur kwam Jan de kamer van het secretariaat binnen, met verwilderde blik in de ogen. ‘Zoals gezegd, Willem, die kamer is van jou. Kluitmans laat de spullen van Femke terugzetten door de ophaaldienst en het lege bureau van Henk-Jan is voor jou om per direct te betrekken. Hier is de sleutel van de kamer.’ En Jan overhandigde de kamersleutel aan Willem.

‘Dank je wel Jan,’ zei Willem ‘is er nog iets wat ik met Lonneke moet overleggen?’

‘Nee,’ antwoordde Jan, ‘alles is geregeld.’

9.

Femke had een maand met haar partner door Australië gereisd, en was bij terugkomst in het GUMC verrast haar bureau in een andere staat terug te vinden dan bij haar vertrek. ‘Wat is hier gebeurd?’ vroeg ze aan Willem. En Willem legde het akkefietje met Kluitmans uit en hoe Jan direct na terugkomst uit Australië dit brandje geblust had.

‘Okee, ja sorry, ik heb mijn mail niet gelezen in Australië, dus wist van niks.’ Stoïcijns zette ze haar spullen op de plaatsen terug waarvan zij vond dat haar spullen moesten staan en praatte ondertussen door over Australië en het vertrek van Henk-Jan.

‘Dus wij zijn nu kamergenoten,’ zei Willem, toen Femke haar verhaal verteld had. ‘is er nog iets waar ik rekening mee moet houden?’

‘Ja, graag geen muziek op je bureau, dan kan ik me niet concentreren, en patiënten-brieven dicteerden Henk-Jan en ik hier alleen als de ander niet op de kamer is. Verder geen dingen.’

Willem probeerde zich op zijn werk te concentreren. Jan had, als beloofd, de afspraak met infectieziekten geregeld en er was met hen overeengekomen dat Willem van 600 patiënten met HIV de artsenstatus gegevens in een statistisch programma mocht overnemen waarna hij die gegevens kon analyseren. Het was een saai werkje, maar het moest gebeuren. Naam, geslacht, geboortedatum, onderliggend lijden, medicatiegegevens, datum van HIV diagnose en gegevens over het al dan niet ontwikkelen van trombose moesten allemaal worden gedigitaliseerd alvorens hij met rekenen kon beginnen. Je moest dat netjes en secuur doen en je hoofd erbij houden, om niet halverwege erachter te komen dat je iets was vergeten of niet precies genoeg had opgeschreven. Onderzoek doen was, kwam hij al snel achter, te vergelijken met iemand die zijn kamer netjes moet opmaken en netjes kan houden. Verder was er niet veel nodig. Om te weten dat hij voor het beheersen van die vaardigheden 6 jaar had moeten studeren en op de middelbare school moeilijke vakken als Wiskunde en Natuurkunde in zijn vakkenpakket moest hebben. Waarom? Ach, het was waarschijnlijk dat mensen die ziek werden niet het gevoel wilden hebben dat ze behandeld werden door de schoonmaker, maar door iemand die door allerlei hoepels en andere obstakels had kunnen springen tijdens zijn opleiding, waarom de Geneeskunde opleiding nodeloos ingewikkeld werd gemaakt. Het was waarschijnlijk *dat* plus het genoegen van de opleiders van de universiteit om te weten dat studenten in de bloei van hun leven zich bezig moesten houden aan de genoegens en wetenswaardigheden van de opleiders, waarom hij al die zaken over celbiologie, anatomie en ziekten van alle orgaansystemen had moeten leren alvorens hij aan het werk mocht gaan als veredelde schoonmaker. En dat het Geneeskunde vak niet meer was dan een opleiding die je ook kon volgen op de huishoudschool, gold evengoed voor Willem als bijvoorbeeld voor Ralph, die als neurochirurg gaten mocht boren in hersenpannen zoals bouwvakkers gaten boorden in muren, Floris die als cardioloog verstoppingen in slagaders mocht doorprikken als een loodgieter sifons, en Richard die als psychiater mocht luisteren naar het lief en leed van zijn patiënten, zoals kappende kappers dat mogen doen met hun klanten. Niet dat het Willem interesseerde. Willem was graag belezen en nieuwsgierig naar alles wat kon leiden tot inzicht. Het was die karaktertrek die hem had doen besluiten om zich in te schrijven bij de universiteit voor een bachelor wetenschapsfilosofie die vanaf september in de avonden werd aangeboden door de faculteit Filosofie. Maar vooralsnog had hij aan die opleiding niets in het echte leven. In het echte leven, dat is nu, zat hij naast Femke die een kort roze truitje aan had waardoor je haar onderrug kon zien als ze bukte en waarin je haar borsten als parels kon zien als je tegenover haar zat te lunchen, met haar halflange blonde haar netjes gecooiffeerd met een slag naar links, en haar hakken en haar blote kuiten die je altijd onder haar doktersjas kon zien. Aantrekkelijk was ze zeker, maar aangetrokken tot haar was hij niet. Nadat ze haar spullen op haar bureau op orde had gebracht, had ze de telefoon opgenomen en gebeld met, naar bleek, de huisarts, om een afspraak in te plannen voor een uitstrijkje. Willem luisterde half gechoqueerd toe, niet wetende hoe hij op die ontboezeming moest reageren. En nadat Femke de afspraak had genoteerd en de hoorn er op had gelegd, zei ze tegen Willem: 'Dat is nu al de tweede keer. De eerste keer was vlak voor mijn vakantie en toen is er niet goed materiaal afgenomen. Ze moeten wel diep in de cervix tasten alvorens ze materiaal kunnen afnemen. En nu mag ik dus twee keer voor de prijs van één!'

'Tja,' was het enige wat Willem daarop wist te antwoorden en hij keek weer naar zijn scherm en pakte een nieuwe status om in te voeren. Hij vond Femke knap van uiterlijk, aardig en ook oprecht, maar ze deed hem toch net iets te veel op een hondstrouwe en goudeerlijke golden retriever lijken om haar ook aantrekkelijk te kunnen vinden.

10.

Maar 's avonds toen hij alleen thuis zat, vroeg hij zich toch af waarom hij niks meer in Femke kon zien. Het was zo dat Femke hem niet echt sexy confidenties deed toespelen waardoor hij haar, ondanks haar sexy postuur niet echt als sexy kon zien. Enerzijds voelde Willem zich vereerd dat ze zich kennelijk zo op haar gemak bij Willem voelde dat ze geen geheimen voor Willem bleek te hebben. Anderzijds begreep Willem dat Willem ook voor haar waarschijnlijk niets meer was dan een broer of een trouwe hond. Het niet elkaar sexy vinden was kennelijk wederzijds. En Willem wist van

hemzelf dat hij niet sexy was, nooit geweest ook. Wat was dat toch? Er was een tijd geweest dat hij dacht dat hij misschien a-sexueel was, maar zoals hij (als hij niet oppaste) bijvoorbeeld kon staren naar de borsten van Femke, was reden dat hij wist dat hij alles behalve a-sexueel was. Wat was het dan? Hij herinnerde zich uit zijn jeugd de meisjes van 15-16 jaar die na een paar biertjes in de kroeg op de vrijdag of zaterdagmiddag met zijn vriendjes in een steegje gingen zoenen. En waarbij hij achterbleef met het laatste meisje op een bankje en waarbij het hem overduidelijk werd gemaakt dat zij niet met elkaar gingen zoenen. Nu begon hij dat eindelijk te begrijpen. Die vriendjes van hem waren helemaal niet geïnteresseerd in die meisjes, die waren alleen bezig met zichzelf en voor die meisjes was dat evenzogoed zo. Ergens was dat veilig. Met Willem zoenen, dat was veel gevaarlijker! Het was niet dat Willem niet wilde zoenen, maar Willem wilde altijd meer. Hij wilde ook weten wie dat meisje was en vond ook dat dat meisje moest weten wie hij was. Maar Willem wist zelf niet eens wie hij was, dus hoe kon hij van een ander verlangen dat die dat wel wist. En jezelf blootgeven aan een ander, niet alleen qua uiterlijk, maar ook qua innerlijk, dat is wat mensen enger vinden dan wat dan ook. En dus werd Willem afgeweerd als niet-sexy. Hij zat er maar mee in Groningen. De avonden waren stil. Al zijn vrienden woonden elders en het merendeel woonden al een tijdje samen.

Had hij de boot gemist?

Jezus Christus, dacht hij bij hemzelf. Ik ben 27 jaar en heb de boot gemist? Een trap onder je kont heb je nodig. Aan het werk! Maar relaties lieten zich niet dwingen en ofschoon hij zich inschreef bij een internetdating service om zo aan de slag te gaan, was hij daar evenmin succesvol als in het 'echte' leven. Het kwam toch altijd weer neer op wekenlang elkaar ellenlange confidenties schrijven om op het moment suprême (als de werkelijke date gemaakt moest worden) een stilte te ontvangen die hem alleen maar depressief maakte. Hij had veel liefde om te geven, alleen de vraag was aan wie? En zo modderde hij het jaar 2005 uit waarbij hij zijn liefde deelde door te werken, boeken te lezen uit de wereld bibliotheek, avondcursus filosofie te volgen, in de weekenden einden te fietsen door de kop van Noord-Groningen, en door zichzelf af en toe te trakteren bij platenwinkel 'Plato' door daar een DVD te kopen van de films van Kurosawa, Tarkovski, Fellini, Kosturica, et cetera en die hij 's avonds met een sigaret en wijn bekeek. Maar dat wat hij daar op het Winschoterdiep werkelijk leerde, was omgaan met zijn eigen eenzaamheid en de stilte waarbij het soms kon zijn dat hij aan het eind van de dag met niemand een woord had gewisseld.

11. 2006

'Femke', zei Jan nadat hij met zijn kenmerkende kop koffie met melk in een plastic beker de kamer van Willem en Femke binnenviel, 'we moeten praten.'

'Vertel,' zei Femke.

'Ja,' zei Jan, terwijl hij zichzelf installeerde op een krukje dat in het midden van de kamer stond, 'hoe moet ik dit zeggen. Ik heb een klacht van een patiënt gekregen die vindt dat jij te sexy kleren draagt.'

Er viel een korte stilte, en Willem spitste zijn oren. 'Waaaat?' zei Femke 'Wat ik draag mag ik toch zelf weten?'

'Nou, niet helemaal,' antwoordde Jan. 'Misschien moet je beginnen met het volledig dichtknopen van je doktersjas.'

'Krijg ik nou kledingadvies van jou Jan? Het moet niet gekker worden. Ik ga toch ook niet zeggen dat jij andere kleren aan moet of dat Willem wel eens iets anders mag dragen dan die houthakkershirts van hem?'

'Hoho,' zei Willem, 'over mijn kleding is geen klacht binnengekomen door patiënten.'

'Ja, precies,' zei Jan, dat is precies de crux. 'Wat mij betreft kom je hier naakt elke dag om te werken, maar we hebben ons te schikken naar de patiënt. De patiënt is koning en, ja ik weet dat je niet graag wil horen dat ik het zeg, maar de truitjes en de jurkjes van je zijn soms wel erg kort hoor. Wat vind jij Willem?'

'Eh,' antwoordde Willem, 'mijn oma zei altijd dat wie het breed heeft, het breed moet laten hangen, en daar bedoelde ze niet alleen geld mee.'

'Precies,' zei Femke. 'Welke patiënt zei dit?'

‘Dat ga ik niet zeggen,’ antwoordde Jan, ‘en ik heb het voorlopig opgelost door deze patiënt van je spreekuur te halen en op Willem’s poli te zetten. Ik kan je ook nergens toe dwingen in wat je draagt, maar let op: een volgende klacht kan ik wellicht minder goed counteren.’

‘Dat zien we dan wel weer,’ zei Femke. ‘Er is geen haar op mijn hoofd die zich van deze patiënten opmerking iets aantrekt. Sorry Jan.’

‘Oké, oké,’ antwoordde Jan, ‘ik vind het wel goed, laten we het over onderzoek gaan hebben,’ waarna Femke en Willem de laatste vorderingen van hun onderzoek met Jan besproken.

12.

Bij de lunch vroeg Femke: ‘Wat vond jij daar nou van, van die opmerkingen van Jan. Ik hoef toch niet in een jutezak op mijn werk te verschijnen?’

‘Nou, een jutezak was niet waar Jan op zinspeelde.’

‘Nee, maar je begrijpt wat ik bedoel. Moet ik van jou iets anders dragen?’

Met die vraag was Willem ietwat verlegen. Hij antwoordde: ‘Ik denk dat ik het antwoord daarop al heb gegeven door aan te geven wat mijn oma daarover zei, toch?’

‘Maar Willem,’ lachte Femke hardop, ‘vind je mij sexy?’

‘Uh,’ zei Willem ontwijkend, ‘Henk-Jan vroeg me ooit of ik van een foto die boven zijn bureau hing en waarop drie vrouwen stonden afgebeeld, wie van de drie ik het knapst vond, want de mooiste van die drie was zijn vriendin. En toen ik daarop antwoordde, dat ik dan dacht dat alle drie vrouwen zijn vriendin waren, nam hij daar niet genoegen mee. Hij zei: “Een van de drie, Willem, kiezen!” En toen koos ik degene die niet zijn vriendin was... Dat was wel een beetje pijnlijk.’

‘Vroeg die dat? Hahaha, die Henk-Jan, net goed voor hem. Maar kom op, je kan mij toch wel een eerlijk antwoord geven?’

‘En van die houthakkershirts dan?’

‘– Ja, Willem, dat moet echt anders. Je bent geen student meer.’

‘Oké, *point well taken*’ antwoordde Willem. ‘Vooruit dan, ja, je draagt sexy kleding en je kan het hebben.’

‘Precies! Ik begrijp echt niet wat het probleem daarvan is en als Jan of anderen daar een probleem mee hebben, dan is dat *hun* probleem, en niet het mijne.’ antwoordde Femke. ‘Wat vind jij eigenlijk, aantrekkelijk in vrouwen, Willem, waarom heb je geen vriendin?’

‘Dat zijn twee vragen, en ik weet niet of het een met het ander te maken heeft.’

‘Kom op, niet zo filosofisch, daar houd ik niet van.’

‘Nou dat ik geen vriendin heb, komt omdat ik de juiste nog niet ben tegengekomen. Dat moet het wel zijn.’

‘Maar wat is “juiste” dan voor jou?’

‘Iemand met wie ik me niet verveel.’

‘Oh dus, postuur doet er niet toe?’

‘Dat zeg ik niet, In tegendeel zelfs. Ik vrees dat als ik met iemand op de bank zou zitten met overgewicht me enorm zou gaan vervelen.’

‘Omdat je dat niet sexy vindt?’

‘Nee, omdat ik dan waarschijnlijk de hele avond bezig zou moeten zijn met eten, en een stuk met elkaar fietsen in het weekend zou er dan waarschijnlijk ook niet echt inzitten.’

‘Dus zo kies jij je favoriete partner?’

‘Wel zo ongeveer. Het is niet dat ik iemand die, laten we zeggen, dik van postuur is, in principe zou afwijzen, maar het is wel zo dat ik me zo voorstel dat ik me uiteindelijk met zo iemand zou gaan vervelen. En dus heb ik geen interesse in dikke vrouwen. Maar vrouwen, die alleen maar met hun lichaam bezig zijn en die drie tot vier keer in week in de sportschool staan om fit te blijven, zou ik even saai vinden.’

‘Dat meen je niet,’ antwoordde Femke. ‘Ik kies ze uit op postuur en aangezien ik ze op postuur uitkies vind ik dat ik zelf ook wel iets aan mijn postuur mag doen.’

‘Dat vind ik te oppervlakkig.’

‘Wat is daar oppervlakkig aan?’

‘Er is meer dan alleen een lichaam. Kijken naar een mooi lichaam alleen gaat uiteindelijk ook vervelen.’

‘Nou, daar begrijp ik maar niks van,’ antwoordde Femke, en ze eindigden de lunch en zetten hun blaadje op de rol-band. Willem ging terug naar zijn kamer, en Femke liep naar haar poli. Willem zag haar haar doktersjas dichtknopen, alvorens ze de wachtkamer binnenstapte.

13.

2006 was een tussenjaar voor hem, waarin Willem een nieuw evenwicht probeerde te vinden in de nieuwe stad en de nieuwe baan en de nieuwe omgeving waarin hij de komende jaren zou leven. Op het werk ging het onderzoek voorspoedig. Zijn eerste artikel, met de vraagstelling of HIV een grotere kans gaf op trombose, werd binnen een half jaar na start gepubliceerd. Het gemak waarmee dat ging, gaf Willem vleugels. Onderzoek publiceren had hij toch altijd als iets magisch gezien, en gezien zijn eerste artikel met groot gemak was geaccepteerd binnen die wereld, en bovendien in een net vaktijdschrift, deed hem denken dat hij de sleutel tot allerlei raadsels in handen had. Het was wel een korte leerschool geweest met Jan. In de eerste versie van zijn manuscript was hij op veel dieper niveau ingegaan op dat wat voor hem een raadsel bleef, dat is waarom patiënten die HIV medicatie gebruikten de hoogste kans hadden op het ontwikkelen van trombose. Jan had gezegd:

‘Willem dat komt omdat die mensen die medicatie om een reden krijgen, ze zijn ernstig ziek! En als ze niet ziek zijn, hoeven ze die middelen niet te gebruiken. Wat jij definieert als medicatie is eigenlijk onderliggend lijden.’

Dat was een mogelijkheid, maar het stelde Willem niet tevreden. Hij had daarom binnen de data gekeken of mensen met HIV die niet ernstig ziek waren en HIV medicatie kregen een lagere kans hadden op het krijgen van trombose ten opzichte van mensen met HIV die ook niet ernstig ziek waren maar geen HIV medicatie kregen. Hiervoor waren statistische methoden nodig die hij van Google haalde en overlegde met Arno Bezemer, een epidemioloog in het GUMC met wie Jan wel vaker zaken deed. De statistische methoden waren juist toegepast, zei Arno, en nog steeds vond Willem dat mensen die HIV medicatie gebruikten een hoger risico op trombose hadden dan mensen die niet HIV medicatie kregen. Het bevreesde hem en hij zocht op wat die HIV medicatie eigenlijk precies deed. Helemaal begrepen deed hij dat niet, maar hij las wel dat HIV medicatie deels bestond uit chemotherapie, gehaald van een plank in de jaren 80 en wat ‘plots’ mensen met HIV deed beter maken, maar wat zij wel voor de rest van hun leven moesten gebruiken. Willem vond dat maar een gek verhaal. Jarenlang chemotherapie gebruiken, omdat dat goed voor je is, wat een vreemd ziektebeeld was HIV. Bij kanker wilde je chemotherapie zo kort mogelijk gebruiken omdat het allerlei complicaties kon geven. En bij HIV werd je er beter van? En hij overlegde weer met Jan, waarop Jan zei:

‘Willem, goed dat je dit allemaal uitgezocht heb, maar je moet één ding onthouden in het wereldje waarin je wilt publiceren en groot wil worden: houd het simpel, dat is de stelregel. De vraag was of HIV vaker trombose geeft, en het antwoord uit je studie is: ja, dat is zo. Hoe het met die HIV medicatie zit, is een ander verhaal, en laat je in het midden door er in de discussie kort over te zijn dat je dat niet begrijpt en nader onderzoek nodig is. Zo gezegd, zo gedaan, en de rest was, zoals dat heet, geschiedenis. De infectioloog, Jacob Springer, die verantwoordelijk was voor de behandeling van patiënten met HIV in het GUMC was reuze blij met de publicatie en Jan, Willem en Jacob besloten om het onderzoek een vervolg te geven. Hiervoor diende Willem eerst een protocol te schrijven.

Maar het publiceren ging Willem snel af en zijn nieuwsgierigheid in van alles wat mogelijk was om te onderzoeken hinderden deze voortgang in het HIV onderzoek. Jan had van Henk-Jan te horen gekregen dat hij de komende tijd geen tijd had om zijn promotie af te maken en of Willem niet zijn onderzoek kon overnemen. Jan had dit vervolgens aan Willem gevraagd, en Willem, al enigszins op de hoogte omdat Henk-Jan vorig jaar al had aangedrongen of Willem alsjebliedt een en ander van Henk-Jan kon overnemen, stemde in. Één van de dingen waar Willem naar kon kijken was naar een interessant stofje, geheten homocysteïne. Homocysteïne was een eiwit wat in hoge concentraties in het bloed trombose leek te kunnen geven, maar ook allerlei andere narigheid zoals nierschade en

hersenschade. Het mooie was dat je homocysteïne kon verlagen met vitamine B therapie. Hele voedingslijnen waren hiervoor opgezet, en in de supermarkt kon je onder andere boter vinden waarin vitamine B was toegevoegd, dat heette 'goed voor je brein boter' en het kostte ongeveer 3 keer zo veel als een normaal pakje boter. Vlak nadat Willem deze data van Henk-Jan had gekregen, kwamen er gerandomiseerde studies uit waarin ze, met behulp van een experiment, de helft van de mensen (op basis van het lot) vitamine B gaven, en de ander helft placebo. - Wat bleek? Die vitamine B deed niets op je tromboserisico en ook niet op het verlagen van allerlei hersenziekten! De vraag was hoe dat kon, en Willem stelde een hypothese op waarbij een bepaald eiwit (zogenoemde stollingsfactor VIII) in hoge concentraties zowel de homocysteïne waarde deed verhogen, alsook de kans op trombose. Hij stelde vervolgens dat vitamine B wel invloed had op het verlagen van homocysteïne, maar niet op stollingsfactor VIII. Homocysteïne was dan een zogeheten 'epifenomeen', een begrip waarover hij moeten lezen bij de avondcursus wetenschapsfilosofie en waarbij het idee was dat gedachten een bijproduct zijn van allerlei chemische processen in de hersenen en de gedachten zelf totaal buiten 'het ik' staan. Het was als het ware of stollingsfactor VIII de motor was tot het krijgen van trombose, en homocysteïne de rook die uit de verbrandingsmotor kwam. Die rook wegvangen door vitamine B te geven, stopte de oorzaak van het krijgen van trombose niet. Willem keek in de data die hij had gekregen van Henk-Jan data of deze hypothese kon kloppen en de data bevestigden deze hypothese. In overleg met Jan besloot hij dit resultaat in te sturen naar een groot congres in de VS. Als ze het daar aannamen, had hij zijn eerste reisje geboekt! – Zo werkte onderzoek.

Maar onderzoek werkte ook om geld, kwam Willem achter. Jan kreeg wekelijks mensen van de farmaceutische industrie langs die met hem wilden praten, achter gesloten deuren. Vaste klanten waren de bedrijfsvertegenwoordigers waarvan Jan had gezegd (in protocollen) dat patiënten geneesmiddel therapie van bedrijf A, B of C moesten krijgen. Naast trombose, was de afdeling groot in hemofilie, een bloedingsziekte waar je, één tot drie keer per week een flacon stollingsfactor intraveneus aan de patiënt moest toedienen. Zo'n flacon kostte ongeveer 1000 euro per stuk. Dat Jan gekozen had om de patiënten die deze ziekte hadden te behandelen met het product van firma Boehmer, deed Willem begrijpen dat ze bij die firma dolblij waren met Jan. Hoe blij, bleek wel uit de foto's die Jan liet zien nadat hij terugkwam van een hemofilie congres in Argentinië. Samen met Boehmer. Uiteraard, alles businessclass, en de hotels en de diners, en de uitjes: chiquer dan chique. Er waren juridische regels verbonden aan hoeveel een farmaceut mocht betalen aan dit soort reisjes aan doctoren, maar Jan zei tegen Willem, toen hij hier eens naar vroeg: 'Voor mij geen probleem. Ze betalen mij om daar op één avond een praatje te geven in een restaurant. Met dat bedrag kunnen alle reiskosten betaald worden en nog wel wat meer. Ik zie het probleem daar niet van in, iedereen wordt er wijzer van nietwaar, en het nuttige met het aangename combineren, is ook belangrijk. Zo doen we dat hier.' En Willem en Femke zagen er ook geen problemen in. Als één ding zeker was, was dat dat stollingsconcentraat van Boehmer goed werkte bij patiënten met hemofilie. Een bloeding zagen ze nauwelijks bij mensen met hemofilie die het product van Boehmer gebruikten. Win-win toch? Dat was de filosofie van Jan's afdeling.

13.

Als Willem één advies kon geven aan de mogelijk zieke patiënt, dan was het om niet op vrijdag ziek te worden. Artsen waren net mensen, en als ze één dag heilig verklaarden dan was het wel de vrijdag voor het weekend. Om vijf uur de boeken, de computers, en de poli's dicht en snel naar huis! Als het aan artsen lag. Sommigen gingen nog sneller naar huis. Orthopeden in het GUMC bijvoorbeeld deden helemaal geen poli of chirurgie op vrijdagmiddag en gingen liefst in de ochtend al op naar de boot! – Het nare was alleen, dat patiënten geen rekening met de wensen van de artsen hielden en de EHBO daarom op de vrijdagen het drukst werden bezocht door patiënten. Patiënten waren daar deels zelf schuldig aan, ze voelden iets aankomen aan het begin van de week, maar dachten: 'ik wacht nog even af', om op vrijdagmiddag te beseffen dat het weekend voor de deur stond en dat dan het ziekenhuis helemaal slecht bereikbaar is. Dus toch maar naar de huisarts. Die vervolgens ook geen zin

heeft om patiënten in het weekend te zien en ze, voor de zekerheid, daarom doorstuurt naar het ziekenhuis, waar het merendeel van de poli's op vrijdagmiddag al gesloten zijn, met als gevolg dat de EHBO vol zit met mensen die allemaal *nu* geholpen moeten worden.

Zo ging het ook op een vrijdag toen Willem dienst had. Om vijf uur 's middags leek alles rustig te zijn, en hij besloot om zijn fiets te pakken en de verdere dienst thuis af te wachten. Hij was nog niet halverwege onderweg naar huis, of de diensttelefoon ging.

'Met Lijfering, dienstdoende Hematologie', zei Willem

'Met professor Slaets, chirurgie' zei een man met vermoeide stem aan de andere kant van de lijn. 'Wij hebben een 39 jarige patiënt op de eerste hulp gezien, mevrouw Kremer die in de voorgeschiedenis een trombosebeen heeft gehad en die een aantal erfelijke afwijkingen meldt te hebben die deze trombose zou verklaren. Zij is ingestuurd met plotse buikpijn en mijn assistent en ik hebben haar onderzocht. Wij konden er geen acute buik of anderszins spoedeisende chirurgie in zien en daarom draag ik de patiënt aan jou over.'

Willem, niet blij met deze 'turf'*, maar op zijn hoede omdat hij de professor aan de lijn had zei: 'Waarom aan ons, buikpijn is niet ons specialisme, trombose is dat wel. Is er mogelijk sprake van trombose?'

'Wellicht', zei Slaets. 'Zoals je weet kan een trombose van een darm-vat leiden tot ernstige buikpijn en dat lijkt me echt iets voor jullie om verder uit te zoeken. Deze mevrouw heeft erfelijke afwijkingen.'

'Maar een trombose van een darm-vat kan leiden tot een acute buik, waarvoor de chirurg eventueel moet opereren om de eventuele afgestorven darm chirurgisch te verwijderen. We kunnen het uitzoeken door een scan te maken en daarna met u te overleggen. Maar is het niet handiger als u zelf de radioloog belt en vraagt of ze die scan maken om een darm-vat trombose uit te sluiten? – Dat lijkt mij praktisch handiger.'

'Luister,' zei Slaets met dreigende toon, 'je spreekt met professor Slaets van de chirurgie en die draagt jou op om deze patiënt over te nemen omdat hij denkt aan een hematologisch probleem. Wat valt er verder nog te discussiëren?'

En Willem dacht, maar hield voor zich: 'Dat je vroeg naar huis wilt, klootzak, en jouw probleem op mij afschuift.' In plaats daarvan zei Willem. 'Oké, ik overleg met mijn supervisor en neem aan dat wij haar overnemen.'

'Uitstekend,' antwoordde Slaets en hing de telefoon op voordat Willem nog iets kon zeggen.

*Term uit Samuel Shem's (door artsen veel gelezen) House of God. Betekenis: Turf refers to finding any excuse to refer a patient to a different department or team.

Willem belde met Jan om te overleggen wat hier verder mee te doen. De telefoon ging twee keer over waarna Jan klassiek opnam met:

'Van der Veer.'

'Ja, Jan met Willem. Ik heb een vraag uit de dienst. Er ligt een 39 jarige vrouw met buikpijn op de EHBO, waar de chirurgen naar gekeken hebben en die er geen chirurgisch probleem van kunnen maken en daarom willen dat wij het overnemen.'

'Voor buikpijn? Maar buikpijn is ons specialisme niet. Waarom bellen ze met ons?'

'Ja, ik denk omdat deze mevrouw bij ons bekend is met een trombosebeen en, volgens zeggen van de chirurg, allerlei genetische afwijkingen heeft die de trombose zou doen verklaren. Nu stelt de chirurg de hypothese dat mevrouw buiktrombose heeft en of wij dat willen uitzoeken.'

'Welke chirurg heb je gesproken?'

'Slaets.'

'Nooit van gehoord.'

'Hij schijnt professor te zijn, dat zei hij in ieder geval over de telefoon.'

'Oh, die Slaets – Wel zeggen dat ie professor is, maar was hij ook zo slim om te zeggen om welke genetische afwijkingen het ging?'

‘Nee, dat zei hij niet, hij was sowieso wat kort van stof en volgens mij wilde hij gewoon van de patiënt af. Wat doen we Jan?’

En Jan, nooit te beroerd om patiënten te zien, zei: ‘Zien natuurlijk.’

‘Maar Jan, ik weet nauwelijks iets van buikpijn af, wat ga ik met die patiënt doen?’

‘Gewoon, eerst een stollings-lab afnemen en daarna de radioloog bellen en vragen om een CT angio van de buik te maken omdat je denkt aan buik-vat trombose.’

En dus ging Willem terug, op naar de EHBO om deze patiënt te zien. Wat hij zag was een patiënt met ernstige buikpijn, bleek gezicht, die nauwelijks uit haar woorden kon komen met een temperatuur van 38.3 C en die bij het lichamelijk onderzoek van Willem (waarbij hij voorzichtig op haar buik drukte) helse pijn bleek te hebben. ‘En dit is geen acute buik’ dacht Willem bij hemzelf. Wat is dat dan wel? Hij besloot als Jan gezegd had een stollings-lab af te nemen. Hij nam alleen nog iets extra’s af, namelijk een infectiebeeld, inclusief of deze mevrouw wellicht een actieve cytomegalovirus infectie had. Willem had kort daarvoor gelezen dat buik-vat trombose een complicatie kon zijn van zo’n virus infectie, en het enige wat deze mevrouw kon vertellen wat de afgelopen dagen anders was gelopen dan normaal, was dat haar vierjarige dochtertje thuis was geweest met ‘een virus infectie van de huid’. Nu hij er toch was besloot hij het uit te zoeken. Daarna belde hij direct met de radioloog.

‘Van Bommel, Radiologie.’

‘Met Lijfering, Hematologie’ Ik heb hier een 39 jarige patiënt op de EHBO, mevrouw Kremer met ernstige buikpijn en die in de voorgeschiedenis trombose heeft gehad, met daarbij een aantal erfelijke afwijkingen die kunnen wijzen op genetische aanleg van trombose. Ik zou graag een CT angio van de buik willen aanvragen om buiktrombose uit te sluiten.’

‘Niet iedere buikpijn is trombose,’ zei Van Bommel beledend. ‘Waarom zou ik een CT angio van de buik willen maken? Moet hier niet eerst een chirurg naar kijken?’

‘Dat is eerder gedaan, maar die konden er niks van maken, zeiden ze, waarna ze deze werkdagnose hebben gesteld en de patiënt hebben overgedragen aan ons.’

‘Dat is dan mooi stom van je,’ antwoordde Van Bommel. ‘Ik zie geen enkele reden waarom hier sprake moet zijn van buik-vat trombose. Waarom zou ik scannen?’

En Willem dacht: ‘Die wil ook van zijn weekend genieten en heeft geen zin om het werk te doen.’ Maar hij zei: ‘De chirurgie had geen lab ingezet, dat heb ik net gedaan. Maar ik vind de patiënt in dusdanige pijn dat ik denk dat spoed gerechtvaardigd is om dit uit te sluiten.’

‘Zonder een D-dimeer doe ik niks’, antwoordde Van Bommel. ‘Dus daar wacht ik eerst op.’

‘Oké, ik bel je dan terug zodra ik die uitslag heb,’ zei Willem en hing op.

Willem, niet helemaal zeker of deze gang van zaken juist was, belde na dit gesprek met Van Bommel direct met Jan.

‘Van der Veer’

‘Ja, Jan, met Willem. Die patiënt heeft ernstige buikpijn met koorts, en lijkt mijns inziens een acute buik te hebben, ze zou wellicht toch trombose kunnen hebben in de buik. Ik heb stollings-lab afgenomen en wilde een spoed CT aanvragen. De radioloog wil echter niet scannen voordat de D-dimeer bekend is.’

‘Dat kan uren duren,’ antwoordde Jan ‘en dat vind ik onacceptabel. Wie is die radioloog?’

‘Van Bommel.’

‘Oké, ik bel wel en kom daarna naar het ziekenhuis.’ En Willem, blij dat Jan langs wilde komen, gaf het nummer van de radioloog. Tien minuten later ging de diensttelefoon van Willem.

‘Met Lijfering, dienstdoende Hematologie.’

‘Jij klootzak,’ hoorde hij de stem van Van Bommel zeggen. ‘Een beetje je supervisor op mij afsturen en me dwingen om een CT scan te maken nadat we eerst een ander beleid hebben afgesproken.’

‘Ja,’ zei Willem ‘mijn supervisor vertrouwt het niet, en ik eerlijk gezegd ook niet. Ik ben blij dat je de CT snel kan maken. Excuus dat het zo moest lopen’ probeerde Willem enigszins sussend te zeggen.

‘Dat je maar mag weten dat je een lul bent,’ antwoordde van Bommel, waarna hij de hoorn in in-gesprekstoos gooide. Even later kwam Jan het ziekenhuis in en Willem vroeg:

‘Wat heb je in Godsnaam tegen Van Bommel gezegd?’

‘Simpel,’ antwoordde Jan, ‘Ik heb gezegd dat ik zijn supervisor zou bellen op het moment dat hij te ranzig was om die spoed CT niet uit te voeren. Hoezo?’

‘Omdat ik de wind van voren van die Van Bommel kreeg en hij niet blij was met je belletje.’

‘Moet je een rotzorg zijn Willem. Als die klootzakken niet willen werken, moet je het ze laten voelen. Waar is die mevrouw?’ En Willem wees de kamer aan waar de patiënt lag.

‘Mevrouw Kremer,’ zei Jan, ‘wij kennen elkaar! Een tijdje geleden had u een trombosebeen en dat hebben wij hier vastgesteld en behandeld. Hoe gaat het nu?’

‘Buikpijn,’ antwoordde mevrouw Kremer. ‘Wat is er aan de hand?’

‘Wellicht dat u trombose in de buik heeft. Collega Lijfering heeft daarvoor een aantal dingen afgenomen en zo meteen maakt de radioloog een scan van de buik om te kijken of dit het probleem is. Dat kunnen wij goed behandelen!’

En mevrouw Kremer, enigszins gerustgesteld door deze actiebereidheid leek zich te schikken in Jan’s voortvarendheid. Op hetzelfde moment kwam de verpleging binnen, om de mevrouw op brancard voorzichtig naar de CT kamer te brengen. Twintig minuten later kwam de uitslag van de D-dimeer binnen, zeer hoog wat een trombose deed vermoeden. Ongeveer op dezelfde tijd dat de D-dimeer binnenkwam ging de diensttelefoon over.’

‘Lijfering, Hematologie.’

‘Met van Bommel, Radiologie.’

‘Ja...’

‘Ik wil mijn excuus aanbieden. Ik liet me net wat gaan. Het was een drukke dag, ik had niet moeten zeggen wat ik gezegd had.’

‘Geen probleem,’ zei Willem. ‘Hier was het ook druk, en alles wat je tegen mij zei voelde ik toen ik de chirurg aan de lijn kreeg die deze patiënt zo aan mij op vrijdagavond in de schoenen schoof.’

‘Dank je. Die mevrouw Kremer heeft inderdaad een vat verstoppt in één van haar grote buikvaten, een typische mesenteriaal trombose. Dit kan heel goed haar ziektebeeld verklaren.’

‘Interessant. Zien jullie ook aanwijzingen van darmischemie of afgestorven darm?’

‘Moeilijk om te zeggen. De enige die daar iets sluitends over kan zeggen, is de chirurg.’

‘Daar was ik al bang voor,’ antwoordde Willem. ‘Ik zal de chirurg bellen.’

En Willem belde met de chirurgie, terwijl Jan naast hem zat een kopje koffie te drinken met melk in plastic bekertje.

‘Met Schaafsma, chirurgie’

‘Ja, met Lijfering, Hematologie. Ik heb eerder met professor Slaets gesproken over een patiënt met een verdenking van darm-vat trombose. Dat hebben wij voor hem uitgezocht en dat blijkt deze patiënt te hebben. Ik heb overlegd met mijn supervisor en we wilden vragen of jullie redenen zien om haar te opereren.’

‘Slaets is al weg en neemt zijn telefoon nooit op in het weekend. Dus ik vrees dat we niet kunnen komen kijken,’ zei Schaafsma.

Willem legde de hand op de telefoon en zei tegen Jan: ‘Ze willen niet komen kijken.’

‘Geef hier’ zei Jan, en Willem overhandigde de telefoon aan Jan.

‘Ja, met Van der Veer, Hematologie. Jullie willen niet komen kijken begrijp ik?’ En Willem kon het antwoord van de chirurg niet verstaan, maar wel raden. ‘Het is jullie plicht om te komen kijken,’ zei Jan. ‘Die mevrouw moet misschien wel geopereerd worden en dat het weekend is en Slaets niet wil komen doet daar niks aan af.’ Wederom kon Willem niet horen wat gezegd werd door de chirurg. ‘Dat is je verdomd goed geraden, we wachten Slaets wel af. Hij heeft vijf minuten, dit is spoed. Als ie niet binnen 5 minuten terugbelt, hang ik hem maandag persoonlijk op aan de hoogste boom!’ Weer kon Willem niet horen wat de chirurg als antwoord teruggaf aan Jan. ‘Dat interesseert me geen zak,’

zei Jan. 'Zeg het vooral tegen hem, zoals ik het tegen je gezegd heb. Hij heeft vijf minuten,' waarna Jan de hoorn erop legde.

'Chirurgen denken ook alles te kunnen maken' zei Jan. 'Maar ik denk dat ie wel snel terugbelt,' met een malicieus lachje daar achteraan.

Drie minuten later ging Willem's diensttelefoon.

'Met Lijferring, Hematologie.'

'Met Slaets, Chirurgie.'

'Ah,' zei Willem, 'Ik geef u mijn supervisor'

'Van der Veer,' zei Jan en maakte vervolgens voor iedere verpleegkundige en arts die wilde luisteren rond de EHBO met harde stem bekend dat 'Ik had verwacht dat professor Slaets hier wel op de EHBO zou staan in plaats van zo van zijn weekend te genieten, terwijl hier een patiënt van hem met een mesenteriaal trombose ligt te creperen van de pijn en wellicht chirurgie nodig heeft!'

En Slaets zei iets onverstaanbaars voor Willem terug, waarna Jan zichtbaar woedend werd. Jan stond op met de telefoon, liep een kamer in en sloot de deur. Na vijf minuten ging de deur weer open. 'Hij wil niet komen, Willem. Hij vindt het geen acute buik en laat het aan ons over. Als die patiënt sterft omdat Slaets zo graag weekend wil hebben, zal ik het hem nooit vergeven. En zo heb ik dat ook tegen hem gezegd. De klootzak deed het niks. Hij laat ons gewoon met haar zitten.'

'En nu,' vroeg Willem?

'We doen iets anders,' zei Jan. 'We geven haar trombolysie. Daarmee ontstollen we al haar bloed. Dat is *tricky*, want als er darmweefsel is afgestorven gaat ze daaruit bloeden en heeft ze een buikbloeding en zijn de gevolgen mogelijk niet te overzien. Maar Slaets vindt dat allemaal best. Waar is de status?' En Willem gaf de status aan Jan, waarin Jan opschreef wat Slaets had gezegd tegen Jan, waarna hij de verpleging vroeg of er een kopie gemaakt kon worden om te sturen naar de chirurgie afdeling. Daarna schreef hij het trombolysie plan op.

Aangezien de kans op een darmbloeding of bloedingen uit andere organen niet ondenkbeeldig was bij trombolysie, moest mevrouw Kremer naar de IC. Ook daar zaten ze niet te wachten op een patiënt op vrijdagavond die, volgens het plan van Jan voor de komende zes uur trombolysie moest krijgen en om het kwartier gecontroleerd moest worden of er geen in- of uitwendige bloedingen ontstonden. Maar met Jan aan zijn zijde was de dienstdoende arts van de IC snel overtuigd dat er geen houden aan was met betrekking tot de voortvarendheid van Jan. Toch waren Willem en Jan pas om 12 uur 's nachts klaar met het volledig opnemen van deze mevrouw op de IC. Willem vond het doodeng, en kon 's nachts niet slapen met het idee dat deze mevrouw toch ging bloeden. Maar Jan zei voordat ze elkaar een goede nacht wensten: 'Maak je geen zorgen. Ik heb wel eens iemand 24 uur lang trombolysie gegeven en dat ging ook goed. Die patiënt had een trombose in de long zo groot dat hij nauwelijks nog zuurstof kreeg en omviel op het moment dat hij probeerde te gaan zitten. Die man is lopend het ziekenhuis uitgegaan! Zo gaat het met die mevrouw Kremer ook, let maar op.'

En Jan kreeg gelijk. Willem was om negen uur 's ochtends bij mevrouw Kremer gaan kijken. Na vier uur hadden de verpleegkundigen de trombolysie gestopt omdat de arts van de afdeling niet langer trombolysie durfde te geven, en mevrouw geen buikpijn meer had. Een nieuwe CT liet geen trombose meer zien. Jan's behandeling was een succes geweest. Zonder operatie! En toen 2 weken later de infectieparameters van mevrouw Kremer binnenkwamen en zij inderdaad een actieve cytomegalovirus infectie had doorgemaakt, zei Willem tegen Jan: 'Moeten we dit niet opschrijven als case-report voor een medisch tijdschrift? Infectie en trombose ligt in de lijn van wat ik voor mijn proefschrift moet onderzoeken.' En dat vond Jan uitstekend. Willem had het verslag binnen een dag opgeschreven en Jan had het binnen een week geaccordeerd. Toen het tijdschrift waar ze de case-report naartoe hadden gestuurd binnen een maand het artikel had geaccepteerd en gepubliceerd, stuurde Jan als antwoord een kopie van het artikel naar de afdeling chirurgie en naar de Raad van Bestuur, waar professor Slaets een klacht over Jan had ingediend over zijn 'collegiaal handelen'. Van professor Slaets hebben ze ook daarna nooit meer iets gehoord.

14.

Op zaterdagavond waren Willem en Femke uitgenodigd in Zuidhorn bij Jan en zijn vrouw, Stella. Jan had Willem en Femke met zijn auto opgehaald en naar Zuidhorn gebracht, waar Jan tussen de andere professoren van de Groningse Universiteit in een enclave woonde. Jan woonde in een 2-onder 1 kap huis, gebouwd in de jaren 70, met een grote tuin en oprit. Twee honden stonden te blaffen bij de voordeur waar Stella hen stond op te wachten. Jan zei: 'Je hoeft niet bang te zijn voor de honden, die bijten alleen maar ambtenaren!' En kwispelend en springend liep een grote jonge dalmatiër en een wat oudere bordercollie met Willem en Femke mee toen zij zich installeerden op de bank. Een lage tafel scheidde zich tussen hen en Jan en Stella die in twee brede gestoffeerde stoelen aan de overkant gingen zitten. De honden moesten weg, maar van Femke hoefde dat niet. 'Ja', zei Stella, 'maar Goof, dat is de dalmatiër, kwispelt anders zo hard dat ie alle spullen van de tafel veegt, dus ze moeten echt weg.' Jan sleepte de honden naar de keuken en ze kregen een kop koffie van Stella. Om het ijs te breken zei Femke,

'Hoe zit dat met die ambtenaren, Jan?'

'Ja, de postbode mogen ze niet, en dat is een ambtenaar. Maar wie ze ook niet mogen, is Gratema van de raad van bestuur. En dat is een ras-ambtenaar!' zei Jan lachend. 'Die Gratema was hier een paar jaar geleden om mij zogenaamd informeel op de hoogte te stellen dat het niet langer gepast was dat ik de afdeling als stichting in het GUMC draaiende hield en dat ik de stichtingsgelden aan het GUMC moest overdragen, en wat ik dus absoluut niet van plan was en ben. Het gesprek is in mineur voor Gratema geëindigd, toen ie halverwege zijn verhaal in de broek gebeten werd door Fine, dat is de bordercollie. Maar verder doen die honden niemand iets en zijn ze de vriendelijkheid zelve, zoals jullie hebben gezien.'

Willem en Femke lachten zachtjes met Jan mee en Stella zei: 'Ja, de stichting, dat is ze al vanaf bijna het begin dat je hem hebt opgericht een doorn in het oog.'

'Eigen schuld, zei Jan. Ik heb die stichting in de jaren 80 zelf opgericht om in te zetten voor trombose en hemostase zorg in het GUMC. In die tijd was er niet zoiets in het GUMC en de enige reden waarom ik na mijn opleiding in het GUMC mocht blijven, was als ik mijzelf financieel kon bedruipen.'

'En daarom startte je een stichting,' vroeg Femke. 'Hoe bedoel je dat?'

'Nou,' antwoordde Jan 'ik wilde mensen met trombose en bloedingsziekten onderzoeken en behandelen naar de best voor de hand liggende medische handstaven. Tijdens mijn opleiding had ik gemerkt dat niemand zich met dat probleem bezighield en ze deden maar wat. Als de ene week arts 1 de leiding had over de afdeling werden mensen met trombose stil in bed gelegd uit angst dat ze anders een longembolie konden schieten, terwijl in de andere week, als arts 2 de leiding had, die mensen zo spoedig mogelijk naar huis werden gestuurd. Met de behandeling was dat hetzelfde. Ieder deed maar wat en gaf maar wat. Het was een soort van waar je je als arts bij goed voelde op die en die dag, en dat deed je dan. Dat wilde ik professionaliseren en dat heb ik gedaan. In mijn eentje! Maar al spoedig moest er een stollingslaboratorium bij dat ik eerst met een bevriend klinisch chemicus heb opgestart en wat we, net aan konden betalen uit de vergoeding die we van het GUMC kregen om deze patiënten te monitoren en te volgen.'

'Je moet weten,' zei Stella, 'dat wij niet veel geld hadden in de jaren 80. Specialisten vingen forse salarissen en Jan moest met zijn 0-uren contract maar het hoofd boven water zien te houden. We woonden op een flat, net als veel andere mensen, hadden geen auto, en hadden 2 slaapkamers, waarvan de jongens, we hebben drie kinderen, allen op dezelfde slaapkamer moesten slapen.'

'Ja, toen hoorde je het GUMC nooit dat ik te weinig geld verdiende en dat ik de gelden, die ik vanaf het begin had gestopt in de stichting en waaruit ik mezelf kon betalen, dat ze daar wat bij moesten stoppen om er zodoende bijvoorbeeld voor te zorgen dat ik een gelijkwaardig salaris kon krijgen als de algemene specialisten in het GUMC. Maar aan het eind van de jaren 80, kreeg ik contacten met de farmaceutische industrie. Er moesten epidemiologische studies opgezet worden om te kijken naar allerlei effecten van behandelingen en diagnose strategieën en daarvoor ik kreeg ik, of de stichting, bakken met geld van de farmaceutische industrie. Uit die gelden kon ik vervolgens de afdeling opbouwen zoals ik dat wilde, en hield ik ook nog wel wat geld over.'

‘Wat je allemaal in de stichting hebt gestopt,’ zei Stella

‘Dat klopt,’ zei Jan. ‘Ik heb me niet verrijkt maar me wel een marktconform salaris laten geven uit de stichting, net zoals jullie dat krijgen. Dat lijkt mij netjes. Dat doe ik nu bijna 20 jaar. Gezien het GUMC nu ziet hoe makkelijk ik geld kan besteden aan allerlei dingen in het GUMC, onder andere jullie kamer kan betalen, ruiken ze geld en willen ze mijn stichting afpakken. Dat proberen ze al jaren.’

Willem en Femke hadden de koffie op, en ze gingen over op een fles rode wijn die scheutig rondgedeeld werd. Stella had er een aantal toastjes bijgezet met Franse kaas, en nadat de ontsnapte honden weer naar de keuken teruggebracht werden en Willem en Femke een en ander over hun huissituatie hadden verteld, kwam het gesprek terug op de stichting. Willem zei:

‘Over die stichting, hoe overleef je de druk van bijvoorbeeld een raad van bestuur die bij je thuiskomt om je te dwingen je stichtingsgelden over te dragen?’

‘Daar heb ik Fine voor,’ zei Jan lachend, ‘maar ook een ijzeren wil.’

‘Ja,’ zei Stella, ‘Jan kan nogal zijn eigen wil uitvoeren en het maakt hem niet uit wat anderen daar van denken. We leven hier in een *grrfirmeerd* dorp waar de professoren het niet kunnen uitstaan bijvoorbeeld dat Jan hier op zondag in de tuin aan het werk is. Zo moet je ook overleven in het GUMC: je moet je geen bal van de anderen aantrekken en je eigen plan trekken.’

‘Zo is dat,’ zei Jan. ‘Maar je kunt ze natuurlijk wel voor jouw karretje spannen. Toen ik begin 2000 mezelf nog steeds moest bedruipen uit mijn eigen gelden, vond ik dat het tijd werd dat het GUMC iets voor me terug ging doen en heb ik gedreigd het GUMC te verlaten en met mijn hele stichting te verkassen naar het academisch ziekenhuis in Maastricht. En dus ging ik daar openlijk een paar gesprekken voeren. Toen ik dat deed was ik binnen de kortste keren professor hier, met een salaris betaald uit het GUMC. Als je iets wilt, moet je niet alleen je eigen plan trekken, maar moet je ze ook bij hun oor pakken en ze op die manier in jouw plannen meetrekken, anders kom je nergens in een academisch ziekenhuis.’

‘Nou, mij niet gezien,’ zei Femke. ‘Ik promoveer om in opleiding te komen, en ga later lekker als specialist in een streekziekenhuis werken om deze problemen voor te zijn.’

‘Ja, het lijkt wel op Hermans’ Onder Professoren,’ zei Willem. ‘Elkaar een beetje het leven zuur maken en uit zijn op iemand anders zijn geld, is dat wat de Groningse academie is?’

‘Dat is elke academie,’ zei Jan.

‘Waarom daar in blijven?’, vroeg Femke. ‘Ik begrijp echt niet wat er zo leuk is aan het samenwerken met mensen als Lonneke die alleen maar uit zijn op je geld. Begrijp me niet verkeerd, Jan, ik ben blij met hoe je de afdeling voor ons als soort van bolwerk op afstand houdt van het werkelijke GUMC, maar is het niet makkelijker om buiten het GUMC als specialist aan de slag te gaan?’

‘Om de hele dag hetzelfde te doen? – Nou mij niet gezien,’ antwoordde Jan. ‘Het leuke van een academisch centrum is dat je daar onderzoek kan doen. Dat is de reden waarom ik bij het GUMC ben gebleven. Ik moet er niet aan denken om in het streekziekenhuis van Friesche Paalen elke dag hetzelfde trucje te doen voor veertig jaar lang. Die kans loop je wel als je in een streekziekenhuis eindigt en dag in dag uit poli mag doen met dezelfde patiënten.’

‘Ja, en daarbij’ zei Stella, ‘als je om het geld had willen weggaan had je dat al lang kunnen doen. Bij de farmaceutische industrie kon je zo aan de slag. Op een dag,’ vertelde Stella op samenzweerdige toon, ‘kreeg Jan een aanbod van de farma en hoefde hij alleen maar het aantal nullen achter zijn maandsalaris te zetten om een baan bij hen te krijgen.’

‘Dat is waar,’ zei Jan. ‘Maar om geld is het me ook niet te doen. Geld is nodig, maar ook onafhankelijkheid. Dat ze later Gerard Vüller hebben gevonden voor die farma taak, is prima.’

‘Willen jullie nog wijn,’ vroeg Stella, en schonk daarna haarzelf en Willem en Femke bij uit een nieuwe fles. ‘Jij moet nog rijden,’ zei ze lachend tegen Jan die vervolgens uit zijn bortstzak zijn doosje sigaren nam en er één opstak. Ze aten de toastjes zwijgend op en gingen verder in hun gesprek waarbij Willem vroeg:

‘Hoe zit dat nou met Gerard Vüller, Jan?’

‘Gerard! Ja, Gerard is een belangrijke man.’

‘Een vriendelijke man ook’ voegde Stella daarbij aan toe.

‘Ja, maar met een agenda,’ vervolgde Jan. ‘Maar die agenda is toevallig dezelfde als mijn agenda dus dat doet er niet toe. Gerard is de *pater familias*, of de maffia leider, zo noemt hij zichzelf, als we bij elkaar komen en hij de farma gelden verdeelt. Ik doe niet met alles waar Gerard voor staat mee, maar als er farma studies zijn, waar ik achter sta, laat ik Gerard weten dat ik wil meedoen aan die studies en dat ik patiënten zal aanleveren. Deze constructie houdt, zoals jullie weten, onze afdeling financieel drijvend. Of Gerard er zelf gelukkig van wordt, vraag ik me af. Hij ziet geen patiënt meer en is feitelijk gezien de madam van de industrie. Maar wat hij doet dat doet hij goed en het lijkt er niet op dat het hem iets doet. Maar die baan, die dus ook destijds voor mij in het verschiep lag, heb ik laten passeren. Ik wil wel mijn academische onafhankelijkheid bewaren en op deze manier heb ik dat bewaard.’

‘Toch klinkt het als een redelijke competitieve wereld,’ zei Willem.

‘Ja,’ voegde Femke daar aan toe ‘Als je er de gedachten niet bij houdt, pakken ze zo iets van je af. Dat kamertje afpakken van Lonneke is daar een goed voorbeeld van.’

‘Zeker,’ zei Jan met een glimlach ‘maar dat is haar dus niet gelukt. Je moet streng zijn en altijd op je *qui-vive* zijn. Geen duimbreed toegeven. Ze laten weten dat je je mannetje kan staan.’

‘Zo ben je altijd geweest Jan,’ voegde Stella daar aan toe. ‘Wisten jullie dat Jan de eerste dienstweigeraar was na de tweede wereldoorlog in Nederland?’

‘Eh, nee, dat wist ik niet,’ zei Femke

‘Ik ook niet,’ zei Willem

‘Ja, dat zit dus zo,’ zei Jan met enige trots ‘ik heb eerst geneeskunde gestudeerd en kreeg daarna de oproep of ik in dienst wilde gaan. Die oproep heb ik schriftelijk afgewezen, als 23 jarige jongen, met een brief dat ik, die net de eed van Hippocrates had uitgesproken, natuurlijk op geen enkele wijze betrokken kon worden bij het doden van vriend of vijand. Dat kwam tot de hoogste raad, maar ik hield mijn poot stijf! En toen hoefde ik niet in dienst. Pas later heb ik geleerd dat mensen ook gedood worden in een academisch ziekenhuis, maar dat is een ander verhaal.’

‘Hoe bedoel je,’ vroeg Femke?

‘Ja, ik weet niet of ik dit moet vertellen,’ antwoordde Jan

‘Kom op, der uit, geen raadsels, daar houd ik niet van’ gaf Femke terug als antwoord

‘Oké, maar dan eerst nog wat wijn,’ en Stella schonk nog een restje in. Willem keek om zich heen en zag een foto van een lachende Jan in pak staan met sigaar in de hand. Stella zag Willem kijken en zei: ‘Dat is op de dag dat Jan en ik voor de tweede keer getrouwd zijn.’

‘Zijn jullie twee keer getrouwd?’ vroeg Femke

‘Ja!’ antwoordde Stella. ‘Kijk het wonen met een man die zijn eigen plan trekt en zich niets van iemand aantrekt heeft ook zo zijn nadelen.’ En Jan keek daar een beetje schaapachtig bij toen Stella die opmerking maakte. ‘Moet je horen! Een paar jaar geleden was Jan zo in zijn werk betrokken dat het hier thuis niet meer uit te houden was. Het ging alleen maar over dat rot GUMC, ik bedoel Jan is sterk, maar ik kreeg uiteindelijk die verhalen terug om te verwerken. En dan ook nog meestal op een laat uur omdat Jan aan het overwerk was met zijn patiënten. Toen heb ik op een ochtend de hele boel van Jan buiten gezet en de sloten veranderd. Daarna heb ik Jan op zijn werk gebeld en gezegd, dat hij alleen het huis nog inkwam als hij wat vriendelijker thuis werd en stopte met hard werken.’

‘Dat is de enige dag, dat ik me op mijn werk ziek gemeld heb’ zei Jan. ‘Ik had de pest in, en heb een week in een hotel geleefd. Daarna ben ik tot zinnen gekomen, en heb Stella opnieuw een huwelijksaanzoek gedaan. Het resultaat is die foto! Ik ben ook iets milder geworden ten opzichte van vroeger.’ En ze praatten verder over Jan’s huwelijk met Stella, keken naar de foto’s die in een album zaten en daarna werd het zo laat dat Willem en Femke weer naar Groningen werden gebracht door Jan.

Thuis zat Willem na te schommelen van de drank, normaal gesproken dronk hij niet veel. Hij probeerde de avond voor hemzelf samen te vatten. Hij vond hoe Jan zich te weer stelde in het GUMC heldhaftig en de verhalen van die avond pasten goed bij het beeld dat hij van Jan op de afdeling had. Maar hij vroeg zich wel af hoe gezond deze levenswijze van Jan was. Hoe oud werd je als je jezelf en

je omgeving een ijzeren wil oplegde? Was Femke's strategie, van gewoon meegaan in de stroom, wellicht niet beter? Of zelfs Gerard Vüller's strategie leek gezondheids-technisch beter, hoewel Willem het begrip 'madam van de farmaceutische industrie' toch ook niet graag op zijn eigen credo wilde schrijven. Toch was het altijd makkelijker je te verbergen achter de macht van een farmaceutische reus, door je als spreekbuis van zo'n machtige organisatie te laten gebruiken, wat Gerard Vüller deed en waarvoor hij vast goed betaald werd, dan zoals Jan je eigen spreekbuis te willen zijn en telkens tegen de wind in te moeten schreeuwen. Hoe zou hij het later doen als hij gepromoveerd arts was? Wat wilde hij in de toekomst bereiken? – Willem wist het niet, en besloot te gaan slapen. Over de vraag wat Jan had bedoeld dat ook in het ziekenhuis patiënten werden gedood, was iedereen op die avond vergeten om over door te vragen.

15.

Hij had bericht van het grote jaarlijkse wereldwijde hematologische congres gekregen dat zijn onderzoek over homocysteïne en trombose was aangenomen als 'praatje' op het congres. Een groot succes, aldus Jan. Van de 25000 hematologen die uit de wereld naar dat congres gingen, was hij één van de vier die een praatje over een trombose-geassocieerd onderwerp mocht geven. Jan had duidelijk bij anderen opgescheept over deze prestatie van Willem, besepte Willem, toen Lonneke Kluitmans persoonlijk de kamer van Femke en Willem binnenstapte om Willem te feliciteren met dit succes! Anders dan dat zij hem de kamer uit wilde zetten, had hij Kluitmans eigenlijk nooit eerder gesproken, maar nu was ze vol lof over Willem's prestatie. Het verbaasde Willem. Tegen Femke, die ook in de kamer zat, zei Kluitmans: 'En Jan zei dat jij een poster mag presenteren over je onderzoek.'

'Dat klopt,' antwoordde Femke, waarop Kluitmans zei

'Ook heel goed.' Waarna ze zonder nog iets te vragen en met een kort knikje weer de kamer uitliep.

Femke zei tegen Willem: 'Dat mens laat zich ook goed kennen zeg. Alleen als je hier iets presteert waarover zij kan opscheppen ben je voor haar iets waard. Een poster is minderwaardig, maar een praatje, Willem, daarvoor mag je de persoonlijke felicitaties van Professor Kluitmans ontvangen. Hoe voelt dat?'

Nog voor Willem kon antwoorden, kwam Nellie binnen vallen, die recent was bevallen van een zoon en weer terug op het werk was en kennelijk uit dezelfde vergadering kwam als Kluitmans en Jan. 'Gefeliciteerd, Willem, met je praatje op de 'ASH'' (zo heette dat congres). 'Een goede opsteker voor je promotie lijkt me!' En voor Willem goed en wel kon antwoorden, was Nellie al weer vertrokken.

'Nou,' zei Willem, 'het kan altijd nog erger, Nellie vindt het niet eens de moeite waard om naar jouw insturing te vragen!'

'Ja, Nellie is goed in de leer bij Kluitmans. Naar boven likken en naar beneden trappen. Heeft ze jou ooit wel eens bedankt voor al die diensten die we tijdens haar zwangerschapsverlof voor haar hebben mogen overnemen?'

'Nooit. Ze doet alsof zoiets de normaalste zaak van de wereld is. Het moge duidelijk zijn wie hier de voetvegen zijn' antwoordde Willem.

'Voetvegen,' zei Jan, die op dat moment met zijn plastic bakje koffie met melk de kamer binnenviel en op de overgebleven stoel ging zitten. 'Waar hebben jullie het over?'

'Over Willem's succes,' antwoordde Femke 'en dat alleen als je hier iets exceptioneels presteert bij de staf hematologie interessant bevonden wordt. Dat we hier ook patiënten zien en behandelen en dat er meer is dan onderzoek alleen, interesseert ze niks.'

'Nou dat is dan de hele hematologie minus ik,' zei Jan. 'We gaan naar Orlando en ik heb het goed geregeld met Raomi van Drecht van het farmabedrijf Millet. Voor ons allen! We gaan businessclass heen en terug en zitten in een goed hotel en verder is ook alles geregeld.'

Dat was Jan ten voeten uit. Hij had best zelf business class kunnen vliegen en Willem en Femke in de economy class kunnen zetten, zoals waarschijnlijk de meeste specialisten deden met 'hun' promovendi. Maar dat was Jan zijn eer te na. Dus vlogen we of allemaal economy class of allemaal business class. Business class was het geworden.

16.

Willem was zo slim geweest om niet met de hele Millet club naar Schiphol te gaan en had zichzelf ruim van te voren ingecheckt op Schiphol. Hij had zijn voorgestelde zitplaats aangepast naar een plaats waar niemand naast hem kon zitten. Hij moest er niet aan denken om de hele reis naast één van zijn collega's te zitten en 'small talk' te houden. Hij koos een andere vertrekhal uit om de duty free spullen te bekijken. Voor Willem was die duty free zone eigenlijk beperkt tot maar één winkel: de boekwinkel. Hij snuffelde er uren rond, las iets van Lao Tze, Malcolm Gladwell en Philip K Dick. Hij kocht uiteindelijk niks. Hij had de vijfde ideeën bundel van Multatuli mee en dat was voldoende voor de reis om bij te lezen. Bij het boarden zag hij Jan en Femke, Raomi van Drecht en een aantal voor hem onbekende hematologen in een cirkel staan. Jan stelde Willem voor aan een hematoloog uit het Spinoza ziekenhuis met wie Jan en Femke stonden te praten: Hugo Nieuwhuis. Op bescheiden toon vertelden ze elkaar welke praatjes en posters ze zouden presenteren op het congres. Willem had niet het idee dat Hugo Nieuwhuis erg geboeid was over zijn onderwerp, maar dat vond hij niet erg, want hij was ook niet echt geïnteresseerd in het onderwerp waar Hugo Nieuwhuis over ging vertellen op dat congres. Nieuwhuis was uitgenodigd door de ASH zelf om een praatje te geven over datgene wat zijn leerstoel was: Von Willebrand ziekte. Willem hoorde het met Jan aan, en liet aan Jan de plichtpleging over in het stellen van een nette vraag met daarbij behorende geveinsde interesse. Daar ben je baas voor Jan, dacht Willem, en hij dacht verder na over hoe ze, als ze eenmaal in Orlando waren, van het congres konden spijbelen om naar Disneyland of Cape Canaveral te kunnen gaan, zonder dat het zou opvallen. Spijbelen, zonder dat het de leraar of je ouders opviel, dus door ondanks het spijbelen toch goede cijfers op school te halen, was toch wel het belangrijkste wat Willem op de middelbare school geleerd had. Hij zag Femke met een grote koker staan waarin haar poster zat.

'Daar zit je de hele reis aan vast,' zei Willem tegen Femke

'Ach, het is de moeite waard. Jij mag overmorgen om kwart voor acht in de ochtend een praatje geven. Ben je daar al klaar voor?'

'Het moet maar,' antwoordde Willem.

Hij voelde een schouderklop, keek om en keek in het gedistingeerde gezicht van Gerard Vüller.

'Waarde heer, waarde dame,' zei Vüller tegen Willem en Femke, 'wat fijn om jullie te zien.'

Net als Willem was Gerard Vüller in zijn eentje naar de boarding gelopen, met als enige verschil dat Vüller kennelijk echt niet vast zat aan een groepje specialisten die gekocht waren voor de reis naar Orlando. Maar dat laatste zag Willem verkeerd, bleek toen Hugo Nieuwhuis zich opdrong aan Gerard Vüller. 'Gerard!' zei Hugo Nieuwhuis, die acuut het gesprek met Jan was gestopt. 'Jij ook hier?'

'Ja,' antwoordde Gerard Vüller. 'Ik mag de resultaten van de Galileo studie voor het eerst presenteren, komende zondag. Het resultaat is spectaculair, komt dat zien!' Galileo was een multinationale trombosestudie waar onder andere het GUMC met Jan patiënten voor rekruteerde. Het was een pharma studie van Boehmer, maar het klonk natuurlijk veel beter als je in plaats van 'Boehmer studie' 'Galileo studie' zei. En op de manier waarop Gerard uitsprak dat *hij* de resultaten van de Galileo studie ging vertellen, deed Willem vermoeden dat Vüller echt dacht dat het niet Boehmer, maar Vüller was die achter de studie zat. Willem voelde zich langzaam misselijk worden bij deze poeha, en werd gered door de grondstewardessen die 'ready voor boarding' omriepen. Gênant vond hij het hoe het kaf zich van het koren scheidde, dat is dat iedereen die in businessclass mocht zitten uit de Millet groep direct naar voren liep en de rest per acuut achter liet. Daar stond Hugo Nieuwhuis dan, met nog een paar promovendi van hem en zijn collega's uit andere ziekenhuizen, terwijl Femke, Willem, Jan, Gerard en Raomi van Drecht zich door de gang naar de voorkant van het vliegtuig bewogen. Klassenverschil maakte Willem altijd treurig. Het deed hem denken aan waar hij vandaan kwam. Zijn ouders hadden het niet rijk, maar hadden alles op zij gezet om Willem een goede opleiding te geven en hem niet het gevoel te geven dat hij ook maar iets onder deed aan de kinderen wiens ouders meer geld bezaten. Wat het probleem gaf dat Willem in de klasse waartoe hij behoorde (laag middenklasse) gezien werd als een kakker, terwijl de kakkers echt wel wisten tot welke klasse Willem behoorde. En zo hoorde Willem nergens bij. Wat kostte zo'n businessclass ticket wel niet?

Waarschijnlijk twee maandsalarissen van Willem en dat ging hij nou in 10 uur heen en 10 uur terug verbrassen. Terwijl zijn moeder elke dag de kachel op maximaal 17 graden zette om op die manier uit de besparing op de gasrekening het schoolgeld te kunnen betalen en waarbij Willem de nieuwste schoolboeken kreeg indertijd.

De gedachte wrong.

Laat het gaan, dacht Willem. Hij ging zitten, werd aangesproken met 'U' door een zeker 15 jaar oudere stewardess en bestelde maar champagne voor vertrek. Jan en Raomi zaten gezellig links diagonaal van hem naast elkaar en Femke zat in een stoel daarachter. Hadden Jan en Raomi stiekem een relatie, dacht Willem, maar hij liet de gedachte weer gaan want hij kon het eigenlijk op niks baseren. Willem zat ook wel eens gezellig naast Femke, wat niet betekende dat zij een relatie met elkaar hadden. Goddank niet dacht Willem. Het lot had beslist dat Gerard Vüller voor hem kwam te zitten, maar gelukkig gaf Vüller, na Willem een hoofdknikje te hebben gegeven, hem geen verdere aandacht. Één plaats bleef onbezet, naast Gerard, tot vlak voor vertrek ineens Hugo Nieuwhuis de businessclass binnen kwam lopen en naast Gerard ging zitten. 'Ik kreeg een upgrade van KLM, hoe vind je dat!' hoorde hij Nieuwhuis tegen Vüller zeggen.

'Mooi voor je,' antwoordde Vüller hard genoeg dat het voor Willem verstaanbaar was, 'maar Jan heeft het nog beter voor elkaar. Die heeft zijn hele onderzoeksafdeling in de businessclass zitten.' Nieuwhuis keek naar Willem en Willem keek terug, niet goed wetende wat daarop te zeggen.

'Ja,' zei Nieuwhuis zo in het midden naar Gerard Vüller en Willem terug. 'Bij mij blijven ze achterin zitten,' waarna Nieuwhuis in zijn stoel ging zitten en de hele reis niet eens de moeite deed om naar zijn promovendi, die achterin zaten, om te kijken. Dat hele businessclass idee was als het L'Oréal principe, het principe van: 'omdat ik het waard ben'. Ja, Willem vond het wel waard dat hij in de businessclass mocht vliegen, na maanden lang elke dag patiënten te hebben geïnccludeerd voor studies van Jan, waar de afdeling 10 000 euro per patiënt voor ving. Maar wat hij niet begreep was wat het dat de mensen die achter in de economy class zaten, onwaardig maakte dat zij niet ook in de businessclass mochten zitten.

17.

De aankomst in Orlando was ordentelijk. Een negroïde dikke man, met in zijn rechterhandhand een grote Millet flyer, wachtte hen op en leidde hen naar een bus waar alle mensen die met Millet waren gekomen in werden gezet. Met een man of dertig reden ze naar het hotel, of naar verschillende hotels naar bleek. In de bus kwam Raomi tegen Femke en Willem zeggen dat het hotel waar zij zaten overboekt was en dat Jan en Raomi daarom samen ergens anders zouden zitten. Toen ze naast Jan in de bus ging zitten, 6 rijen voor Willem en Femke, zei Femke tegen Willem:

'Volgens mij hebben die twee iets met elkaar.'

Willem was moe, en niet echt in de stemming om erop te reageren. Femke en hij zaten ook naast elkaar en hadden toch ook niks met elkaar. Willem vroeg: 'Bewijs?'

'Heb ik niet,' antwoordde Femke, 'het is een *gut feeling*.'

'Ik heb niet het idee dat ze het erg vinden om zonder ons met zijn tweeën in een ander hotel te zitten,' zei Willem.

'Precies. Wat zou Stella hier van denken? Die denkt dat Jan netjes bij ons zit, maar 10 000 kilometer verderop zit hij echt ergens anders.'

'Misschien is het iets om in de gaten te houden. We gaan het de komende dagen wel zien.'

De lokale tijd was 10 uur 's avonds en ze reden over een snelweg die ook in Nederland had kunnen liggen. Het landschap was vlak en werd af en toe verlicht door grote huizenblokken, flatgebouwen en neonreclame. De eerste stop was ergens langs de rand van de snelweg: het best western hotel, en een aantal mensen stapten uit, waaronder de promovendi van Hugo Nieuwhuis. Een kleine 10 minuten later, maakte de bus een afslag van de snelweg en stopte 5 minuten later aan een lange boulevard die volgebouwd leek te zijn met hotelketens en pretparken. Hilton, stond netjes rechtsboven een grote betonnen doos met een brede voorrijlaan, het hotel was bereikt. Toen Willem uitstapte was er verder niks van Orlando te zien dan de brede weg waaraan het hotel lag en waar de

auto's langs suisden. Femke en Willem spraken af met Jan dat ze elkaar morgen in het congrescentrum gingen zien en liepen daarna gezamenlijk het hotel in. De incheckprocedure was zo geregeld dat Willem door te lang treuzelen en pas nadat Femke allang naar boven was afgeslagen zijn sleutels kreeg. Hij zat op de 22ste verdieping, in een kamer die zo groot was als zijn appartement in Groningen, met 2 tweepersoonsbedden, een badkamer met tv in bad en een raam dat uitzicht gaf op het tegenoverliggende 'Universal studio's' pretpark. Op één van de bedden had het personeel Willem's tas aan benodigdheden voor het congres neergelegd. Het enige wat Willem hoefde te doen, was zijn koffer uitpakken en een lange douche nemen, waarna hij uitgeput in het zachte bed met zoemende airco het licht uitdeed en probeerde te slapen.

18.

De volgende ochtend kwam Willem geradbraakt beneden in de lobby van het hotel. Het slapen was niet echt gelukt. Om half drie 's nachts was hij klaar wakker geworden. Hij had de tijd gebruikt om het congresprogramma te lezen en te kijken naar waar en wanneer de 'highlights' er waren. Hij had achterin het register geteld welke mensen hoeveel praatjes en posters hadden. Jan was bescheiden aanwezig met een praatje van Willem en een poster van Femke. Hugo Nieuwhuis had echt zijn best gedaan: maar liefst 15 posters en één symposiumpraatje. Gerard Vüller had maar één praatje, maar stond wel aangeprezen als één van de vier highlights die je als arts echt niet wilde missen tijdens de ASH. 'Toevalligerwijs' was de meest belangrijke pagina (waar Gerard op stond), omgeven met advertenties van farmaceutische bedrijven.

Willem was niet de enige die vroeg op was, de ontbijtzaal zat vol met mensen. Er was duidelijk een Millet hoek en Willem zag twee vertegenwoordigers van Millet, Linda Speel en Diederik van Veelen samen zitten met Hugo Nieuwhuis en een aantal andere hematologen die hij niet van naam kende. Ze waren druk in gesprek en zagen Willem niet. Willem draaide zich om en liep terug naar de lobby, waar hij Femke tegenkwam. Na elkaar goedemorgen te hebben gewenst vroeg Femke: 'Heb je al ontbeten', waarop Willem ontkennend zei:

'Nee, maar de ontbijtzaal is gevuld met Millet personeel en dacht eigenlijk om die reden in het centrum wat ontbijt te halen.'

'Goed idee,' zei Femke en ze liepen samen naar de receptie om te vragen waar het centrum van Orlando was.

'Why do you want to know,' vroeg de receptionist

'Because we would like to have some breakfast outside the hotel,' antwoordde Femke

'Sweetheart,' antwoordde de receptionist, 'Orlando has no downtown. We only have streets and boulevards. The nearest Starbucks is miles away from here and resides in a shopping mall that opens at 9. I think it is better if you have your breakfast here. It is all included.' Er zat niks anders op om dan maar in het hotel te ontbijten. Willem zei tegen Femke: 'We zitten in Florida, maar het lijkt California wel.'

'Hoe bedoel je?'

'Nou, als Hotel California 'you can check in any time you like, but you can never leave''. Maar Femke reageerde niet op de grap die Willem probeerde te maken, waardoor Willem zich nog meer ontheemd voelde dan toen hij zich voelde toen hij voor het eerst de ontbijtzaal binnenliep. Linda Speel had hen gezien, en zwaaide aandachtig naar hen waardoor het soort van onmogelijk voor Willem en Femke gemaakt werd om afzonderlijk het ontbijt te eten. Willem stopte zijn kleine bordje vol met croissants, chocoladebroodjes en 'scrambled egg' en kwam naast Linda te zitten. Na de verplichte formaliteiten van het elkaar goedemorgen wensen en hoe ze geslapen hadden begon Linda uit te wijdden over welke mooie praatjes zij vandaag allemaal ging bezoeken. Toevalligerwijs ging het merendeel van die praatjes over de producten van Millet. Willem moest zeker naar het praatje van Hugo komen, zei Linda, waarin hij zou vertellen naar de ziekte van Von Willebrand en de ontdekkingen die daar gedaan waren in de loop van de tijd. Hugo Nieuwhuis, die zijn naam hoorde vallen mengde zich in het gesprek. 'De Ham Wassermann lecture, heet dat Willem. Is niet te missen en heb je vast al in het programmaboekje gezien. Het is in een zaal waar zo'n 10 000 hematologen komen kijken en waar eerder presidenten als Clinton, Bush en Reagan hun verkiezing rally's gaven.'

Willem die tegen zoveel stinkende eigen eer niet op kon bieden en daar ook geen zin in had antwoordde quasi verstoord:

‘Waar zijn je promovendi eigenlijk gebleven, Hugo?’

‘Die zitten iets verderop in het best western,’ antwoordde Hugo Nieuwhuis zonder ook maar iets te laten merken dat deze opmerking zijn opgewekt humeur temperde. ‘Maar de plaats van het hotel is niet belangrijk. We zijn hier om naar het congres te gaan. Ik verwacht je te zien!’ Willem keek naar Femke die het gesprek aanhoorde zonder van haar bord op te kijken. Willem antwoordde beleefd aan Hugo: ‘We zullen ons best doen en kijken naar je praatje uit.’

‘Wij komen sowieso kijken Hugo,’ antwoordde Linda Speel, ‘reken daar maar op’

19.

Willem kwam er al snel achter dat de enige manier waarop je een congres kon overleven, was door te doen alsof alles superbelangrijk was en waarbij je net alsof deed dat alle omliggende poespas er ‘toevallig’ was, maar er verder niet toe deed. En daarnaast moest je proberen zo weinig mogelijk in het congres centrum te komen! Jan was dan ook nergens te vinden. Willem en Femke waren naar de Ham Wasserman lezing van Hugo Nieuwhuis gegaan, en waar Willem naar het aantal toeschouwers had gekeken (het was een flinke zaal vol). Femke was erbij in slaap gevallen. Verder was het epicentrum van het congrescentrum de hal waarin de farmacie haar producten sleet. Je kon er gratis koffie drinken, pennen scoren, kleine broodjes halen en op grote pluchen banken zitten ‘vergaderen’. En aangezien er verder in het congrescentrum weinig te doen was (en daarbuiten ook niet), zaten Femke en Willem vele uren in de banken van de farmaceutische industrie te hangen en keken ze naar artsen en onderzoekers die achterlijke computer-spelletjes speelden op een groot scherm waarbij ze een stollingseiwit (gemaakt door firma Baxter) een bepaalde receptor in moesten laten gaan om een bloeding stelpen. Met dat spel kon je een laserpen winnen. Rijen dik stonden de hoge dames en heren daarvoor te wachten. En omdat ze zich zo verveelden en ook wel een laserpen wilden hebben, sloten Femke en Willem in de rij aan. Patiënten zouden eens moeten weten hoe achterlijk hun behandelaars zich konden gedragen voor het grijpen van een gratis kop koffie of het krijgen van een pen op duizenden kilometers afstand van hun eigen ziekenhuis. Het deprimeerde en verveelde Willem, en Willem was blij dat hij rond 13 uur een 2 uur durende sessie: ‘implicaties van trombose’ kon volgen. Hij moest tot zijn grote geruststelling zeggen dat hij alles al wist en er dus niets bij hoefde te leren. Hij oefende zijn praatje voor de ochtend erop in een zaaltje dat daarvoor gemaakt was en ging daarna aan het eind van de middag naar de poster van Femke kijken. De postersessie was ‘toevallig’ aan de rand van de farmaceutische winkelstraat gelegen en alcohol en versnaperingen konden worden besteld waarachter de logo’s van Millet, Boehmer, Sanofi en BMS hingen. Femke stond bij haar poster en Jan was er ook. Ze praatten opgewekt over het congres en de eerste dag. Jan vertelde dat hij in een *Spa* zat en maar met moeite de stap naar het congrescentrum had kunnen maken. Maar nu hij er was, moesten ze iets van de avond maken! Willem zei:

‘Ik wil het graag niet al te heftig maken, morgen mag ik om acht uur ’s ochtends dat praatje geven en ik wil dat goed voorbereid doen.’

‘Heel goed zei Jan,’ en wat wil jij Femke?

‘Alles, zo lang het maar niet met de industrie is, Jan.’

‘Dat is oké,’ antwoordde Jan, ‘maar weet wel dat we morgen Hollandse avond hebben met Millet en dat kunnen we niet afzeggen.’

‘Des te meer reden om vanavond met zijn drieën ergens te eten,’ antwoordde Femke. Zo gezegd zo gedaan en ze gingen na afloop van het congres, dat om 19 uur afliep, naar het tegenoverliggende congreshotel. Het eten werd geserveerd in een soort van Seinfeld restaurant omgeving wat kennelijk typisch Amerikaans was en Willem beviel. Het personeel was over het algemeen oud! ‘Dat krijg je in the land of the free en home of the brave’, zei Jan toen ze aan tafel waren gezet van iemand die zeker de 70 gepasseerd was, ‘Alle vrijheid, maar kennelijk geen pensioen.’

‘Ik zou er niet aan moeten denken om hier te moeten wonen,’ zei Femke. Waarop Willem zei

‘Misschien wat voorbarig. We zijn hier pas een dag.’

‘Nou, ik heb genoeg gezien,’ zei Femke stellig en op een manier die geen weerwoord duldde ‘ook al na een dag.’

‘Er gaat niks boven Friesche Palen, nietwaar’ zei Jan met een kwinkslag tegen Femke. Wat er precies scheelde aan Orlando werd door Femke niet uitgesproken, en Willem wist het ook niet precies. Maar dat van alles dat hij totnogtoe van Orlando had gezien, dit restaurant dat tegenover een groot congrescentrum lag het meest gezellig overkwam, had er waarschijnlijk mee te maken. Willem zag zich hier ook niet settelen. Het had te doen met de eindeloze auto-wegen die alles doorkruisten. Dat je hier alleen maar van A naar B kon komen met een auto, waarbij de omgeving plat en saai was en die alleen werd opgeleukt met hotels, *malls* en eindeloze voorsteden die opgebouwd waren uit beton en cardboard en die zich maar niet tot een centrum wilden wortelen, maakten Orlando tot een ontheemde stad. Stel je voor dat je in Amsterdam zou zeggen dat het restaurant tegenover de RAI de gezelligste plek van Amsterdam was! Maar dat was wat ze van Orlando hadden gezien wel. Ze bestelden 3 bier en hamburgers. Ze zagen Gerard Vüller alleen uit de lift komen en Jan zei: ‘Gerard kom bier met ons drinken!’ Maar Gerard zei dat hij geen tijd had en liep snel door naar de uitgang waar Willem zag dat Vüller een taxi nam. Dat ze hier met z’n drieën zaten beviel Willem. Het had iets gemoedelijks en vertrouwds. Dat ze in deze ge-aircondition-de nachtmerrie die Orlando was toch iets vertrouwelijks wisten te scheppen deed Willem goed. Tegelijkertijd beklifde hem het idee dat je zoiets kleins op congres met je promovendi eigenlijk niet mocht doen als grote meneer. Dan moest je jezelf in de kijker spelen en je belangrijk voordoen. Dan moest je als je als Hugo Nieuwhuis zeggen: ‘Kom naar mijn praatje!’ Jan hoorde daar niet bij.

20.

De combinatie jet-lag en spanning voor het praatje dat hij die ochtend moest geven had Willem slecht doen slapen. Hoewel hij aan de ene kant zich weinig voorstelde van het praatje, wetende dat Hugo Nieuwhuis’s speech over Von Willebrand ziekte werd gezien als exceptioneel, dus de lat lag niet hoog, wilde Willem zich onderscheiden door een goed praatje te geven. Het was zijn ‘maiden speech’ op een congres en hoewel de kans op een afgang klein was, wilde hij die afgang niet aan zichzelf te danken hebben. Hij had alle mogelijke vragen die hij kon krijgen van te voren doorgenomen. Wat hem hielp in zijn zelfvertrouwen was dat hij op internet zag dat die nacht het tijdschrift waarnaar Jan en Willem hun onderzoek hadden gestuurd, het artikel had aangenomen voor publicatie! Nu nog één keer presteren dacht Willem, en daarna mag je alles over homocystëine vergeten tot aan je promotie. Hij had het ontbijt in het hotel overgeslagen en was al om 7 uur op het congrescentrum. Hij stelde vast dat het zaaltje waar hij zijn praatje mocht geven bezet was met 3 keer 25 rijen waar 20 man konden zitten. Zouden er 1500 man naar zijn praatje komen?

De zaal vulde zich langzaam en rond kwart voor acht kwam de voorzitter, Clive Kiron langs, die de sprekers zou aankondigen. Kiron was een grote meneer die de internationale richtlijn van trombose vaststelde en Willem stelde zich aan Kiron voor. Kiron kon kennelijk de spanning op Willem’s gezicht lezen en zei: ‘Good luck with your talk and remember: We are your friends’. Die opmerking deed Willem goed. Hij ging op het bankje voor in de zaal zitten met de andere 3 sprekers. Hij zag een wat oudere vrouwelijke hematoloog, Sabine Eicher die iets ging vertellen over de behandeling van hoog cholesterol bij trombose, een Spaanse onderzoeker van zijn leeftijd die iets ging vertellen over een nieuwe mutatie die hij had ontdekt en een Canadese arts-onderzoeker die iets ging vertellen over een bloedplaatjesmechanisme dat kon leiden tot trombose. Vijf minuten voor tijd kwamen Jan, Femke en Raomi binnen. Jan had zich overduidelijk verslapen, zijn das was zo geknoot dat de smalle onderkant onder de bovenkant uitkwam. Femke zag er, zoals altijd, sexy uit. Ze had een zwart broekpak aan met een decolleté die net niet zo diep was dat het onbehoorlijk werd, maar toch diep genoeg was om je gedachten helemaal in kwijt te raken. Raomi straalde, die had het kennelijk naar haar zin. Ze wensten Willem veel geluk en gingen op de rij achter hem zitten. De zaal was ongeveer voor een derde gevuld en liep langzaam vol gedurende de praatjes. Tot zijn grote verbazing kwam Gerard Vüller twee minuten voordat Willem’s praatje begon de zaal binnen en ging naast Willem zitten. Hij zei:

‘Hoe voelt dat: Spreken voor 1000 man?’ En Willem antwoordde in alle eerlijkheid:
‘Ik kan niet wachten.’

Een applaus klonk voor de jongen die net een praatje had gegeven over de nieuwe mutatie die trombose kon geven, waarna Willem werd aangekondigd door Clive Kiron, en dat hij het podium op mocht om te spreken. Er was een groot fel licht op hem gericht zodat hij duidelijk voor de zaal zichtbaar was, maar wat hem belette om terug de zaal in te kijken. Een groot scherm was voor hem afgebeeld waarop hij zijn praatje kon aflezen en wat zo afgesteld was alsof het leek dat hij de zaal inkeek terwijl hij het praatje van het beeldscherm kon aflezen. Achter hem was een groot beeldscherm waarop zijn *powerpoint* presentatie werd afgebeeld en waar de toeschouwers naar konden kijken. In 10 minuten tijd legde Willem uit dat hoge waarden van homocysteïne wel onderdrukt konden worden door vitamine B supplementen, maar dat die supplementen niet stollingseiwit factor VIII konden onderdrukken, welk eiwit nauw gecorreleerd was met homocysteïne en wat tevens, in hoge concentraties, trombose kon veroorzaken. Een applaus klonk en mensen uit het publiek konden vragen stellen. Willem had gehoopt dat iemand zou vragen naar de implicaties van één en ander. Er was één overduidelijke implicatie en dat was dat vitamine B supplementen die werden gegeven en toegevoegd werden aan allerlei voedingsbestandsmiddelen om cardiovasculaire ziekte te voorkomen volgens zijn onderzoek niet konden helpen in het voorkomen van die ziekten en dat fabrikanten daarmee moesten stoppen. Maar niemand stelde die vraag. Het was alsof daar een taboe op heerste. Willem had deze implicatie zelf ook niet in het praatje of in het artikel toegevoegd. Strikt genomen kon hij deze implicatie niet stellen, want hij had bijvoorbeeld niet onderzocht of boter waaraan vitamine B was toegevoegd ‘goed voor je vaten was’, maar logischerwijs was dit wel de implicatie die uit zijn onderzoek kwam. De vragen bleven puur technisch. Hoe hij hoge waarden van homocysteïne gedefinieerd had, met welke lab methode factor VIII was bepaald, of hij in zijn statistische correcties ook rekening had gehouden met onderliggende ziekten. Willem kon al die vragen beantwoorden en toen Clive Kiron hem voor het publiek bedankte en Willem zijn applaus ontving en terug ging zitten op het bankje, voelde hij een stroom van energie uit zich vloeien. Hij kreeg schouderklopjes van Femke en zag dat Jan zijn duim opstak. Kennelijk had hij het goed gedaan. Maar het was Gerard die Willem’s gevoel het best wist samen te vatten. Hij legde vertrouwelijk een hand op zijn knie en zei: ‘Voel die adrenaline uit je lichaam stromen. Dat geeft een kick nietwaar?’ En Willem erkende aan Gerard dat dit waar was, waarop Gerard antwoordde: ‘Onthoud dat gevoel en probeer het elke keer bij je op te roepen als je een praatje geeft. Het is de beste beloning weet ik uit ervaring en als je een praatje goed geeft, zoals je net gegeven hebt, is het ook de juiste beloning!’

21.

De rest van die dag was Willem in een stemming dat hem niets gemaakt kon worden. Hij was vrolijk en zorgeloos en dronk met Femke, Jan en Raomi de ene koffie na de andere koffie met gebak in ‘Seinfeld’s restaurant’. Jan oreerde over de voortgang van zowel Willem’s als Femke’s onderzoek en Willem kreeg de felicitaties van zijn nieuwste publicatie over homocysteïne in een vaktijdschrift.

Femke zei:

‘Dit is je derde publicatie en bij vier mag je promoveren, nietwaar Jan?’

‘Dat klopt,’ zei Jan, ‘maar je mag ook best meer artikelen in je boekje hebben Willem alvorens te promoveren. De toekomst is aan jou!’

‘Wat ga je eigenlijk doen na je promotie,’ vroeg Raomi en Willem antwoordde:

‘Dat weet ik nog niet en is wellicht reden om toch nog maar wat extra te publiceren alvorens te promoveren.’

‘Nou ik zou het wel weten,’ zei Femke, ‘meteen in opleiding tot gynaecoloog, ik was daar al uit op mijn twaalfde!’

‘Ik ben jaloers op je Femke,’ zei Willem ‘die standvastigheid van jou zou mijn leven een heel stuk makkelijker maken als ik dat ook had.’

‘Ach, je moet niet zo nadenken over die filosofie van jou. Je denkt ergens over na, neemt een besluit en kijkt niet terug of komt niet terug op dat besluit. Dat is hoe ik het doe en dat heeft me best ver gebracht.’

‘In ieder geval tot Orlando,’ zei Jan.

‘Ja, en morgen gaan we met zijn viere naar Disneyland,’ zei Raomi, op kosten van Millet, tenzij jullie niet willen.’

‘Niet willen,’ zei Femke, ‘natuurlijk willen we dat!’ waarna ze de details doornamen hoe in Disneyland te komen. Er was nog één praatje waar Jan, Willem en Femke naar toe wilden op de ASH: het praatje van Gerard Vüller over de Galileo studie waar Groningen ongeveer 15% van het totaal aantal patiënten had geïncludeerd op een nieuw antistollingsmiddel van Boehmer á 10 000 euro per persoon. Dat praatje was om 18 uur en daarna hadden ze twee dagen vrij.

‘Bij de maligne hematologie, waarover de praatjes morgen en overmorgen gaan, kom je alleen maar mensen als Lonneke Kluitmans tegen,’ zei Jan, ‘en die mensen missen we als kiespijn, zelfs in Groningen. Wij gaan er vandoor!’ En ze bespraken wat ze nog meer de laatste dagen in en rond Orlando konden doen. Het voelde alsof Jan leefde in dat liedje ‘Vader gaat op stap’ en Willem vroeg zich af of de bon-vivant in Jan puur aan zijn promovendi lag of dat Raomi er wellicht ook mee te maken had. Raomi, ze was maar een paar jaar ouder dan Femke en Willem, een jaar of vijf ouder schatte hij, en ze leefde trouw naast Jan in de dagen dat hij in Orlando was. Jan scheen het niet te hinderen. Die straal op Raomi’s gezicht, zou ze dat ook hebben als ze de hele dag naast Hugo Nieuwhuis had moeten lopen? De straal, zelfs voor Willem, maakte Raomi appetijtelijk, aantrekkelijk. Wat gebeurde er daar in die *Spa* als Jan en Raomi zelf nog even in de lobby napraatten over de dag. Zou het daar bij blijven? Hoe makkelijk was het voor Jan of Raomi om te zeggen: ‘Loop nog even mee naar mijn kamer? Het heeft zo’n mooi uitzicht. Wil je nog iets uit de mini bar? Sigaret?’ – Niemand zou erachter kunnen komen. What happened in Orlando stays in Orlando. Wat zou Stella hiervan vinden? Of stelde Willem zich te veel voor. Was hijzelf misschien opzoek naar zo’n stralende Raomi? Één ding was zeker, het was niet Jan noch Femke, die in Groningen thuis alleen zat, maar Willem. Projecteerde Willem zijn eigen verlangens op Jan?

22.

Vüllers praatje was aan het eind van de dag gepland en was het tweede praatje van de vier praatjes, die allen klinische trial resultaten lieten zien van veelbelovende middelen. De zaal was volgepakt, er zaten zeker 5000 trombose-experts uit de hele wereld te wachten op onder andere Vüllers verlossende woorden of er al dan niet binnenkort een nieuw middel beschikbaar werd gesteld om patiënten met trombose te behandelen. Willem, Femke en Jan waren al tijdens de pauze naar binnengelopen om een zitplaats te bemachtigen. Ook Vüller was er al. Vüller was op het bankje van de sprekers gaan zitten. Wat Willem opviel was dat er allerlei personen naar Vüller toeliepen en af en toe stond Vüller op als er iemand langskwam om hem de hand te schudden. Hij kon niet horen waar ze over praatten, maar ze waren duidelijk blij en opgetogen om elkaar te zien, waarbij de gesprekken soms ook een serieuze ondertoon leken te hebben als de heren, het waren veelal heren, ernstig met elkaar knikten, weer handen schudden of elkaar een schouderklopje gaven, waarna ze gingen zitten. Vüller was zo’n grote man dat hij zich uiteraard niet aan de voorzitter hoefde voor te stellen, maar dat de voorzitter naar Vüller kwam om *hem* de hand te schudden. Je kijkt naar de maffia, dacht Willem. Allemaal oude heren die de *pater familias* de hand komen schudden in de hoop om ook in de toekomst bij Vüller’s familie te blijven horen. Willem waardeerde het in Jan, dat hij gewoon op zijn stoel bleef zitten en niet aan de optocht van zien en gezien worden meedeed. Ondertussen speelde op de achtergrond de dia-presentator beelden door van welke farmaceuten het ASH congres mogelijk hadden gemaakt. Onderscheid werd gemaakt tussen platina, goud, zilver en bronzen sponsors, wat kennelijk te maken had met hoeveel geld deze bedrijven aan de organisatie hadden gegeven. Willem keek naar de sleutelhanger die om zijn nek hing, waarop zijn naam in een naamkaartje stond afgebeeld en in welke hoedanigheid hij hier verzeild was geraakt. ‘Non-member’ stond vet onder zijn naam afgedrukt, wat betekende dat hij wel betaald had voor het congres, maar niet tot de ASH vereniging hoorde. Als de diaprojector iedereen in volgorde van ‘belangrijkheid’ zou bedanken, zou Willem tot de laagste klasse horen. Non-members betaalden het minste van iedereen, ach ja, waarom zou je die mensen überhaupt bedanken? Niet aan denken nu! Gewoon meedoen en zitten en het komende uur luisteren naar de meest belangrijke praatjes van de ASH, die

toevalligerwijs allemaal gesponsord werden door farmaceutische bedrijven. De zaal werd donker gemaakt, de deuren sloten en het begon. Het begon met de voorzitter die in 10 minuten tijd de belangrijkheid van de 4 komende praatjes belichtte en nadruk legde op de 'gedistingeerdheid' van de sprekers. Allen hadden hun sporen verdient, zo was Vüller voorzitter geweest van verschillende richtlijnen, had prijzen gewonnen binnen de ASH organisatie, en had meerdere publicaties in de Lancet en New England Journal of Medicine. De voorzitter gaf alvast als appetizer mee, dat Vüller hem net verteld had dat het praatje wat hij ging vertellen, per vandaag in de New England Journal of Medicine zou komen. Dit veroorzaakte enig geroezemoes in de zaal, en Vüller kreeg meerdere schouderklopjes van de 'familie' die achter hem zat. Vüller wilde adrenaline, wist Willem en Vüller was er klaar voor. De voorzitter eindigde door te zeggen: 'Give our distinguished speakers a grand applause and let the talks begin.' Waarna iedereen begon te applaudisseren. Om niet uit de toon te vallen applaudisseerde Willem geruisloos mee. Het eerste praatje ging langs Willem heen, hij wachtte op Vüller. Vüller opende zijn praatje, als gewoonlijk, met de opmerking dat hij door een stuk of vijftien bedrijven werd gesponsord en er waarschijnlijk nog een paar miste in de opsomming die hij net gaf. Instemmend gelach klonk in de zaal over deze onbehoorlijkheid van Vüller die van een mogelijke belangenverstrengeling een grap maakte.

'Dat zei hij ook op het stollingscongres van vorig jaar', herinnerde Femke hem.

'Hij wordt al snel cliché in zijn grappen,' fluisterde Willem terug. Vüller's praatje was een opsomming van de trial waaraan Groningen ook had meegedaan en waarvoor Willem patiënten had geïncludeerd. De hoop was er natuurlijk, ook bij Willem, dat het nieuwe middel beter was dan het oude middel. Als dat zo was had Willem zijn kleine steentje bijgedragen aan het heil van de Geneeskunde. Dat de afdeling met Jan daarvoor 10 000 euro per patiënt had verdiend en dat van dat geld en die prestatie Willem onder andere naar Orlando kon reizen om die resultaten aan te horen, waren fijne bijkomstigheden die er dan verder niet toe deden en waar je verder niet over hoefde na te denken: het L'Oréal principe ten voeten uit. Wat bleek: het nieuwe middel was beter dan het oude middel. Naast dat dit resultaat nu voor het eerst openbaar was gemaakt, vertelde Gerard Vüller, zou vanaf vanavond dit resultaat ook in de New England terug te lezen zijn, 'zoals de voorzitter dat zonet al aan jullie bekend heeft verklapt.' Maar besloot Gerard Vüller, dat was niet het enige extra nieuwtje: de trial documenten zouden nu ook aan de FDA worden overhandigd om zodoende dit middel zo snel mogelijk op de markt te krijgen om daarbij de zorg te verbeteren! Een groot applaus steeg op toen Vüller zijn praatje beëindigde. De voorzitter vroeg of er vragen uit de zaal waren. Willem had geen vragen, en voelde zich ook ietwat minderwaardig om tussen deze zaal van experts een vraag aan de grote Gerard Vüller te stellen. Toch waren er wel vragen te verzinnen en ook wel belangrijke vragen, zoals of het nieuwe middel wel vergeleken was met de beste standaard behandeling, en of je de standaard antistollingsbehandeling in landen als Nederland kon vergelijken met de standaard antistollingsbehandeling uit andere landen die ook aan de studie hadden meegedaan als India, Bulgarije en Roemenië. En zo'n vraag uit de zaal had Willem toch wel verwacht. Hier zaten 5000 trombose-experts die van heinde en ver waren gekomen om Gerard Vüller te horen spreken. Hier, achter deze gesloten deuren, werd wetenschap op het hoogste niveau bedreven. Hier zouden de sceptici aan het woord komen om wetenschap verder af te stemmen tot dat wat het beste is voor de patiënt, dacht Willem. Hiervoor heb ik toch meer dan 10 000 km gereisd om die discussie te zien? Maar het tegendeel bleek waar te zijn. *Er was niemand die een vraag stelde* en daarmee hadden 5000 trombose-experts ingestemd met Gerard's praatje. Gerard moest tevreden zijn en zijn sponsor des te meer!

23.

Direct buiten het congrescentrum werden Femke, Willem en Jan en nog een tiental Nederlandse hematologen opgewacht door een aantal taxi's die hen, namens Millet, naar een restaurant brachten iets buiten de stad. Het restaurant lag op een heuvel en had een veranda. Vanaf de heuvel kon je de lichten van de wijd uitgestrekte stad Orlando met haar pretparken zien. Alvorens naar binnen te gaan rookte Jan een sigaar en Willem en Femke hielden hem gezelschap. Ze bespraken kort Vüller's praatje en Willem vroeg Jan wat hij van de rest van de avond kon verwachten. 'Let goed op, Willem,'

antwoordde Jan, 'je krijgt eerst nog een praatje van Schepers, hematoloog aan de VU die je gaat vertellen over het nieuwe Factor VIII product van Millet. Het is wellicht een interessant praatje, dat is dat ik met Millet in overleg ben om dat middel ook aan onze hemofilie patiënten te gaan geven.'

'Maar waarom zouden we dat willen,' vroeg Femke, 'het middel van Boehmer wat we nu gebruiken werkt toch ook prima bij die mensen.'

'Jij wil ook nooit vooruit,' antwoordde Jan, 'ga eerst maar naar Schepers luisteren alvorens je tot een conclusie komt.'

'Weer een praatje,' zei Willem 'houd het dan nooit op.'

'Het laatste praatje,' zei Jan, 'daarna mogen we aan de drank!'

'Waarom is er eigenlijk geen tegenprestatie voor jou Jan,' vroeg Femke. 'Ik bedoel, op welke kosten zijn wij hier eigenlijk beland?'

'Dat is geheim,' zei Jan, 'maar het praatje van Schepers heeft er mee te maken.'

'Je bedoelt dat Millet ons betaalt om hier te zijn, op voorwaarde dat wij patiënten met hemofilie met hun product gaan behandelen?'

'Zoiets,' antwoordde Jan vaag. Raami kwam naar buiten en vroeg of Jan, Willem en Femke naar binnen wilden komen. Schepers wilde beginnen. Het was een klein zaaltje waar Schepers zijn verhaal zou geven. er lagen wat nootjes in een bakje op tafel, er was koffie, thee en frisdrank. Nog geen alcoholische drank. Kennelijk was het belangrijk dat de toehoorders goed luisterden waardoor alcohol verboden was. Schepers stak van wal over de 'Equal studie' een studie waarbij patiënten met hemofilie, die konden gaan bloeden omdat ze een aangeboren tekort van stollingsfactor VIII in hun bloed hadden, eerst behandeld waren met het standaard factor VIII middel waar Boehmer alleenrecht op had in Nederland. Er werd geteld hoeveel bloedingen er waren opgetreden in een half jaar tijd bij patiënten die dat middel van Boehmer gebruikten. Daarna kregen dezelfde patiënten het nieuwe middel van Millet voorgeschreven, een middel wat minder factor VIII aan stollingsconcentraat bezat, maar waarvan de stollingsfactor zo verpakt was, dat het minder snel door het lichaam werd afgebroken en daardoor a) goedkoper was en b) tot minder tot auto-immuun reacties kon leiden, want hoe meer lichaamsvreemd middel in een lichaam werd gespoten, hoe groter de kans op een immuunreactie, nietwaar? – Wat bleek. Het middel van Millet beschermde even goed op bloedingen als het middel van Boehmer! Er werden een paar vragen over de implicaties van dit resultaat gesteld vanuit het publiek, en Schepers antwoordde, alsof hij daartoe geïnstrueerd was, dat de implicaties er voor nu nog niet waren, maar dat hij wist dat Millet in overleg was met de Nederlandse Zorgautoriteit om dit middel van Millet tot de Nederlandse markt toe te laten. Dat zou goed zijn voor de hemofilie patiënt en de zorg, dacht Schepers, omdat met het monopolie van Boehmer de kosten voor hemofilie behandeling wel erg hoog waren. 'Wat zijn die kosten nu ongeveer,' vroeg Willem die het antwoord wel wist maar toch iets beleefds wilde vragen.

'Nu, 1000 euro per flacon, die duizenden mannen met hemofilie 1-3 keer per week moeten inspuiten, dus tel uit je winst,' antwoordde Schepers.

'En hoeveel worden die kosten als we hemofilie patiënten gaan behandelen met het middel van Millet,' vroeg Femke.

'Dat weet ik niet,' antwoordde Schepers. Wellicht dat de mensen van Millet hier iets over kunnen zeggen?'

Diederik van Veelen antwoordde politiek dat dit geheel aan de NZA lag, maar dat het natuurlijk onder de 1000 euro per flacon zou komen. Hij voegde daaraan toe: 'als de prijs bekend is, zullen wij daar natuurlijk ook met jullie contact over hebben, om te kijken hoe we marktconform de prijs van de behandeling van hemofilie kunnen drukken.'

'Wat mij een goed moment lijkt om de zitting te beëindigen,' zei Julia Speel 'en over te gaan op het diner'. Er was niemand in de zaal die dat een slecht idee vond en ze liepen naar de eetzaal, een privé-zaal waar in de vorm van een rechthoek de tafel was gedekt voor 15 man, met indeling. Jan had een plaats in het midden gekregen en zat naast Schepers en Diederik van Veelen. Willem zat aan de hoek met Julia Speel naast hem en aan de overzijde zaten Jaring van den Berg en Sebastiaan Vleugel, 2 hematologen die in Nijmegen en Maastricht werkten en Willem verder niet kende. Femke zat aan de overkant met andere, voor Willem onbekende hematologen. Aan de tafelopstelling was te

zien dat er 6 gerechten zouden worden gereserveerd. Dit wordt een lange avond, dacht Willem, die zijn jet lag en vermoeidheid voelde opkomen en zich mede daarom maar gewillig een glas witte wijn liet inschenken. De wijn werd constant aangevuld, eerst wit, daarna rood, en al snel ontstond een joviale stemming waarbij de ene arts wilde opbieden tegen de andere arts over wat hij allemaal wel niet kon en wat hij allemaal wel niet tijdens zijn carrière had meegemaakt. Willem, een jonkie nog tussen die heren en die er eigenlijk alleen bij hoorde omdat Jan hem had meegenomen naar dit diner, mocht voornamelijk aanhoren wat Van den Berg en Vleugel tegen elkaar te zeggen hadden. Julia speelde haar rol als gespreksleider en was, zo zag Willem, de enige van het stel die haar wijnglas bijna onaangeroerd liet staan. De hapjes waren te klein om te voorkomen dat op de lege magen van de artsen al snel een mate van dronkenschap ontstond. Willem hoorde Van den Berg tegen Vleugel zeggen: 'Weet je waar de medische wetenschap aan kapot gaat?' En Willem dacht: 'Aan geld, incompetentie, corruptie, reisjes als deze', maar was zo slim om dit allemaal niet te zeggen. Hij hoorde Vleugel antwoorden: 'Nou?'

'Aan regelgeving!'

'Wat is er mis met regelgeving,' hoorde hij Linda antwoorden

'Dat er zo veel van is!,' antwoordde Van den Berg.

'Moet je goed luisteren,' zei Van den Berg samenzwerend tegen Vleugel, Willem en Julia. 'Ik heb een goed idee, ook voor Millet wellicht, waarbij ik patiënten met hemofilie naar de psycholoog wil sturen voor gedragstherapie. Er zijn er een aantal bij, die risico-zoekend zijn, met name de jonge mannen die de ene traumatische bloeding na de andere ontwikkelen. Ik sta daar als arts machteloos naar te kijken. Ik zou graag die mensen wat werkelijkheidszin willen laten inpraten door een psycholoog. Maar alvorens ik dat kan doen, dien ik eerst een vuistdik dossier in te dienen bij een medisch ethische commissie! Alsof ik daar tijd voor heb! Het is de regelgeving die er voor zorgt dat ik mijn patiënten niet de behandeling kan geven die ik ze wil geven.'

'Praat me d'r niet van,' antwoordde Vleugel. 'Die METCs maken je het werk onmogelijk.'

Willem zei, om toch iets te zeggen: 'Jan heeft me ooit verteld dat hij een voorstel van de METC om patiënten met hemofilie te behandelen terug kreeg als afgewezen, omdat er niks in het voorstel stond of vrouwen die zwanger waren wel of niet aan het onderzoek mochten meedoen.'

Vleugel en Van den Berg lachten hard, waarop Julia zei, 'jullie moeten me een beetje helpen met waarom dit zo grappig is, hemofilie is niet mijn specialiteit.'

'Het is grappig,' antwoordde Vleugel, 'en verdomd waar nog ook: Hemofilie is een ziekte die alleen bij mannen voorkomt! Goed voorbeeld Willem, die METCs weten niet waar ze over praten en toch doen alsof. Opheffen die boel!' waarna Van den Berg het gesprek overnam en bot vroeg aan Julia: 'Als jou specialiteit niet hemofilie is, wat doe je dan aan deze tafel?'

Willem keek naar Julia en vond het opmerkelijk hoe zij haar rust en waardigheid tussen deze mannen behield, waarna ze antwoordde: 'Ik ben hier met name voor de PR. Met Millet zijn we een team. Raami is inhoudsdeskundig, Diederik is van het geld, en ik regel alle taxi's en verblijven en andere zaken tijdens het congres, waaronder dit etentje.'

'Ik neem direct mijn woorden terug,' antwoordde Van den Berg in een poging om zijn botheid om te doen slaan in vriendelijkheid: 'Ik ben blij dat je er bent. Ik heb onwijs genoten van dit congres en moet zeggen dat dit restaurant ook puik is.'

'En goede drank,' antwoordde Vleugel, die zijn glas nog eens liet volschenken.

'Maar om terug te komen op dat onderzoek met die psycholoog,' antwoordde Willem die van de drank en vermoeidheid enige bravoure had gekregen, 'wie ben jij als arts om te beslissen of een patiënt met hemofilie al dan niet mag gaan boksen of paardrijden? Is het al niet erg genoeg voor die mensen dat ze zo snel kunnen bloeden en zouden wij ons als hematologen niet beter kunnen bezighouden hoe zij die sporten kunnen uitvoeren zonder daarbij te gaan bloeden?'

'Ik hoor het al,' zei Vleugel, 'we hebben een naïeve optimist in ons midden. Iemand die denkt dat hij patiënten als gelijkwaardig moet beschouwen. Maar neem van mij aan dat een patiënt een patiënt is die altijd leiding nodig heeft van zijn arts. Patiënten willen niet horen dat ze alles mogen doen wat ze willen, patiënten willen worden geleid, en daar zijn wij als artsen voor. Wij zijn er om hen te begeleiden, en als wij dat nodig achten, om hen naar de psycholoog te sturen.' De zekerheid

waarop Vleugel dit zei belette Willem om hier verder op door te gaan. Hij excuseerde zichzelf en liep naar de wc zonder dat hij naar de wc hoefde te gaan. Femke zag hem naar de uitgang lopen en liep met hem mee naar de veranda. 'Hoe is het bij jou?', vroeg hij aan Femke.

'Slecht,' antwoordde Femke, 'En bij jou?'

'Als ik niet gestopt was met roken, had ik nu een pakje sigaretten achter elkaar opgerookt. Deze avond kan me niet snel genoeg voorbij zijn.'

'Mmm, Raomi vertelde me dat we na het eten nog een verrassing krijgen. Wat zal dat zijn?'

'Ik vrees het ergste, het bordeel denk ik.'

'Of nog een praatje over van Von Willebrand waar Millet ook een product voor heeft,' dat kan ook nog, zei Femke.

'En dat Hugo Nieuwhuis dat dan komt vertellen. Als dat gebeurt, dan maak ik me af om er maar vanaf te zijn,' antwoordde Willem. Femke moest lachen.

'Ik ga pissen,' zei Willem.

'Dat wilde ik nou net niet weten,' antwoordde Femke en ze liep terug naar de eetzaal.

24.

Willem's voorspelling was uitgekomen. Die avond was geëindigd in het bordeel. Of dat wat klonk als het bordeel, want Willem en Femke waren niet naar de eindverrassing van Millet meegegaan, ofschoon met name Linda nog zo haar best had gedaan om iedereen mee te krijgen, ook Willem en Femke. Toen ze het restaurant verlieten stonden er 2 limo's voor hen klaar die hen naar een nachtclub zouden rijden, vertelde Linda. Willem had één blik gegeven aan Femke. Beiden zeiden ze: 'Wij gaan niet mee.... Wij regelen een taxi... Dank jullie wel en tot ziens...' Femke veinsde opkomende hoofdpijn en Willem zei dat hij morgenochtend het congresprogramma absoluut niet wilde missen. Jan liet het allemaal maar gaan, maar had Raomi aan zijn zijde. Die zou zich niet onbeheerst gedragen in een nachtclub, dacht Willem. Niet met Raomi erbij. Maar die andere mannen van in de vijftig... Tweede vrouw, drie jonge kinderen, de hockeyclub op zaterdagochtend, het leiderschap van hen op de patiënten poli's. Het vertrouwen van patiënten in die artsen die zich als varkens gedragen als ze zich veilig aan de andere kant van de wereld waanden... Hij moest er niet aan denken. En waarom stelde Millet dit eigenlijk voor? Had dit bedrijf ook niet een naam hoog te houden? Of was dit hele congres, wat betaald werd door Millet voor de artsen die zich vanavond en de hele week door Millet lieten fêteren, opgezet als een soort van ronselen van rekruten zoals de VOC scheepvaart in der tijd hun bemanning naar de Verre Oost ronselden in kroegen en rosse buurten? Haalden bedrijven als Millet, door het slechtste in de artsen boven te halen met behulp van geld, aanzien, drank, en (waarop het leek) wijven, de *omerta* op bij artsen dat ook zij zouden zwijgen op het moment dat het product van het bedrijf niet datgene deed bij de patiënt waarvan het geacht werd dat het dit zou moeten doen?

25. 2007

Met drie artikelen gepubliceerd, een nieuwe studie lopende op de HIV poli en een database van Henk-Jan die vol stond met patiënten-karakteristieken, lab uitslagen en ziekte-uitkomsten kwam er een rust over Willem heen wetende dat hij zeker zou gaan promoveren. De rust die deze gedachte hem gaf, gaf hem tijd om te denken. Hij beschouwde zijn promotie als een fietstocht van Groningen naar Leeuwarden, een tocht die hij vaak in het weekend maakte. Promoveren was als een reis waarbij eerst de saaiheid van de stad Groningen doorkruist moest worden (inwerken), daarna kwamen de verschillende Groningse en Friese landschappen voorbij (publicaties) en wat eindigde bij zijn ouders thuis in Leeuwarden, waar hij de toekomst nooit hoefde te vrezen (het academiegebouw in Groningen waar hij zou promoveren). Hij was nu halverwege die reis en besloot van het uitzicht te genieten (nadenken). Het einde stond vast en het einde zou hij halen.

Nadenken had zo zijn voordelen en nadelen. Het hing er maar vanaf *waarover* je nadacht. Waar nadenken een absoluut voordeel was, was in Willem's eigen onderzoek, of eigenlijk het onderzoek van Henk-Jan waarbij aangetoond moest worden dat genetisch stollingsonderzoek klinisch relevant was. Er waren recentelijk publicaties verschenen die het tegenovergestelde suggereerden,

dat is dat testen op genetica bij mensen met trombose zinloos was. Dit gaf Willem de kans om er tegen te ageren. Het leverde verschillende manuscripten op en reisjes naar congressen in Geneve, Athene, Atlanta en uiteraard het onvolprezen stollingscongres in Groningen. Kennelijk werd het anders denken in deze niche gewaardeerd. Er zat natuurlijk ook geld in deze *business*. Elke genetische stollingstest moest, uiteindelijk door de verzekering, betaald worden. De heren en dames van de genetische *diagnostica* waren in deze periode dan ook vaak geziene gasten bij Jan, en bij welke gesprekken Willem af en toe bij gevraagd werd om de heren en dames in te lichten over de laatste stand van zaken betreffende zijn genetisch onderzoek naar trombose. Niet iedereen in het ziekenhuis dacht echter op dezelfde manier na over het nut van stollingsonderzoek. Met name uit de hoek van de Financien uit het GUMC kwamen er klachten toen bleek dat Jan van elke patiënt die op polibezoek kwam 300 euro liet afschrijven voor stollingsonderzoek. Een obstetricus, die hoofd van de commissie zinvol medisch onderzoek in het GUMC was, Janssen, had een officiële klacht tegen Jan's stollingsonderzoek ingediend, met daarbij een aantal artikelen die lieten zien dat dit onderzoek zinloos was en alleen maar in de kosten liep. Jan moest daarmee stoppen, was het advies van deze commissie. Willem kwam hierachter omdat Jan een antwoord op deze brief gedictieerd had en bij het koffiedrinken met Edith en Rineke, Edith over de brief hoorde zeggen:

‘Dus Jan heeft Janssen op zijn dak gekregen dat hij stollingsonderzoek doet en dat dit wat hem betreft achterwege moet blijven omdat het te duur is. Weet je wat Jan terug wil antwoorden?’

‘Vertel,’ zei Willem en hij nam een slok van zijn koffie.

‘Dat Janssen zich bij zijn eigen onderwerp moet houden en niet moet zeggen wat wij moeten doen en laten omdat hij daar verstand van heeft. Jan citeert jouw onderzoek Willem, en de vraag van Jan is of je voor mij een printje van je manuscripten kunt geven, zodat ik die bij Jan's antwoord kan stoppen.’

‘Prima,’ zei Willem. ‘Ik zal een printje maken.’ Er kwam een glimlach op Edith's gezicht die tegen Rineke zei: ‘Jij weer dit al, maar ik denk dat Willem dit ook moet horen.’

‘Over het vaginaal toucher?’ antwoordde Rineke geamuseerd.

‘Bij de koffie?’ zei Willem

‘Moet je horen, wat Jan voor mij gedictieerd heeft,’ zei Edith, ‘ik had daar wel moeite mee hoor om dat op te schrijven. Jan zegt dat hij toch ook niet tegen Janssen gaat zeggen dat hij niet langer het vaginaal toucher mag uitvoeren bij hoog zwangere vrouwen, omdat zo'n toucher alleen maar in de kosten loopt en vrouwen ook wel zonder de interventies van een obstetricus kunnen bevallen. Onze lieve heer heeft dat aangetoond met de geboorte van Jezus. Bij deze geboorte waren geen hulpmiddelen van obstetrici of zelfs obstetrici zelf nodig. Aldus de vader van Jezus. Een stal voldoet en dat staat in de Bijbel, en dat is het woord van God.’

‘Juist,’ zei Jan, die door de openstaande deur binnenkwam met een halfvol plastic bakje koffie met melk, ‘en zet het er maar mooi in,’ zei hij er met een lach bij. ‘Die Janssen is zwaar in de Heer, dat weet ik omdat hij bij mij in de straat woont. Hij heeft me thuis wel eens aangesproken dat sommige mensen het niet fijn vinden om andere mensen, zoals ik, op zondag aan het werk te zien in de tuin. Dus laat die Janssen maar eens nadenken wat die God van hem impliciet gezegd heeft over de nutteloosheid van het obstetrische beroep!’

‘Maar Jan,’ zei Rineke, ‘denk je niet dat je hiermee de boosheid van Janssen op je afroept?’

‘Dat zal me verdommen,’ antwoordde Jan geëmotioneerd, ‘ik wil het in de brief hebben staan.’

‘Maar is het argument van onze eigen publicaties over het nut van stollingstesten niet voldoende antwoord naar de commissie toe,’ vroeg Willem aan Jan.

‘Nee, dat is het niet,’ antwoordde Jan. ‘Mannen als Janssen zijn niet gevoelig voor rationele argumenten, wat overigens niet betekent dat je niet moet laten zien dat wij wel rationeel kunnen zijn, reden waarom ik het manuscript van jou, Willem, aan de brief wil toevoegen. Maar ik heb hier in vijfentwintig jaar tijd geleerd dat je maar op één manier van machtswellustelingen als Janssen kunt afkomen. Dat is door ze te raken in hun ziel. Ik ben niet bang voor Janssen. Als het GUMC moeilijk gaat doen, vertrekken we morgen met de Stichting naar het Diaconessen ziekenhuis, wat op een steenworp afstand ligt.’

‘Gaan we verhuizen naar het Diaconessen Ziekenhuis?’, vroeg Edith met ongeloof in haar stem

‘Natuurlijk niet,’ zei Jan. ‘Maar als Janssen hier een heilzaam van wil maken, dan ga ik wel tegen de raad van bestuur zeggen dat ik het doe. Met de Stichting kunnen we alles en het GUMC zou gek zijn om ons als afdeling te laten vertrekken. De kamers die we bijvoorbeeld hier van het GUMC huren, gaat Kluitmans echt zelf niet betalen vanuit haar hematologie fonds, want daarvoor heeft ze het geld niet, zoals wij wel dat geld hebben vanuit de Stichting.’

En thuis dacht Willem over deze uitspatting van Jan na. Hij kon niet overzien of Janssen er echt op uit was om Jan te raken in zijn portemonnee en patiëntenzorg, maar zag wel dat als je jezelf strijdbaar wilde opstellen, zoals Jan deed, je een schuttersputje moest hebben om je in te kunnen verdedigen. Voor Jan was dit de Stichting.

26.

Maar er waren ook nadelen verbonden aan nadenken op het moment dat je dacht aan zaken waar mensen alleen op konden verliezen. Dat dit zo was ontdekte hij bij Filosofie en het was een onaangename ontdekking. Willem had in de jaren dat hij nu in Groningen zat, zijn avondcursus wetenschapsfilosofie, met Jan's goedkeuren, omgezet in het volgen van de bachelor opleiding filosofie waarvoor hij één keer in de week overdag college moest volgen. Hij was een heel eind gevorderd en moest nog drie vakken halen alvorens hij achter zijn naam *BSc Philosophy* mocht zetten: een vak over Sartre, een vak over Hume en een vak over ethiek. Alle andere vakken die hij had gevolgd had hij goed gehaald. Hij had filosofie een welkome aanvulling gevonden op zijn wetenschappelijk onderzoek. Hij had geleerd over logisch redeneren, sofistiek, de oneindigheid van Spinoza, het ‘Cogito ergo Sum’ van Descartes, de Leviathan en het sociaal contract van Hobbes, Locke, Rousseau, de wetenschapsfilosofie van Popper en Russell, de verdinglijking van de mens door het kapitaal aldus Marx, en het relativisme van Protagoras die zei dat de mens de maat is van alle dingen, wat zich in de 20ste eeuw culmineerde in de sociologie van onder andere Max Weber en Bruno Latour. Ook werden hem veel denkwijzen aangedragen die hem hielpen in zijn eigen onderzoek zoals het epifenomenalisme, de waarheidstabellen van Wittgenstein en het identificeren van drogredeneringen, die ook veelvuldig in wetenschappelijke onderzoeken waren terug te vinden.

Maar het vak over Sartre bleek een struikelblok te zijn. Willem had dat niet verwacht. Hij had aan het begin van zijn onderzoeksperiode in Groningen stiekem onder werktijd het boek ‘Walging’ van Sartre in de bibliotheek van het GUMC gelezen en later ook ‘de Muur’. Hij waardeerde in Sartre de gedurfdheid om anders te denken. Maar nu de docent hem wees *hoe* Sartre anders dacht, kwam Willem erachter dat de gedachten van Sartre klinkklare onzin waren. Hij had gedacht dat, het conform Sartre, goed was om net als Sartre anders te denken over de zaken, zelfs al gingen die zaken over de zaken waar Sartre over dacht. Die strijdbare gedachte was hetgeen wat hij in de boeken van Sartre gewaardeerd had. Maar dat was niet wat de docent in gedachten had over wat Willem moest leren over Sartre. Wekelijks moesten ze een mini-essay inleveren over een denkbeeld van Sartre. De eerste week was dat de stelling dat de mens ‘bestond voordat hij ontstond,’ een stelling die Willem deed denken aan het Nature-Nurture debat waar je ook niet uitkwam omdat alles met alles verbonden was. De mens was een broddellap, schreef Willem in zijn essay, en een goede verklaring waarom iets gebeurde was er eigenlijk nooit. Hij haalde Camus aan die in ‘de vreemdeling’ de hoofdpersoon een moord laat plegen zonder motief. Ook haalde hij een eigen voorbeeld aan over dat je wellicht geïnformeerd een pak wasmiddel kon kopen (als je bestand was tegen de reclame die je iets wilde laten kopen, wat je niet moest kopen), maar dat het wat anders werd als je moest kiezen voor een baan of wanneer je een ziekte opliep. Iemand die een ziekte opliep en zijn hele leven daaraan ziet opgaan, schreef Willem, daarvan kon je niet zeggen dat dit al bestond, voordat het ontstond. Iemand kreeg niet longkanker omdat hij bestond, iemand kreeg longkanker omdat hij jaar in jaar uit rookte waarna longkanker ontstond. Daarnaast maakte Willem de opmerking dat het sowieso niet raadzaam was voor een mens om zijn hele leven vast te leggen op een speldenknop (het bestaan) voordat de mens ging leven (het ontstaan) en dat nu hij daar zou over nadacht tot de conclusie kwam dat Sartre's filosofie op Niets was gebaseerd. Want hoe kon je van iemand zeggen

dat hij bestond voordat hij ontstond? Waar kon je een dergelijk bestaan vinden anders dan in het niet bestaan?

Willem was uitermate tevreden over dit mini-essay, maar kreeg het een week later van de docent terug zonder punten. Een aantekening was gemaakt dat het de bedoeling was dat Willem argumenteerde als Sartre en van daaruit bewees dat bestaan voor ontstaan ging. Willem klaagde hierover na de les tegenover de docent, maar die was onverbiddelijk: het vak ging over Sartre, niet over Willem.

In de tweede opdracht moest Willem een mini-essay schrijven over de stelling dat 'de mens verantwoordelijk is voor al zijn handelingen.' Sartre had dat mooi toegelicht in een aantal voorbeelden in zijn boeken en filosofisch hoofdwerk: 'Het Zijn en het Niet'. Een voorbeeld van Sartre dat Willem in zijn mini-essay aanhaalde was dat de kelner doet alsof hij kelner is en zich gedraagt als knipmes, maar daarmee zijn 'mens zijn' (bestaan) teniet doet. De kelner is door een knipmes te zijn geworden tot een levende automaat, weet dat hij dat (in existentie) niet is, maar neemt zijn verantwoordelijkheid voor het handelen door zich van mens-zijn (dat is bestaan) te ontwikkelen (dat is ontstaan) tot kelner-zijn. Willem hoopte hiermee de opdracht uit week 1 voldoende beantwoord te hebben, maar kon niet nalaten om ook hier toe te lichten dat de stelling 'de mens is verantwoordelijk voor *al* zijn handelingen' onzin is. Het hing er maar vanaf waarvoor jezelf verantwoordelijk was, beargumenteerde Willem. Als je als spookrijder de snelweg opreed en een aanrijding veroorzaakte, dan was je als spookrijder verantwoordelijk voor dat handelen, onder de impliciete aanname dat de degene die spook reed, schreef Willem, wist dat hij ging spookrijden en wat de consequenties daarvan waren. In zoverre wilde Willem wel meegaan in deze stelling van Sartre. Maar verantwoordelijkheid voor *al* zijn handelen? – Ging dat niet veel te ver? Wat te denken van een kind dat bij een stoplicht staat te wachten en aangereden wordt door een dronken automobilist en voor de rest van haar leven gehandicapt is? Is dat kind verantwoordelijk voor het feit dat zij gehandicapt is? Of wat te denken van iemand met een hematologische ziekte, schreef Willem, die op een eerste hulp binnenkomt zonder bloedplaatjes in zijn bloed en op die eerste hulp doodbloed. Is dat doodbloeden de verantwoordelijkheid van die patiënt? Of is dat de verantwoordelijkheid van de dokter die nalaat om aan die patiënt een levensreddende zak met bloedplaatjes te geven? De voorbeelden waarbij Sartre's stelling onderuit kon worden gehaald waren eindeloos en de enigen, besloot Willem, die zich waarschijnlijk in de filosofie van Sartre konden vinden, waren de winnaars van het leven die alles kregen waarvan ze vonden dat zij het verdienden. Sartre beschreef de filosofie van het egoïsme en gezien elk leven in een tranendal eindigt, zou deze filosofie van Sartre geen plaats mogen krijgen in het filosofisch kader. Willem leverde dit essay in, en kreeg het een week later terug met 0 punten. De docent had erbij geschreven dat hij dit keer 0 punten had gegeven omdat hij Willem eerder had gewaarschuwd dat hij de stellingen van Sartre moest beschrijven uit de denkbeelden van Sartre en niet uit zijn eigen denkbeelden.

Toen Willem dit essay met cijfer aan het eind van de derde week terug kreeg en bedacht dat hij voor de overige 2 essays die voor dit vak openstonden een zeer ruime voldoende moest halen en daarbij verzet bij de docent moest aantekenen om die eerste 2 essay's van cijfer te veranderen omdat hij anders nooit een voldoende voor het vak kon halen, stemde hem dat allereerst depressief, wat al snel ontstak in woede. Hij schreef dezelfde nacht nog nadat hij zijn 0 had gekregen van de docent, een mail naar hem dat hij een klacht ging indienen bij het directoraat van Filosofie omdat hij vond dat het vak van Sartre niet aan studenten mocht worden gegeven. Daarna viel hij in slaap om de volgende ochtend de zinloosheid en stupiditeit van die mail in te zien. Daar ging natuurlijk niemand bij het directoraat mee akkoord, en daarbij: wat zei die mail wel niet van wat Willem van die docent vond? Willem schaamde zich voor die mail en besloot direct persoonlijk zijn excuses aan te bieden. Dat bleek nogal lastig te zijn, merkte hij op de faculteit omdat de docent die het vak van Sartre gaf maar één keer in de week naar de faculteit kwam om college te geven. Maar het secretariaat was zo vriendelijk om de docent te bellen en te zeggen dat een student hem nu wilde spreken, en daarna sprak Willem de docent telefonisch. Willem lichtte zijn mail toe, die de docent nog niet gelezen had, bood zijn excuses aan en zei dat het vak Sartre hem te veel was geworden. De docent aanvaardde de excuses en raadde hem aan om een jaartje te wachten om het vak daarna

over te doen. Dit gaf Willem enigszins rust en hij liet het gaan. Hij nam een paar dagen vrij van zijn werk, nam de boot naar Schiermonnikoog waar hij overnachtte in het Van der Werff hotel en maakte een paar lange wandelingen om te overdenken hoe dit nou verder moest. Ofschoon hij het land had van de mail die hij had gestuurd, was hij het wel met de grondstrekking eens. Hij vond de filosofie van Sartre afstotelijk en wist dat dit nooit zou veranderen. Maar alleen als Willem zich zou conformeren aan de eisen van de docent om het vak van Sartre te halen, kon hij zijn BSc titel krijgen. En Willem begreep dat de docent niet anders kon, dan om hem te dwingen om het vak te volgen. Want de hoofdstrekking van de mail was *waar*, als je het aan Willem vroeg. En gezien het waar was, was de enige optie voor die docent om een ander vak te gaan geven of om te vertrekken van de faculteit filosofie. Dit was waar het anders denken Willem een onaangename verrassing had gegeven en wat zijn schaamte verklaarde.

Wilde hij werkelijk deze docent het brood uit de mond nemen door hem zijn vak te ontzeggen? – Dat toch niet en hij die macht natuurlijk ook niet.

Maar die BSc wilde hij toch ook graag halen. Wat te doen?

En Willem bedacht een list om bij het volgende vak, over de filosofie van David Hume, waar ook een essay geschreven moest worden, de filosofie van Sartre naast die van Hume te leggen. Zodoende kon hij een *boppeslach* slaan waarmee hij zowel het vak van Hume als van Sartre zou halen. Maar toen hij eenmaal begonnen was aan dat vak en zijn plan aan de docent voorlegde (die overigens expert was in de filosofie van Boëtius en tegen Willem de filosofische uitspraak had gezegd: 'Doe jij onderzoek naar trombose, maar daar valt toch niets meer in te ontdekken?' - maar in een al 1500 jaar dode filosoof natuurlijk wel, dacht Willem toen hij bij de koffie de docent dat tegen hem hoorde zeggen) was de reactie lauw. De docent was niet geïnteresseerd in Sartre, zei hij, maar in Hume, en hij verwachtte van Willem hetzelfde als de docent die college gaf over Sartre. Willem moest iets schrijven over hoe je bijvoorbeeld in de filosofie van Hume de 'conjuncties' die tussen oorzaak en gevolg lagen zichtbaar kon maken, of hoe je Hume's probleem over de nooit geziene kleur blauw, die in een palet van andere kleuren blauw, ligt kon determineren. Sartre hoorde daar niet tussen, besefte Willem. Het deprimeerde hem. Nazeggens werden hier gemaakt, geen echte denkers. Gelukkig had Willem zijn eigen schuttersspuitje, net zoals Jan dat had met de Stichting. Willem hoefde niet filosoof te worden. Het papiertje had hij niet nodig. Hij kon vertrekken van deze faculteit zonder dat dit ook maar van enkele invloed was voor zijn toekomst. Filosoof zou hij niet worden, maar dat was zijn ambitie niet. Een PhD als arts-onderzoeker was dat wel. Hij volgde nog het laatste vak over ethiek dat hij moest volgen, zonder er tentamen in te doen en beëindigde daarmee dit avontuur.

27.

Maar waar Willem geen schuttersspuitje had, was in het onderzoek naar HIV. Met de HIV deskundige, Jacob Springer, was afgesproken dat Willem de stolling ging bepalen bij een honderdtal patiënten met HIV die op het spreekuur van Springer kwamen. Het was een simpele opdracht met bijbehorend eenvoudig methodologische opzet. Willem stelde een A4-tje vol aan vragen aan deelnemers van zijn onderzoek en liet de stolling bepalen van die mensen wat hij correleerde aan mate van HIV-geïnfectedheid. De patiënten die hij op het HIV-spreekuur zag waren *fenotypisch* volkomen anders dan dat hij zag op de poli trombose. Hier waren de patiënten over het algemeen jong en kwamen totaal niet ziek over. Toch zette Springer het merendeel van deze mensen op onderhoudsmedicatie met zogenoemde HIV-remmers. Van die HIV-remmers had Willem in zijn eerste publicatie gevonden dat het de kans op trombose deed toenemen, ofschoon hij dat resultaat op advies van Jan niet had benadrukt in deze publicatie. Ook andere ziektes kwamen vaker voor door gebruik van HIV-remmers en Willem vroeg zich af waarom deze mensen eigenlijk op medicatie werden gezet. Springer antwoordde dat hij dit deed omdat gebleken was dat HIV patiënten die vroeg starten met HIV medicatie langer leefden dan patiënten die geen HIV medicatie kregen. Willem dacht daarover na, en vroeg een week later aan Springer of hier niet een probleem van zogenaamde 'lead time bias' speelde. Lead time bias was een epidemiologische term die werd gebezigd als patiënten in een later

ziekteproces startten met medicatie ten opzichte van mensen die in een eerder ziekteproces zaten. Als de ziekte tot de dood kon leiden, hadden de mensen die in een laat stadium van het ziekteproces zaten altijd een hogere kans om te overlijden dan mensen die in het beginstadium van de ziekte zaten. Was het niet zo, vroeg Willem naïef, dat de goede resultaten van de HIV-medicatie volledig toe te schrijven waren aan het feit dat die mensen in een vroeg proces van de ziekte zaten en dus niet ziek waren? Waarop Springer kort antwoordde: 'Ik zie dat je de blik van een onderzoeker hebt, en dat waardeer ik in je, maar er zijn ook richtlijnen die gevolgd worden, en wat je voor je ziet en wat ik doe is het resultaat van de richtlijn.'

'Maar hoe weet je dat de richtlijn het juiste advies geeft,' vroeg Willem

'Dat weet ik, omdat daar experts in zitten die echt wel weten wat lead time bias is,' antwoordde Springer, 'en verder heb ik hier geen zin in om over te discussiëren,' voegde hij daaraan toe. Dat antwoord bevredigde Willem maar matig en hij besloot verder te zoeken in wat die HIV-medicatie was en wat het deed. Één van de middelen die werd gegeven, AZT, was een middel wat ooit gebruikt werd als chemotherapeuticum. Dat vond Willem opmerkelijk, gezien chemotherapie over het algemeen alleen bij kanker werd gegeven en dan het liefst zo kort mogelijk omdat chemotherapie nogal wat bijwerkingen kon geven, onder andere op je immuunsysteem. AIDS was een ander woord voor ontremde HIV waarbij het immuunsysteem was platgelegd. Die ontremming werd gemeten in een tekort van het zogenoemd CD4 getal, waarna mensen vaak overleden. In hoeverre een chemotherapeuticum die immuunstoornis kon voorkomen in plaats van veroorzaken was iets wat Willem niet begreep, en hij vroeg het aan Springer. Springer antwoordde:

'AZT is een serendipiteit, een middel dat bij toeval in de jaren 80 werd gevonden op een plank in de zoektocht naar een geneesmiddel tegen deze ernstige sexueel overdraagbare aandoening,' legde Springer geduldig uit. 'Het middel kan immuunstoornissen geven, maar bij HIV veroorzaakt het juist een versterking van het immuunsysteem omdat het ook het HIV virus remt. Je ziet dat ook terug in het immuunsysteem. Wij meten daarvoor een marker, CD4. CD4 stijgt bij mensen die AZT gebruiken, en een hoog CD4 getal leidt tot een betere overleving.' Springer gaf Willem een aantal artikelen waarin een en ander stond uitgelegd, en die Willem in de daarop komende weken las. De artikelen zagen er indrukwekkend uit, met allerlei stroomschema's en tekeningen die de theorie moesten bevestigen, maar die desalniettemin niet meer waren dan stroomschema's en tekeningen. Hoe HIV echt in het lichaam AIDS deed veroorzaken, *was kennelijk niet anders in een beeld vast te stellen dan in een tekening*. Willem wilde de verklaringen wel geloven, maar ook hier ontstond een probleem in de verklaring van het ziektebeeld, waarbij de theorie de praktijk niet leek te volgen. Wat problematisch was voor Willem's onderzoek. Toen hij 6 maanden na start van de studie de resultaten van zijn onderzoek van het stolling en infectielab kreeg, zag hij dat verhoogde kans op stolling sterk gecorreleerd was met verslechterde immuniteit, zoals dat gemeten werd met dat CD4 getal. Wat dat betreft had hij de hypothese bewezen dat mate van HIV-ziekte gecorreleerd was met mate van stolling. Maar er was meer. Want Willem had ook de resultaten van de PCR test gekregen waarmee je kon meten hoeveel HIV virus in het menselijk lichaam aanwezig was. Opmerkelijk was dat hier geen enkele correlatie te vinden was tussen mate van HIV virus en stolling. Sterker nog, er was ook geen enkel verband tussen mate van aanwezigheid van HIV virus en immuniteit (gemeten in CD4 getal)! Willem legde zijn resultaten aan Springer voor, en legde zijn dilemma uit. Springer kon niet echt een antwoord bedenken waarom met name CD4 getal niet met HIV virus getal correleerde. Springer zei:

'Wellicht heeft het te maken met de plaats waar het HIV virus zit. De PCR test kan niet al het virus meten, en wellicht zit het virus op een voor de PCR test onzichtbare plek, waar het toch zijn werk doet. In HIV onderzoek noemen wij dit 'sanctuary sites''. Wat Willem, in al zijn naïviteit deed antwoorden:

'Of is er een probleem met de PCR test? Zit er misschien een foutgevoeligheid in die test?'

'Uitgesloten,' antwoordde Springer zonder te antwoorden waarom dat uitgesloten was.

'Maar kan het niet zijn dat die PCR test foutgevoelig is?'

'Nee, dat kan niet,' antwoordde Springer kregelig, want met die test stellen we HIV vast!'

‘Maar hoe zit dat dan,’ vroeg Willem, ‘al deze patiënten zijn op een gegeven moment HIV-positief getest met die PCR test. Terwijl nu in een best groot deel van die patiënten de test negatief uitslaat. Kan het niet zo zijn dat die test een fout positieve uitslag geeft waardoor mensen als HIV-positief worden geclassificeerd, terwijl ze dat eigenlijk niet zijn?’

‘Nee, dat kan niet,’ zei Springer

‘Maar dan begrijp ik niet,’ antwoordde Willem ‘waarom mate van aanwezigheid van HIV-virus niet correleert aan CD4. Het antwoord van die sanctuary sites is een soort van Deus ex machina, zoals ik dat geleerd heb bij filosofie.’

‘Studeer jij filosofie?’, vroeg Jacob Springer verbaasd.

‘Ja, en daar heb ik geleerd over hoe de Grieken in hun tragedies altijd een Deus ex machina, een godheid, ten tonele voerden op het moment dat de tragedie dreigde spaak te lopen in irrationaliteit. De Godheid was dan nodig om het verhaal recht te trekken. Die sanctuary sites van HIV zijn net zo’n godheid! Ik bedoel, hoe kan je aantonen dat iets bestaat zonder dat je kan zien dat iets bestaat. Erger nog, hoe kan je zeggen dat het niet bestaande uiteindelijk een vreselijke ziekte laat ontstaan? Ik begrijp dat niet.’

‘Je ziet het fout,’ zei Jacob. ‘Ik behandel patiënten met HIV en met AIDS, en mensen met AIDS zijn ziek en gaan dood, neem dat maar van mij aan.’

‘Dat is niet wat ik ontken,’ antwoordde Willem. ‘Maar wat ik niet begrijp is waarom je weet dat die mensen dood gaan aan een virus?’

‘Alles wat ik kan zeggen,’ antwoordde Jacob is dat 25 jaar aan onderzoek dit heeft aangetoond en dat boeken, artsen, en richtlijnen niet liegen.’

‘Maar hoe verklaar ik dan het resultaat dat mate van HIV ziekte niet gecorreleerd is met aanwezigheid van HIV virus terwijl het wel geassocieerd is met mate van stolling?’

28.

Hoe Willem dit resultaat moest verklaren, daar kwam hij al snel achter via Jan. Jan kwam de dag nadat Willem dit laatste gesprek met Springer gevoerd had de kamer van Willem binnen met zijn plastic bakje koffie met melk in de rechterhand, ging zitten en zei: ‘Springer kwam gistermiddag langs op mijn kamer. Hij maakte zich ongerust.’

‘Over wie?’, vroeg Willem

‘Over jou!’ antwoordde Jan lachend. ‘Luister, dat gefilosofeer van je waardeer ik in je, maar laat het niet de boventoon voeren. Als je denkt met filosofische methoden een ziektebeeld als HIV en AIDS naar de fabelen te werken, dan kom je geheid in de problemen. Springer is nu ongerust over je, en laat hem lekker ongerust zijn, maar laat het daarbij. Voer de discussie die je aan het voeren bent niet tot het uiterste, want dan krijg je de infectieziekten tegen je en bij God dan weet ik niet in hoeverre ik je kan bijstaan.’

‘Maar ik heb alleen maar gevraagd of Springer het niet een beetje vreemd vond dat HIV virus niet met stolling correleert, terwijl mate van HIV ziekte, gemeten met CD4 dat wel doet. Daar heb ik een antwoord op nodig, want dat is een resultaat wat ik in mijn onderzoek vind.’

‘Luister,’ zei Jan, ‘Ik weet niks van HIV af, maar weet wel dat als je de diagnose in twijfel trekt, je een publicatie wel kunt vergeten. Als je twee resultaten hebt en het ene resultaat bevestigt je hypothese en het andere resultaat niet, dan heb je de simpele opdracht om het ene resultaat wel te melden en het andere niet. Zo zit wetenschap in elkaar.’

‘Maar Karl Popper zegt,’ begon Willem.

‘Over filosofie, heb ik mijn buik vol,’ onderbrak Jan Willem geagiteerd. ‘Zelf was je er ook wel mee klaar, begreep ik uit je verhalen van afgelopen weken? Besef dat je voor je promotie een artikel over HIV en stolling moet schrijven. Besef ook dat er altijd kans op toeval bestaat. De truc is om dat wat duidelijk overkomt duidelijk te belichten en wat onduidelijk is, of niet zo mooi uitkomt, onder te belichten. Er is niets raadselachtigs aan,’ voegde Jan daar met een glimlach aan toe. ‘Ik ben misschien niet zo belezen als jij dat bent, en Popper zegt mij niets, maar ik weet wel dat als in Asterix en Obelix Cleopatra beschreven wordt, dan wordt dat gedaan door de nadruk op haar schoonheid te leggen, en

niet op dat neusje van haar. Je focust je onderzoek op het neusje van Cleopatra, Willem, en dat is waarom Springer zo tegen mij reageert. Je bezoedelt zijn ziektebeeld. Houd daar mee op.'

29.

En Willem hield ermee op. Hij had niet zin om nog eens in conflict te raken over denkbeelden en anders denken, ditmaal niet met een filosoof maar met een infectioloog, waarvan Jan duidelijk had gezegd dat hij Willem niet kon verdedigen mocht hij doorgaan met het bekritisieren van het ziektebeeld HIV. Het stelde Willem wel voor een raadsel die hij wist om te werken tot één van zijn 10 stellingen die hij zou opnemen in zijn proefschrift

'Raadselachtig is het moment waarop een stelling zijn *veronderstelling* verliest.'

Daar hield hij het bij. Hij schreef verder aan zijn onderzoeken en deed eind 2007 een idee op tijdens een avondsymposium over de werking van cholesterolverlagers die zijn verdere loopbaan wel eens een beslissende wending kon geven. Hij nam 2 weken kerstvakantie op, maar zei voordat hij het GUMC verliet tegen Jan: 'Na mijn vakantie wil ik met je praten over mijn promotie en verdere toekomst. Ik heb nu 10 manuscripten geschreven en dat lijkt me voldoende voor een promotie,' waar Jan mee instemde. 'Maar het is met name de toekomst die ik met je wil bespreken. Geef me 2 weken de tijd en ik kom erop terug.' Ze wensten elkaar goede kerstdagen.

30. 2008

Het was nog niet dat Willem gearriveerd was, maar het voelde wel alsof hij aan het arriveren was. Enerzijds was dat prettig, maar anderzijds was het saai. Werd Willem door zich te conformeren aan het systeem dat zo goed voor hem was, er niet net zo één als Hermans boektitel voorspelde: (niets wordt er) 'Uit talloos veel miljoenen.' Maar dat Willem arriveerde was deceptie, want er speelde genoeg in de wereld en in het wereldje van Willem. Dat zijn gearriveerdheid op een schijnvertoning zou uitlopen, was echter iets wat hij begin 2008 nog niet kon overzien. Toch zou iemand het speelbord waarop alle kaders stonden en waar Willem tussen liep op korte termijn wegvagen. Maar zo ver was het nog niet.

Het eerste besluit wat Willem kenbaar maakte aan Jan, na de kerstvakantie, was dat hij na zijn promotie verder wilde in onderzoek. Hij had de kerstvakantie gebruikt om een protocol te schrijven over een klinische trial waarbij het middel moluvastatine op basis van het lot gegeven zou worden aan 50% van de mensen met een eerdere trombose en waarbij de controlegroep placebo zou krijgen. De onderliggende gedachte was simpel en al eerder geopperd: statine deed iets op het immuunsysteem en de lever, en stollingsfactoren werden aangemaakt door de lever en het immuunsysteem. Stollingsfactoren in hoge concentratie leiden tot trombose. Idee: door stollingsfactoren te remmen met statine, zouden mensen met trombose beschermd worden voor een nieuwe trombose, iets wat voorkwam bij 30-50% van de mensen die eerder trombose hadden gehad. 'Het mooie is,' zei hij tegen Jan, 'dat er veel bewijs is dat het middel als dusdanig werkt, maar het is nog nooit in een klinische trial onderzocht.' Als de trial kan aantonen dat statine beschermend werkt tegen trombose, kan de farmaceut patent vragen voor de indicatie statine gebruik bij trombose. Dat zijn toch een aantal duizend patiënten per jaar.

Jan vond het een goed idee, en beloofde dit voor te leggen aan zijn contacten binnen de farma. Al snel kregen Jan en Willem bezoek van de vertegenwoordiger van de fabrikant die moluvastatine maakte, en Willem en Jan overhandigden haar het protocol. Daarna ging het snel. De fabrikant was geïnteresseerd en Willem en Jan lichtten in een persoonlijk gesprek met de directeur van vestiging Nederland toe dat zij garant konden staan om de benodigde patiënten aantallen te leveren via het samenwerkingsverband tussen ziekenhuizen in Noord Nederland dat Jan had opgezet om de studies van Gerard Vüller vol te krijgen. Het grote verschil tussen de studies van Vüller en dit idee van Willem lag hem in het feit dat Jan en Willem nu zonder tussenkomst van de geldverstrekker, Vüller, een trial zouden uitvoeren, en waarbij zij, in plaats van Gerard Vüller, de geldverstrekker

werden. Er kwam een economische plananalyse vanuit het bedrijf die berekend had dat de trial ongeveer 5 miljoen euro zou kosten, waarbij Willem en Jan uitgenodigd werden om die kosten te splitsen over de deelnemende centra. Dit was een groot succes en garandeerde Willem, zei Jan, een professorschap binnen 5 jaar. Verheugd gingen Jan en Willem richting personeelszaken om Willem in een andere salarisschaal te krijgen, maar waarbij Willem karig getrakteerd werd op 'Groninger koek'. De functionaris had berekend dat Willem vanuit zijn arts-onderzoekende rol een onderzoeker zou worden, en daardoor dus in salaris *achteruit* moest gaan. Maar Jan zei tegen de functionaris: 'Willem staat op het punt om 5 miljoen binnen te halen en daarbij is hij briljant, dus het GUMC mag zich in de handjes knijpjes zo'n werknemer te kunnen behouden. Zodra hij promoveert, gaat hij er een schaal op vooruit en daar komt bij dat hij in een *tenure track* komt.' Waarop de functionaris zei: 'Dat kan ik niet zo maar doen, daar heb ik eerst toestemming voor nodig van het hoofd van de afdeling, Lonneke Kluitmans.'

'Wat een onzin,' zei Jan. 'Willem betaalt zichzelf uit die subsidie en wat er mogelijk te weinig aan subsidie is, garandeer ik bij te betalen vanuit de Stichting.' De functionaris zei hier verder niks op, en Willem en Jan lieten het verder gaan. Na zijn promotie in september 2008 ging Willem er financieel inderdaad een schaal op vooruit, maar bericht over de *tenure track* bleef uit. Willem gaf hier verder geen aandacht aan, wat zijn eerste inschattingsfout was, naar later bleek.

In de tussentijd tot zijn promotie had Willem veel contact met de afdeling epidemiologie en Arno Bezemer. Hij vroeg aan Arno hoe hij epidemioloog was geworden en Arno legde uit dat hij hiervoor een aantal interessante cursussen had gevolgd die in het land gegeven werden. Willem vroeg aan Jan of hij deze cursussen ook mocht volgen, met zijn vertrek van de faculteit filosofie was er weer ruimte ontstaan om andere dingen te leren. Jan vond het uitstekend en zo was Willem op en af op cursus in Rotterdam, Leiden en Schiermonnikoog. Hij leerde epidemiologen kennen uit Leiden die ook trombose onderzoek deden en er ontstond een soort van collegiale vriendschap tussen hen. Willem's netwerk breidde zich uit. Ook met de farmaceuten had Willem goed onderhoud, wat onder meer bleek uit de acquisitie die hij kreeg om in de kosten van zijn promotieboekje te voldoen. Het was ruim voldoende om niet alleen het boekje te printen en een feest te geven, maar hij hield er ook voldoende geld aan over om na zijn promotie een maand in te plannen om op 'road tour' te gaan door de VS. Hij ging alleen, sommige collega's van hem spraken uit dat ze dat zielig voor hem vonden. Was hij niet bang voor de eenzaamheid? Maar Willem vond niets heerlijker dan alleen reizen en moest er niet aan denken om bijvoorbeeld in groepsreis naar het buitenland te gaan, zoals veel alleenstaande collegae van hem wel deden. Willem vroeg zich wel af, nu hij dertig was, hoe lang het nog zou duren voordat hij toch ook de ware vond. Zo leuk was het alleen zijn ook niet altijd, maar hij had geen idee hoe hij anders een relatie kon aanknopen door het over te laten aan het toeval. Julia Roberts tegenkomen in een boekwinkel door tegen haar op te botsen. Het gebeurde in de film. Maar niet in Groningen... Hij probeerde het wel met behulp van internetdating, maar dat liep telkens uit op een deceptie. Misschien was hij niet gemaakt om een relatie met iemand te hebben. Misschien was hij te cerebraal. De keren dat hij nog met vrienden uit Leiden afsprak, kreeg hij dat verwijt wel eens te horen als hij probeerde een gesprek te voeren over de dingen die hij belangrijk vond en wat hem beïnvloedde: Nietzsche, Hermans, Bali, Multatuli, de Prediker, Plato's grot, Schopenhauer, Camus, de cultuurkritiek van Adorno, Roger Scruton en Edmund Burke. Dostojewski, Voltaire, Rousseau, de wetenschapsfilosofie van Popper, Wittgenstein en Kuhn. De muziek van Jeff Buckley, Shostakovich, Rachmaninoff, de films van Kosturica, Tarkovsky, Kurosawa, Ingmar Bergman, Woody Allen. 'Je klinkt zo pessimistisch, zeiden ze dan.' Als hij al op dat soort gesprekken kwam, want meestal bleven de gesprekken met zijn vrienden hangen op wie is wie, wie doet wat, hoeveel verdient jij nou eigenlijk, waar ga jij naartoe op vakantie en wie koopt er als eerste een huis. Willem vervreemde zich van zijn vrienden. Het lot had hen samengebracht in Leiden en ze waren enige tijd met elkaar opgetrokken, maar nu waren ze als planetoïden die elk hun eigen baan rondom de zon aan het volgen waren. Willem had zich geschikt in de baan van Pluto. Over Bali had hij een boek, meerdere essays, een kort verhaal, en gedichten geschreven. Was het goed? – Dat hij het geschrevene niet aan zijn vrienden of familie durfde voor te leggen, zei eigenlijk al genoeg van wat hij er zelf van vond. Toch stuurde hij de manuscripten in naar uitgevers. Je wist maar nooit. Maar in tegenstelling tot zijn wetenschappelijk

onderzoek was hij in het publiceren van fictie, poëzie of (auto)biografische fragmenten uitermate onsuccesvol. Kennelijk kon Willem niet in alles goed zijn. Toch had dat geschrevene wel zin omdat het zijn eigen gedachten over Bali kristalliseerde. Uiteindelijk was die ervaring voor hem een gepolijst kristal waar hij af en toe naar kon kijken en dingen in kon zien die hem troost gaven. Dat anderen niet in dat kristal konden zien wat hij er in zag, was jammer, maar niet het belangrijkste.

Van al zijn vrienden waren Bart en Mina hem het dierbaarst. Bart had natuurkunde gestudeerd, een studie die hem niet makkelijk af was gegaan, hij hield niet van de hiërarchie die in het schoolse systeem van de academische opleiding zat. Hij zat eigenlijk altijd wel een beetje in de put, had kennelijk een tekort aan serotonine, maar hij had het ook niet makkelijk in zijn jeugd gehad. Zijn ouders waren uit elkaar gegaan toen hij twaalf was en het gesprek kwam daar eigenlijk altijd op terug als Willem met hem praatte. Iedereen had zo zijn demonen, maar sommigen hadden het geluk of ongeluk dat ze hun demonen nog niet waren tegen gekomen, wat als consequentie had dat ze uitermate saaie gesprekspartners waren. Bart was depri en vaak zwaar op de hand, maar nooit saai. Mina was een wereldverbeteraar, net als Willem, maar wilde de wereld verbeteren met haar expressieve kunst. Het wilde maar niet lukken, maar dat ze het ondanks alles bleef proberen en met het weinige geld dat ze als handvaardigheidslerares een atelier bleef huren om zoveel mogelijk te blijven schilderen, maakte haar dapper. Op een avond waren Bart en Mina in Groningen langs geweest en ze hadden de film 'Babel' in de bioscoop gezien. Na de film zei Bart in alle eerlijkheid dat hij het vreemde gedrag van het dove Japanse meisje niet begreep en Willem zei plompverloren: 'haar gedrag is te verklaren uit een gebrek aan liefde. Haar moeder is dood en ze weet niet hoe ze de liefde die ze van haar moeder kreeg terug kan krijgen. Ze doet haar best, maar faalt keer op keer, wat leidt tot haar vreemde gedrag.'

'Dat is het Willem!', zei Mina verheugd, wat Willem dankbaar stemde. Kennelijk bleek hij in staat te zijn om andermans gedrag in heldere termen te doorzien. Wie alleen is, twijfelt daar nog wel eens aan en denkt dat hijzelf gek wordt.

2008 had een mooie zomer, en Willem fietste vaak door de kop van Noordoost Groningen of nam de bus naar Schiermonnikoog om daar eindeloos over het strand te wandelen. Het nadenken stemde hem blij, het deed je stilstaan bij de dingen. En de dingen waren mooi. Toch zag hij een hoop dingen ook niet. Het eerste wat hij niet had gezien was dat zijn bejaarde buurman, die iets verderop in de straat woonde en die hij elke ochtend vriendelijk goedemorgen wenste als hij hem achter het glas van de voorkamerruit alleen in zijn kamer zag zitten, was overleden. Hij had wel gedacht, dat die man vast alleen en eenzaam was en misschien wel eens een keertje een kopje koffie met Willem wilde drinken, maar Willem vond het soort van extravagant om bij die man aan te bellen, dus had het nooit gedaan. Toen hij hem een tijdje niet achter het raam had gezien, en op een mooie zomeravond op het dakterras van zijn bovenbuurvrouw Willemien rosé zat te drinken, vertelde Willemien dat die man kortgeleden was overleden, maar pas na 2 weken was gevonden. Dát vond hij zielig, maar nu was er niks meer aan te doen.

Iets anders wat hij niet goed gezien had, was dat Jan in toenemend conflict kwam met Lonneke Kluitmans. Jan had op een ochtend tijdens een poli overleg aangekondigd dat er een verandering kwam binnen de afdeling, dat is dat de Trombose en Hemostase zich zou loskoppelen van de Hematologie en verder zou gaan met de afdeling Vasculaire Geneeskunde. Later had Jan op de kamer van Willem en Femke aan hen zijn besluit toegelicht. Hij zei: 'Het is een win-win situatie.' Dat trombose patiënten op de hematologie worden gezien is oude koek. Het idee was dat trombose een bloedziekte is, en dat is het deels ook, maar het is ook een vasculaire ziekte. De vasculaire wil graag bij de statine trial die op stapel staat betrokken worden en hebben hiervoor een promovendus vrijgepland die jij mag gaan begeleiden Willem!'

'Dat is goed nieuws voor je Willem, gefeliciteerd,' zei Femke

'Ja, zei Jan, en het wordt nog beter. Voor de diensten gaan we samenwerken met de Vasculaire, wat betekent dat we de dienst over meerdere hoofden kunnen delen.'

'Nog beter nieuws,' zei Willem, die niet echt vrolijk werd van de diensttelefoontjes op zaterdagmiddagen die hem aan zijn huis gekluisterd hielden.

Maar wat Willem niet overzien had, was de strijd die daarop losbarstte. Femke en Willem konden dat ook niet echt overzien, want de gesprekken tussen Jan, Lonneke Kluitmans en andere hematologen en vasculair geneeskundigen werden gevoerd achter een gesloten deur, maar ze konden wel raden wat zich daar afspeelde. Femke zei: 'Dit gaat om geld. Elke trombose-patiënt die wij zien levert de afdeling een aantal duizend euro op, waarvoor Jan waarschijnlijk geld moet afdragen naar de hoofdafdeling van Kluitmans. Als Jan met de afdeling naar de Vasculaire gaat, kan Lonneke naar dat geld fluiten, en gezien dat mens alleen maar in geld is geïnteresseerd ben ik wel zeker dat de discussies daarover gaan.'

'En toch,' zei Willem, 'is het logisch dat we naar de Vasculaire gaan.'

'Dat zeg je omdat het goed is voor jou!,' antwoordde Femke lachend.

'Dat niet alleen, maar ook nu al worden alle patiënten met verdenking trombose bij de EHBO ingeschreven onder de vasculaire geneeskunde, waarna zij ons moeten bellen om de patiënt over te dragen. Dat is toch een beetje gek. Alle diagnostiek die we uitvoeren voor het vaststellen van het ziektebeeld is ook gericht op de vaatwand. Logisch gezien horen we bij de vasculaire geneeskunde en niet bij de hematologie.'

'Dat is zo,' zei Femke, 'maar Kluitmans laat zich niet leiden door logica. Dit kan nog wel eens een staartje krijgen.'

Femke zou dat staartje echter niet meer zien, want Femke werd aangenomen voor de opleiding Gynaecologie. Een droom ging voor haar in vervulling. Ze mocht in maart 2009 beginnen. Jan stelde een nieuwe arts-onderzoeker aan die de klinische taken van Femke zou overnemen en onderzoek zou doen naar infectie en trombose: Yuri Tegelaar. Jan was ondertussen niet stil gaan zitten en had op meerdere afdelingen trombose onderzoek lopen en begeleidde nu 17 promovendi in trombose onderzoek. Vaak zat Jan nog op zijn kamer als Willem rond een uur of vijf naar huis ging of zag hij hem zitten in de rookruimte met een sigaar in zijn mond gebogen over een manuscript dat hij met de pen verbeterde.

Van de farma kwam opvallend vaak Raomi van Drecht langs. Willem gaf er geen aandacht aan en vond het allemaal wel best. Ze zouden in december naar San Francisco op congres, waarbij Raomi en Millet de gastheer waren. Dit keer was Willem alleen met Jan en Jan vertelde op een tussenstop op JFK airport in New York in de businessclass lobby wat hij had afgesproken met Millet en welke deal gevierd zou worden in San Francisco. Hij zei: 'Je weet dat wij voor hemofilie patiënten nu alleen het middel van Boehmer gebruiken, maar nu heeft Millet laten zien dat ze een even goed middel kunnen maken. Met Millet heb ik de deal gesloten dat patiënten met hemofilie dit middel gaan gebruiken. Ze leveren het middel voor de helft van de prijs en het verschil in de prijs tussen Millet en Boehmer maken ze over als subsidie naar de stichting.' Willem hoorde het aan en dacht er verder niet echt over na. JFK airport stemde niet echt na om na te denken.

In San Francisco zaten ze in een hotel in het centrum. Het was chique en groot. Het was zo chique en kennelijk onbetaalbaar, dat de enige andere dokter die een verblijf in dat hotel kon bekostigen, Gerard Vüller was. Gerard kwam voor een andere farmaceut op het congres vertellen over een nieuw trombosegeneesmiddel, waar Jan en Willen wederom patiënten voor hadden geïncludeerd. Zonder naar dat praatje te gaan, wist Willem ook nu wel dat Gerard zou vertellen dat dit nieuwe geneesmiddel zich net als zijn kinderen gedroeg: ze waren allemaal zo goed, dat hij niet kon kiezen welke het beste nieuwe medicijn was. Vüller's opportunistische blik in hoe hij het meest geld kon verdienen door zo veel mogelijk farmaceutische bedrijven te dienen, was voor Willem perfect voorspelbaar.

Wat hij van te voren niet wist was dat het blad Elle tegelijkertijd dat Jan en Willem in het hotel overnachten, er het modellen eindfeest gaf. Dit hield voor Willem in dat er elke avond fotomodellen in de lobby zaten te praten en te drinken met, voor hem verder onbekende, andere mensen. Het feest zelf was kennelijk ergens anders, maar beroemdheden frequenteerden de lobby, waar met name Diederik van Veelen erg gecharmeerd van was. Hij vertelde aan Willem, Jan en

Raomi de namen van de mensen die hij zag, welke namen Willem maar weinig zeiden. Hij kende de zangeres Pink van naam, maar verder was het voor Willem oor in oor uit. Willem herinnerde dat hij die zomer een epidemiologie cursus had gevolgd aan de Spinoza universiteit. De cursus vond plaats op dezelfde tijd als de introductieweek voor nieuwe studenten, en waarbij een van de deelnemers van de cursus vertelde dat die avond Miss Montreal langskwam bij sociëteit Hermes, waarop Willem zei: 'Konden ze niet Miss Rotterdam langsturen'. Hilariteit. Wist Willem veel dat Miss Montreal de naam van een Nederlandse band was...

Willem miste Femke in San Francisco, maar Femke was achtergebleven om dienst te doen en had ook niets te melden op het congres. Willem had een praatje over waarom het risico op recidief trombose bij mannen hetzelfde was als bij vrouwen, iets wat recent was tegengesproken in de New England Journal of Medicine en wat als consequentie had dat alle mannen met trombose langdurig op antistolling werden gezet. De reden achter dit fenomeen leek Willem niet zo moeilijk. Vrouwen kregen trombose tijdens de zwangerschap en pilgebruik op relatief jonge leeftijd, terwijl mannen die uitlokkende factoren niet hadden en dus op oudere leeftijd pas hun eerste trombose kregen. Wat Willem had gedaan is kijken op welke leeftijd mannen een nieuwe trombose kregen en op welke leeftijd vrouwen een nieuwe trombose kregen. Voor beiden was deze leeftijd rond de 65 jaar. De enige reden waarom die New England publicatie dat niet gezien had, was omdat ze daar jonge vrouwen en oudere mannen maar voor maximaal vijf jaar hadden gevolgd en de jonge vrouwen dus nog niet op de leeftijd waren dat ze een nieuwe trombose konden krijgen. Jan, Raomi en Diederik waren komen kijken en de zaal was redelijk gevuld. Willem was tevreden en Jan was dat ook.

Gezien ze maar met een klein groepje in San Francisco waren, was er weinig reden tot het vieren van Hollandse avonden. Ze aten met elkaar in het hotel, maar lieten elkaar verder los. Willem zag Jan weinig op het congres, waar Willem vroeg in de ochtend braaf op een gehuurde fiets naar toe reed, om halverwege de ochtend te gaan spijbelen en de San Francisco Bay area te verkennen. Wel zag hij Jan met Raomi bij het ontbijt zitten en het viel hem op dat na het diner Jan en Raomi vroeg na elkaar in het hotel naar boven gingen, en waardoor Willem nog enige tijd vast zat aan Diederik van Veelen die maar niet uitgekeken leek te raken op de Elle modellen. Raomi zag er flets uit, heel anders dan in Orlando. Ook Jan had een vermoeide blik over zich heen. Misschien was het de jet lag.

Één dag gebruikte Willem om naar het San Francisco Museum of Modern Art te gaan. Hij zag dat Mondriaan daar op zijn naamplaatje afgebeeld stond als Mondrian, naam die hij tijdens zijn woontijd in de VS had aangenomen, en verder stond hij afgebeeld als 'American painter'. Het was erg, vond Willem, dat de persoonlijkheid van een grootheid als Mondriaan door de Amerikanen was gejat als zijnde dat hij een Amerikaan was. Maar wellicht was het beter om op deze manier te stelen, dan hoe de roversholen, als het Leids museum van Volkenkunde of het British Museum, dat in het verleden deden. Naar die musea waren in der tijd hele schatten en tempels verscheept om vervolgens in vol ornaat tentoon te stellen aan de cultureel geïnteresseerde leek. Hij kwam in de museumwinkel Nellie Geelhoed tegen, die drie dikke kunstboeken aan het afrekenen was. Nellie vertelde dat ze met Lonneke Kluitmans naar San Francisco was gevlogen, en nee, ze had geen praatjes of posters te presenteren. 'Willem,' zei ze op haar gebruikelijke kleinere wijs, 'er komt een tijd dat een congres belangrijker is dan om er een praatje te geven.'

'Hoezo?' vroeg Willem

'De contacten bijvoorbeeld,' en Nellie vertelde dat ze het komende half jaar naar McMaster ging, in Hamilton, Canada om er de fijne kneepjes van het vak te leren. Dat was haar gelukt door de mensen uit Hamilton op congressen als deze aan te spreken. Ze nam haar man en twee zonen mee. Willem feliciteerde haar en dacht: Hamilton, dat is het IJmuiden van Canada met ijzermijnen en staalindustrie. Die man zou aan zijn trekken komen in die omgeving. Ze spraken af dat ze elkaar die avond zouden zien om te eten. Nellie wist een leuk tentje, zei ze, en Willem wist niet zo snel hoe hij die afspraak kon afzeggen. Hij nam Jan mee en Nellie nam Lonneke Kluitmans mee. Het leuke tentje van Nellie was, volgens Nellie, typisch Amerikaans. Ze werden aan aluminium tafels gezet in een gehorig café dat zo dicht aan de weg lag dat je elkaar nauwelijks kon verstaan vanwege het continu voorbij denderende verkeer. De frieten waren slap en extra gezouten, het bier was schraal, de hamburgers vet, de koffie sloeg hij over. In Groningen zou je zo'n restaurant links laten liggen, maar

Nellie en Lonneke vonden het er geweldig. Jan en Willem zaten er wat stilzwijgend bij. Echt gezellig werd het niet. Terug in het hotel dacht Willem aan het verschil tussen wat hij kreeg via Millet en Jan en wat hij net had gekregen van Nellie en Lonneke Kluitmans. De Millet extravaganterie in luxe vond hij ietwat gênant. Hij was opgevoed met zuinigheid van vlijt, en wist dat al die poeha niet zichtbaar was en er niets toe deed, zodra je met je scalpel twee millimeter onder de huid ging snijden, waarna iedereen er hetzelfde uitzag. Maar toch had hij die luxe liever, dan 'het leuke' van Nellie en Lonneke Kluitmans. Laatstgenoemden hadden simpelweg geen smaak.

31. 2009

Willem had dienst gedurende de kerstvakantie. Hij vond het de meest fijne tijd om in het ziekenhuis rond te hangen. Er was bijna niemand, je kon een kanon op de afdeling afschieten. De stilte in de gangen en op de kamer leidden tot volledige concentratie bij Willem, welke hij gebruikte om drukproeven na te kijken en een protocol op te stellen hoe de nieuwe promovendus, Youri Tegelaar, patiënten met trombose op de EHBO moest zien voor zijn onderzoek naar infectie en trombose. Op e-mail bekeek hij de berichten van Qestra die gingen over de logistiek van de statine trial en de afspraken die door Willem en Jan de komende maanden nagekomen moesten worden met andere ziekenhuizen in Noord Nederland. Er kwam een drukke tijd aan. Tot Willem's verbazing hoorde hij de deur naast hem open gaan. Hij keek naar buiten en zag Jan naar het koffiezetapparaat lopen.

'Jan, jij hier,' zei Willem. 'Nog de beste wensen voor het nieuwe jaar!'

'Dank je,' zei Jan, 'en van hetzelfde. Ik ben hier maar even, ik ga zo weer weg,' zei Jan.

'Wat kom je hier doen?' vroeg Willem

'Wat papieren, ik ben zo weer weg,' zei Jan terwijl hij strak naar de grond keek gedurende dit korte gesprek. Jan's postuur zag er anders uit dan normaal, viel Willem op. Jan's deur was dichtgevalen en Jan stond er wat verloren bij met zijn kopje koffie in zijn linkerhand. 'Kun je me even helpen met de deur open doen,' vroeg Jan aan Willem.

'Natuurlijk zei Willem,' en hij opende Jan's deur. Jan keek Willem aan en zei: 'Dank je wel en wilde naar binnenlopen zonder verder iets te zeggen.'

'Wat is er aan de hand Jan,' vroeg Willem. 'Waarom krijg je zelf de deur niet open, je oog lijkt vreemd te staan.'

'Het is niks,' zei Jan. 'Ietwat te veel spanning op de boog geloof ik. Een neuroloog in het Diaconessen Ziekenhuis kijkt het na. Ik ben onder de CT scanner geweest waar ze niks hebben gevonden. Psychogeen zegt ie! Maar wat weten die hersenkrakers nou... Geef me een weekje de tijd.'

'Moet ik me zorgen om je maken,' vroeg Willem

'Absoluut niet,' antwoordde Jan krachtig. 'Dit is niet voor het eerst dat ik dit heb. In het verleden heb ik dit ook eens gehad na een drukke periode. Rust lost een hoop op. Het zit mee dat het vakantie is' zei Jan daar lachend achteraan.

'Nou oké, Jan,' zei Willem, 'maar laat me weten of ik iets voor je kan doen.' Hierna liep Willem een blokje om in het ziekenhuis om deze toch wel vreemde gang van zaken te overdenken. Toen hij terug op zijn kamer kwam, was Jan al weg.

TWEEDE DEEL

32

'En toch leefden ze. Toch maakten ze geschiedenis. En ze gaven elkaar lauwerkransen. En ze bezongen elkaar in heldendichten.'

'Maar ze deden een hoop domme dingen [toen].'

'Wij niet dan?'

— Willem Frederik Hermans, *Onder professoren*

Zijn diensttelefoon ging om half zeven 's ochtends over. 'Jan van der Veer', stond in het scherm afgebeeld. Willem nam verward en slaperig de telefoon op.

'Met Willem.'

'Ja, Willem, met Stella. Moet je luisteren. Jan is vannacht plots onwel geworden en in het GUMC opgenomen. Hij ligt op de IC aan de beademing.'

Willem, direct wakker geworden door dit bericht vroeg: 'Wat is er gebeurd?'

'Ja, hij liep al een paar dagen rond met een scheef oog en een rechterhand die niet goed wilde functioneren. Hij was zo eigenwijs en zei dat het niks was, en dat hij niet naar het ziekenhuis wilde, maar ik hem naar het Diaconessen Ziekenhuis gekregen.'

'Dat vertelde hij mij ook twee dagen geleden.'

'Hij had een herseninfarct Willem, en de neurologie wilde hem opnemen. Maar Jan wilde daar niks van hebben en ging dezelfde avond nog naar huis. De afgelopen dagen waren vreselijk. Ik maakte me zo'n zorgen om hem, maar Jan wilde er niks van weten. Vannacht zat hij rechtop in bed, trok aan me en zei: "Je moet nu 112 bellen!" Daarna zakte hij in elkaar. Ik heb direct 112 gebeld, en ze hebben hem met loeiende sirene opgehaald en naar het GUMC gebracht. Daar ligt hij nu.'

'Waar ben jij nu?'

'Op de IC.'

'Wil je dat ik langskom.'

'Graag. Willem ik me zo'n zorgen, ik begrijp niet wat er aan de hand is,' en Willem hoorde aan de andere kant van de lijn Stella in huilen uitbarsten.

'Dan kom ik er nu aan, Stella. Houd je taai. Ik ben er in een kwartier.'

Hij trok zijn kleren aan, sprong op de fiets en fietste zo hard hij kon door de ijzig koude ochtend en de nog slapende stad richting GUMC. Stella stond voor de automatische klapdeuren van de IC hem op te wachten. Willem beseftte zich dat Jan ooit gezegd had dat die IC afdeling van het GUMC zo slecht was, dat hij er nog niet dood gevonden wilde worden. Dit was na een ruzie met een intensivist van die afdeling en die een patiënt met een longembolie niet wilde opnemen omdat hij het niet met de indicatiestelling van Jan eens was. Nu lag Jan er zelf... Willem omhelsde Stella en liep met haar mee naar de afdeling. Hij had het eerder gezien, maar schrok nu hij zag dat Jan daar zo lag, in blauw, niet goed dichtgeknoopt ziekenhuis-hemd, geïntubeerd met een plastic slang, die zijn half blote borstkas op commando op en neer liet gaan, een katheter die de urine in een doorzichtige stolp liet gaan, de ogen gesloten. De monitor liet een torenhoge bloeddruk zien. 'Och, och, och', was het enige wat Willem kon zeggen. Hij hield de hand van Stella vast en kneep zachtjes om te laten weten dat hij er voor haar was. Hij luisterde naar de piepjes en de bliepjes, keek om zich heen en zei na een tijdje dit slagveld aanschouwd te hebben tegen Stella: 'Heb je al een arts gesproken?'

'Ze zijn hier nergens te vinden Willem. Kan jij niet iets regelen?' En Willem liep naar de verpleegsterspost. Een verpleegster vertelde hem dat de dokter hen te woord zou staan na de overdracht rond een uur of tien. Er was niet veel te doen, anders dan wachten en proberen de situatie te duiden. Willem zei: 'Ik zal naar de afdeling lopen om ze te laten weten dat Jan is opgenomen. Mogen andere mensen langskomen?'

'Nee, liever niet,' antwoordde Stella. 'Ik wil niet dat ze Jan hier zo zien.'

Willem liep naar de afdeling, waar Rineke al aanwezig was, vertelde kort wat er aan de hand was en dat Stella vooralsnog niet wilde dat mensen op bezoek kwamen. Hij zou hen verder informeren zodra hij nieuws had. Terug op de IC nam hij Stella mee naar buiten, dronken ze een kopje koffie en rookten ze samen een sigaret. 'Zou het door het werken komen,' vroeg Stella. 'Hij was de laatste tijd zo overwerkt.'

'Ik weet het niet,' antwoordde Willem. 'Het heeft voor nu ook geen zin om het te duiden. We weten niet eens wat er aan de hand is. Laten we eerst het gesprek aan gaan met intensivist. Had hij altijd al een hoge bloeddruk?'

'Heeft hij een hoge bloeddruk?,' antwoordde Stella verbaasd.

'Dat zag ik op de monitor staan.'

'Waarschijnlijk niet. Hij slikte er nooit medicijnen voor.'

Ze liepen naar binnen. Wat was er weinig te zeggen over ziekte. Wat was er weinig dat hij voor Stella kon doen, anders dan haar te laten weten dat ze er niet alleen voor stond door bij haar te zijn. Stella had haar zoons geïnformeerd over de toestand van hun vader, maar ze durfden niet langs te komen. De IC had ook een strikt beleid in hoeveel mensen per dag langs mochten komen. Met Willem en Stella zaten ze eigenlijk al op de grens van wat toelaatbaar was.

‘Zal Jan nog bij bewustzijn zijn,’ vroeg Stella

‘Dat lijkt me sterk,’ antwoordde Willem. ‘Ze hebben hem waarschijnlijk in slaap gebracht met sederende middelen om hem zo rustig aan de beademing te kunnen leggen en houden. Jan merkt hier niks van.’ Ze wachtten op de dienstdoende intensivist die met excuses, zo’n anderhalf uur te laat hen rond half 12 te woord kon staan. Willem kende dat: drukke dokters die vanwege van alles en nog wat eigenlijk constant op hun schema achterliepen en de halve dag bezig waren met excuses aanbieden. Dokters hadden het veel te druk. Vreemd was dat eigenlijk. Er waren voldoende mensen in Nederland die arts wilden worden, maar je moest loten om tot de opleiding toegelaten te worden. Waarom niet het loten afschaffen en zoveel mogelijk mensen opleiden tot arts? Hoe meer artsen er waren, hoe minder de werkdruk. Maar dat beleid zou wel niet passen in het ‘markt-conform’ beleid van het leveren van zorg waar alles zo goedkoop mogelijk moest gaan, ook al ging dat ten koste van het wel en wee van de overbelaste arts en de wachtende patiënt. De arts vertelde aan Willem en Stella dat Jan een paar dagen geleden een herseninfarct had doorgemaakt waarna hij het beeld van het afhangende oog en moeilijk te hanteren rechterhand had gekregen. Uit de gegevens die zij van het Diaconessen ziekenhuis hadden ontvangen, hadden ze daar ook een hoge bloeddruk gezien. Hoewel ze niet de precieze reden hadden kunnen vinden van het ontstaan van het infarct, was het één wellicht met het ander verbonden. Maar het zou ook kunnen zijn, legde de intensivist uit, dat de hoge bloeddruk het gevolg was van het infarct. Dit zag je best vaak, waarbij de gedachte was dat de hersenen de bloeddruk opvoeren om toch bloed en zuurstof rondom het vastzittende infarct te krijgen, zodat de achterliggende hersenen van zuurstof konden worden voorzien. De acute verslechtering was een complicatie van deze hoge bloeddruk, legde de intensivist verder uit. Jan had een bloeding gekregen van een hersenvat rondom de hersenstam dat waarschijnlijk door deze hoge druk was geknapt en welke bloeding nu de hersenstam in de verdrinking legde. De plek van de bloeding was te diep om voor een neurochirurg een en ander te ontlasten. Dit was reden waarom ze Jan aan de beademing hadden gelegd en er nu alles met medicamenten aan deden om de bloeddruk te verlagen en de zwelling van de bloeding te laten afnemen.

‘Wanneer verwachten jullie progressie van Jan’s ziektebeeld te vinden,’ vroeg Willem.

‘Dat kunnen we niet zeggen,’ antwoordde de intensivist.

‘We kijken een paar dagen hoe het gaat en of dhr Van der Veer spontaan ademhalingsreflexen gaat geven. We zullen daarbij voorzichtig de sedatie afbouwen in zoverre dat mogelijk is. Toch moet u er rekening mee houden dat dhr niet zelfstandig gaat ademen. U moet,’ zei ze tegen Stella, ‘er rekening mee houden dat uw man mogelijk niet meer zelfstandig gaat ademen.’

‘En dan?’ vroeg Stella

‘Het is wat vroeg om daar nu iets over te zeggen,’ antwoordde de intensivist. ‘Wij zullen eerst kijken of we bij minder sedatie hersenactiviteit vinden.’

‘Wat bedoelt u daarmee?’ vroeg Willem.

‘We weten nu niet of dhr Van der Veer nog hersenactiviteit heeft. Hij is diep gesedeerd en aan de beademing. Maar vooralsnog hebben wij geen reden om te denken dat dhr Van der Veer lijdt, dat is het goede nieuws. Maar we kunnen niet het leven verlengen bij iemand bij wie geen hersenactiviteit is vast te stellen.’

Willem begreep de boodschap. Jan was waarschijnlijk hersendood, maar dat woord had de intensivist niet tegen hen willen zeggen. Stella stond er als verdoofd bij en zei alleen maar: ‘Dus hij lijdt niet, dat weet u zeker.’

‘Dat weten wij zeker,’ antwoordde de intensivist met een troostende blik naar Stella.

De zus van Stella, Liselotte, had aan het eind van de middag Stella met de auto opgehaald en naar huis gebracht. Dat gaf Willem eindelijk tijd om terug naar de afdeling te lopen en mensen op de hoogte te stellen van een en ander. Stella had aan Willem gevraagd om Jan's ziektegeschiedenis cryptisch te houden. 'Het gaat ze niet aan wat er tot in detail aan de hand is,' had ze tegen Willem gezegd, maar dat bleek mosterd na de maaltijd te zijn. Op het secretariaat zaten Ina, Rineke en een hematoloog in opleiding, Wiesje, aan de koffie. Wiesje Hamburger had alles al via het EPD opgezocht en vertelde Willem 'het laatste nieuwtje' dat 'het natuurlijk niet zo slim van Jan was geweest dat Jan in plaats van de enkele dosering aspirine, de dubbele dosering aspirine genomen had na zijn infarct', zo stond in de patiënten-casus beschreven. Dit was iets wat Willem zelfs niet wist en hij zei: 'Wie geeft jou het recht om in de status van Jan te kijken?' Maar Wiesje voelde zich helemaal niet berispt of wat dan ook en zei: 'Je was de hele dag weg en onaanspreekbaar. We moesten toch weten wat er met Jan aan de hand is. Lonneke Kluitmans, die ook het secretariaat binnenkwam, kennelijk omdat ze de stem van Willem had gehoord, voegde daar aan toe: 'We moesten weten hoe het met Jan is, omdat hij eindverantwoordelijk is voor een hoop zaken hier op de afdeling en ik daar actie op moet ondernemen. Zijn status maakt duidelijk genoeg dat hij bijvoorbeeld voor de diensten niet kan worden ingezet. En met Nellie in Hamilton, die Jan's taak als hematoloog zou kunnen overnemen, is dat wel een probleem. Daarom mogen jullie mij, zolang Jan niet aanwezig is, en niet vervangen kan worden, bellen bij problemen in de dienst.'

Willem was te verbouwereerd en ook wel onder de indruk van de macht van Kluitmans om op deze dialoog te antwoorden, maar bedacht zich toen hij rond een uur of zeven naar huis fietste, en nadat hij iedereen had gesproken met wie Jan samenwerkte, dat het toch wel gek was dat zowel Kluitmans als Wiesje (en wie weet wie nog meer), vonden dat ze het recht hadden om als niet behandelend arts in de patiëntencasus van Jan te kijken om te weten 'hoe het met hem ging'. De man lag op de IC, was dat niet voldoende informatie om te weten dat hij geen diensten kon superviseren? Het idee dat Kluitmans de taken van Jan ging overnemen, zelfs al was het *ad interim*, was ook iets wat hem verbaasde. Technisch gezien kon het waarschijnlijk niet anders, maar hij had nog nooit een bloedingsprobleem of trombose-behandelplan met Lonneke Kluitmans besproken. Wie zei dat Kluitmans daar beter toe in staat was dan Femke, Willem en de arts-assistenten die onder Jan dat werk al jaren deden?

34.

De volgende dag om 10 uur 's ochtends had Willem met Stella afgesproken om opnieuw naar de IC te gaan om te kijken hoe het met Jan ging. Maar alvorens Willem met Stella kon afspreken op de IC, was Stella al in de kamer van Willem en Femke. Ze was compleet overstuur en begon direct met praten alvorens ze ook maar iets van goedemorgen tegen elkaar konden zeggen. 'Moeten jullie horen, dat loeder van een Lonneke Kluitmans heeft de Stichting van Jan gejat!'

'Hoe bedoel je,' vroeg Femke.

'Ach het is zo gewiekt. Het is zo'n gewiekt mens. Als Jan dit zou weten, dan zou hij ontploffen. Dat waar hij vijftientig jaar voor heeft gevochten om het zijn eigen te maken. Met één gerichte pennenstreek, allemaal weg!'

'Stella je moet ons helpen, je gaat te snel,' antwoordde Willem. En Stella pakte uit haar tas een document van een paar pagina's wat ze overhandigde aan Willem. Ze zei: 'Dit is het contract wat Jan in de jaren 80 heeft laten opstellen voor de Stichting. Jan was eindverantwoordelijke, maar heeft in het document laten optekenen dat een hemofiliepatiënt met wie hij indertijd goed bevriend was, Cees Minnertsga, ad interim eindverantwoordelijke mocht worden, mocht er iets gebeuren met Jan waardoor hij de Stichting niet kon voorzitten. Daar heeft dat loeder van een Lonneke goed op gebroed! Ze is erger dan een aasgier, die wacht tenminste tot het moment dat de prooi dood is alvorens het aan te vreten. Maar Kluitmans niet, die laat er geen gras over groeien. Ach, ach, ach,' zei Stella en ze begon weer te huilen. Willem deed de deur dicht en Femke zette Stella neer op de stoel waar Jan normaal gesproken in zat als hij overleg met Willem en Femke voerde.

'Wil je iets drinken,' vroeg Willem.

‘Nee, ik hoef niks,’ zei Stella, en ze droogde haar tranen af met een zakdoek die ze uit haar tas haalde. Willem probeerde het document te lezen waarin klaarblijkelijk stond hoe Lonneke Kluitmans, de Stichting als prooi had gezien. Het was opgeschreven in droge juridische taal. Femke zei: ‘Stella, ik begrijp het nog steeds niet. Probeer aan ons uit te leggen wat er is gebeurd.’

‘Oké, ik begrijp dat ik te snel ga, maar ik ben zo boos!’

‘Laat de boosheid gaan, Stella,’ zei Femke. ‘Je hoeft ons niet uit te leggen wat voor een secret Lonneke Kluitmans is. We kennen haar onder andere van het kamertje jatten op het moment dat Jan niet aanwezig is.’

‘Ja, dat was iets soortgelijks,’ zei Stella die kennelijk op de hoogte was van deze geschiedenis waarbij Kluitmans een paar jaar geleden de kamer van Willem en Femke wilde confisqueren voor haar eigen aio’s op een moment dat Jan in Sydney op congres was. ‘Dit is wat er is gebeurd. Lonneke Kluitmans heeft gisteren direct om 11 uur ’s ochtends met Cees Minnertsga gebeld en gezegd dat Jan in kritieke toestand op de IC was opgenomen. Ze wilde samen met personeelszaken direct met Cees afspreken in het GUMC. Ze zei dat Cees haar per acuut ad interim manager moest maken van de Stichting omdat anders de lonen van de werknemers niet konden worden uitgekeerd! Arme, Cees, de man is de 75 gepasseerd en kan nauwelijks nog lopen en autorijden vanwege de vele gewrichtsbloedingen die hij in zijn leven vanwege die rotziekte heeft gehad. Maar hij ging! En toen heeft hij zich door Kluitmans en personeelszaken laten overtuigen dat het het beste was dat ze Kluitmans ad interim hoofd moesten maken van de Stichting zolang Jan deze verantwoordelijkheid niet kon dragen.’

Willem en Femke waren er stil van en Willem herinnerde zich het gesprek van gisteren met Lonneke. Hij zei: ‘Dit verklaart beter waarom ze gisteren zei dat ze goed geïnformeerd moest worden over hoe het met Jan ging. Kluitmans zei dat ze actie moest ondernemen voor alle dingen waar Jan eindverantwoordelijk voor was. Ze noemde de diensten ter voorbeeld, maar ze *bedoelde* de Stichting!’

‘Wat kunnen we doen?’, vroeg Stella wanhopig. Willem wist het ook niet.

‘Misschien dat dit document iets overlaat voor een opening, maar ik weet het niet Stella. We zullen ook moeten weten voor welk document Cees Minnertsga getekend heeft.’

‘Dat is een goed idee,’ zei Stella die hier kennelijk nog niet aan gedacht had. ‘Ik zal hem bellen.’

Willem overhandigde het document aan Femke die het ook ging lezen. Femke zei: ‘Één ding is in elk geval duidelijk uit dit document, dat is dat het geld alleen mag worden gebruikt voor, ik citeer, “ter bevordering van trombose en hemostase.” Dat zijn de ziektebeelden die wij behandelen, Stella. Kluitmans kan nooit het geld voor haar eigen leukemie projecten gebruiken. Zo lees ik dat,’ en ze gaf het document terug aan Stella.

‘Om hoeveel geld gaat het eigenlijk,’ vroeg Willem voor de neus weg aan Stella. Hij had werkelijk geen idee, maar wist dat met 10 000 euro per geïncludeerde studie-patiënt en daarbij waarschijnlijk allerlei andere subsidies en prijsafspraken over een tijdsduur van 25 jaar het bedrag aanzienlijk kon zijn.

‘Dat weet ik ook niet precies. Jan liet me die afschriften nooit zien en over bedragen spraken we eigenlijk nooit. Maar het laatste wat ik gehoord heb van Jan, en dat is van ongeveer een half jaar geleden, was dat de stichtingsgelden de 10 miljoen euro hebben gepasseerd.’

35.

Met Jan ging het ondertussen slecht. Hij had die nacht koorts ontwikkeld en de intensivisten hadden een pneumonie vastgesteld. Aspiratiepneumonie, dacht Willem. Het intuberen was kennelijk niet helemaal volgens de regels gegaan, anders ontwikkelde je geen longontsteking zo kort nadat je aan de beademing was gelegd. Het had geen zin om zich erover op te winden. Belangrijker was dat in 24 uur tijd er geen enkele spontane hersenactiviteit was vastgesteld. Waarop Stella zei: ‘En toch zie ik soms een beweging, dat ik denk: Jan hoort of ziet me wel!’ Maar de intensivist legde uit dat dit spontane reflexen waren die verder niks met hersenactiviteit hadden te maken. Het moeilijke woord kwam eruit, de intensivisten wilden de beademing stoppen. Als ze doorgingen zou Jan het

waarschijnlijk niet overleven vanwege de voortsudderende longontsteking, maar belangrijker nog was dat de intensivisten geen progressie zagen in hersenactiviteit. Ze waarschuwden Willem en Stella dat bij ontkoppeling van de beademing, Jan toch spontaan kon gaan ademen, maar ze achtten die kans klein. De intensivist vroeg aan Stella of ze wilde nadenken wie er bij de ontkoppeling van de beademing aanwezig wilde zijn. Nogmaals werd benadrukt dat Jan daarna waarschijnlijk in korte tijd zou overlijden. Eerder in minuten, dan in uren. Stella zei dat ze daarover moest nadenken en het viel Willem op dat ze daar zo rustig onder bleef. De intensivisten gaven haar een dag. Willem en Stella gingen naar buiten om een sigaret te roken en na te denken over dat wat net tegen hen gezegd was. Buiten zagen ze Henk-Jan naar het GUMC lopen en Henk-Jan zag hen. 'Hé, rook jij,' zei Henk-Jan verbaasd toen hij Willem met Stella zag staan roken en Willem antwoordde: 'Op dit soort momenten wel.'

'Ach we roken allemaal,' zei Henk-Jan berustend. 'Als dokter moet je toch ergens je troost in vinden' en hij stak er zelf ook één op. Ze spraken elkaar kort en Henk-Jan legde uit dat hij een afspraak met Lonneke Kluitmans had om te spreken over zijn promotie en de leiding van Jan daarin. Het woord van Kluitmans, ontstak Stella weer in woede. Henk-Jan zei: 'Ik ga naar binnen, we spreken elkaar snel!'

'Ik ga Cees Minnertsga bellen, zei Stella. Wacht hier even met me, ik denk dat het goed is dat jij hem ook spreekt.' Minnertsga nam op, en Stella vertelde hem wie Willem was, dat hij naast haar stond en dat het goed voor Cees was om Willem te spreken. 'Hier is Cees,' zei Stella, en ze overhandigde aan hem haar telefoon. Er stond een vaal zonnetje en Willem ging op een bankje in de beschutting zitten waar op dat moment geen mensen langsliepen.

'Met Willem Lijfering.'

'Cees Minnertsga,' zei een man met krakende stem

'Blij om u te spreken. Stella heeft me alles al verteld over de Stichting en uw relatie daarin en het samenwerken met Jan.'

'Ach, ik vind het zo erg,' zei Minnertsga, 'nu ik weet wat ik gedaan heb. Ik had eerst met Stella moeten overleggen, maar voelde me onder druk gesteld door Lonneke Kluitmans en het GUMC. Toen ik ze sprak klonken ze bezorgd en empathisch. Ik wist niet wie ik tegenover me had.'

'Dat begrijp ik al te goed,' zei Willem. 'Ik kan me voorstellen dat ik in uw situatie precies hetzelfde gehandeld had.'

'Ja, u moet weten, ik ben 75 jaar. Dat document stamt uit de jaren 80 en Jan zei dat het een pure formaliteit was, en dat ik me nooit zorgen hoefde te maken dat ik ook maar iets moest doen. Ik had het getekend binnen het vertrouwen en de vriendschap die ik voelde voor Jan die me zo goed geholpen heeft, maar die ik 20 jaar geleden uit het oog heb verloren nadat ik een levertransplantatie kreeg en op die manier genezen was van mijn hemofilie.'

'Ik denk dat Jan hier hetzelfde over dacht, dat is dat het een formaliteit was. Ik zie het gesprek zo voor me. Jan heeft nooit gedacht dat hem iets kon overkomen van wat hem nu is overkomen.'

'Maar als ik had geweten dat, zoals Stella me vertelde, dat van alle mensen Kluitmans de laatste persoon op aarde was die Jan vertrouwde om de stichtingsgelden te beheren, dan had ik natuurlijk nooit getekend!'

'Dat kon u niet weten,' zei Willem 'en u hoeft zich u wat mij betreft nergens schuldig om te voelen. In uw situatie had ik waarschijnlijk hetzelfde gedaan.'

'Ja, als u weet onder welke druk ze me hebben gezet. Ze noemden het bedrag wat op de Stichting stond. Dat was zo veel, daar wilde ik niet verantwoordelijk voor zijn, als u begrijpt wat ik bedoel.'

'Dat begrijp ik heel goed.'

'En daarna zeiden ze hoeveel geld er maandelijks van die Stichting over moest worden geschreven naar het personeel, het lab, de huur van de gebouwen en zo meer. Ik was totaal overbluft en toen heb ik maar getekend.'

'Waarvoor heeft u getekend,' vroeg Willem

‘Dat Lonneke Kluitmans mijn taken per direct overneemt en ik niet langer bij de Stichting betrokken ben.’ Willem beseftte dat Lonneke hiermee feitelijk de Stichting had overgenomen. Minnertsga vervolgde: ‘U moet weten, ik heb in jaren niet aan die Stichting gedacht. Als ik dat wel gedaan had, had ik Jan direct gevraagd of iemand anders mijn taak kon overnemen. Ik ben een oude man en weduwnaar. Ik heb genoeg ellende in mijn eigen leven. Ik wil dit er op mijn leeftijd niet nog eens bij hebben.’

‘U hoeft zich niet te verontschuldigen. Ik begrijp uw situatie perfect,’ antwoordde Willem. ‘Er is echter één ding wat u moet weten en dat is dat Kluitmans niet de gelden kan gebruiken dan iets anders dan waarvoor de Stichting is opgezet. Dat lees ik terug in de statuten. Het is een vervelende samenloop van omstandigheden, maar uiteindelijk kan Kluitmans niets anders doen dan de wens van Jan opvolgen, dat is het geld van de Stichting gebruiken ter bevordering van trombose en bloedingsziekten.’

36.

Maar het hinderde Willem wel. Het verhaal klopte niet. Aan het einde van de maand werden de salarissen uitgekeerd en het was pas 5 januari. Waarom had Kluitmans zo snel die Stichting op haar naam willen zetten? Had ze niet uit piëteit voor Stella een paar dagen kunnen wachten? Nu was het inderdaad alsof ze vuiler dan een aasgier was omdat ze, zoals Stella terecht had opgemerkt, nu iemand was die de prooi aanvrat terwijl die nog niet eens overleden was. Willem bracht die middag verslag aan Lonneke uit. Hij vertelde allereerst de berichtgeving van de IC, waarvan Kluitmans opmerkte dat dit in de lijn der verwachting lag. Ze vroeg wie er aanwezig zouden zijn bij de ont koppeling van de beademing, waarop Willem zei: ‘Dat weet ik niet, Stella zal me dat vanavond vertellen.’

‘Ik vind,’ zei Kluitmans, ‘het eigenlijk vreemd dat Stella jou overal bij betreft terwijl ik toch een jarenlange band met Jan heb en het afdelingshoofd ben. Waarom ze mij niet wil spreken en niet op de IC toelaat, begrijp ik niet.’

‘Met alle respect, Lonneke,’ antwoordde Willem, ‘maar Stella ziet dat toch iets anders.’

‘Hoezo? Ik heb altijd een goede verstandhouding met Jan gehad. Zonder mij was hij nooit professor geworden. En dan zo’n behandeling van zijn vrouw. Dat heb ik niet verdiend.’

‘Tja, Stella vertelt mij wel iets anders, en ik heb je zelf ook wel eens in conflict met Jan gezien hier.’

‘Wanneer,’ antwoordde Lonneke op een manier alsof ze door een wesp gestoken werd.

‘Nou dat akkefietje met die kamers bijvoorbeeld en hoewel ik niet precies weet wat er tussen Jan, de Hematologie en de Vasculaire speelt, heb ik niet het idee dat in die gesprekken alles koek en ei is tussen jullie twee.’

‘Maar dat is zakelijk,’ antwoordde Kluitmans. ‘Persoonlijk heb ik het altijd goed met Jan kunnen vinden. Dat Stella dat niet wil inzien en haar woede op mij afreageert... Ach het zal haar rouwverwerking wel zijn.’ Willem reageerde hier niet op, waarop Kluitmans zei: ‘Je ziet dit wel vaker. Het is de onmacht om Jan zo te zien aftakelen en waar niemand iets aan kan doen. Die onmacht reageert Stella op mij af door te ontsteken in woede zodra het over mij gaat. Daar is niks aan te doen.’

‘Ze heeft me vertelt van de Stichting,’ antwoordde Willem daarop, ‘en ik heb vandaag met Cees Minnertsga gesproken.’

‘De Stichting, ja. Neemt ze me nu dat ook al kwalijk? De lonen moeten uitbetaald worden, en dat kan niet als Jan daarvoor niet kan tekenen. Zo is dat geregeld.’

‘Maar de lonen worden pas eind van de maand uitbetaald, dus waarom alles zo stel op sprong? Stella neemt het je nogal kwalijk dat je Jan’s stichting hebt overgenomen in de veronderstelling dat Jan niet zelf meer de Stichting kan beheren of iemand anders kan aanwijzen als zijn plaatsvervanger.’

‘Maar dat kan hij toch ook niet. Dat ziet toch iedereen?’

‘Toch was het chique geweest als je even gewacht had en in plaats van met Cees Minnertsga in gesprek te gaan, eerst een informeel gesprek had aangevraagd met Stella die je had kunnen vertellen wie volgens Jan de Stichting moest overnemen bij plotseling onwel worden van Jan.’

‘Met dat soort emoties kan ik als afdelingshoofd geen rekening houden,’ antwoordde Kluitmans hierop.

‘Wat precies de reden is, waarom Stella je zoveel kwalijk neemt,’ was daarop Willem’s antwoord. ‘Iets anders, ik zag vandaag Henk-Jan in het GUMC. Hij zei dat hij een spoedgesprek met jou had aangevraagd over zijn promotie. Hoe zit dat?’

‘Ja, Henk-Jan, die heeft zijn bezorgdheden in ieder geval op de juiste plaats zitten,’ zei Kluitmans met een impliciete sneer naar Stella toe. Kennelijk had Kluitmans ook iets aan rouw te verwerken, of in ieder geval had Stella een gevoelige snaar geraakt bij Kluitmans, dacht Willem. ‘Henk-Jan is ernstig bezorgd over de voortgang van zijn proefschrift, nu Jan er niet is. Het is bijna af begrijp ik,’ wat Willem bevestigde. ‘Ik heb Henk-Jan gerustgesteld en gezegd dat ik Jan’s promotorschap kan overnemen, mocht dit noodzakelijk zijn. Maar problematisch is het natuurlijk wel...’

Willem zei, voordat hij er erg in had: ‘We zitten allemaal in het zelfde schuitje Lonneke. Maar ik ken het onderzoek van Henk-Jan goed. Ik heb indertijd zijn database overgenomen en aangevuld met andere data. Als het probleem is dat er niemand direct beschikbaar is om het proefschrift op waarde te schatten, kan ik er altijd een blik op werpen en je van informatie voorzien.’

‘Wat een volwassen antwoord van je,’ antwoordde Kluitmans daarop verheugd, ‘en dat is inderdaad het probleem waar Henk-Jan op zinspeelde. Ja, als je dat wilt doen?’

‘Uiteraard, geen probleem.’

‘En zo zijn er natuurlijk ook nog andere promovendi van Jan die begeleid moeten worden.’

‘We regelen het Lonneke. Laten we de details binnenkort bespreken.’

‘Geweldig, dat is een pak van mijn hart Willem. Laten we dat inderdaad doen.’

En met die informatie fietste Willem naar huis. Het overnemen van Jan’s promovendi voelde als een mogelijkheid, maar ook als een loden last. Hij zou wel eens ineens verantwoordelijk kunnen worden over de voortgang van 17 promovendi, maar in hoeverre hij de teugels werkelijk in handen kreeg, daarover moest nog wel wat afgesproken worden. De *tenure track* die Jan hem een paar maanden geleden had aangeboden leek hem wel het minste.

37.

Die avond had Stella hem gebeld. Ze vertelde dat haar zoons niet tot het einde wilden wachten en afscheid wilden nemen voordat de beademing werd ontkoppelt. Willem zei: ‘Dat begrijp ik.’ Naast dat ze er zelf bij wilde zijn, had Stella haar zus bereid gevonden om aanwezig te zijn, maar met z’n tweeën vonden ze het toch eng. Wat als Jan toch ging ademen of pijn bleek te hebben nadat de dokters de beademing hadden gestopt. Of Willem er daarom niet ook bij wilde zijn. En Willem zei: ‘Natuurlijk, Stella. Maak je geen zorgen. Ik ben erbij.’ De volgende ochtend om 1045 stopten de artsen de beademing bij Jan. Het was zoals ze hadden voorspeld. Hij begon niet met ademen, binnen een paar minuten was Jan dood. Het was een oplossing en Willem verzachtte het gevoel van wat hij net gezien had, met de wetenschap dat Jan al dagen dood was geweest, wat gemaskeerd was door kunstmatige ademhaling. De begrafenis was een paar dagen later. Willem en een aantal verpleegkundigen van de afdeling hielpen Stella met het rondkrijgen van de verzendlijst van alle professionele contacten die Jan in de jaren verzameld had. Het GUMC en een aantal beroepsverenigingen zetten een overlijdensadvertentie in de krant. Het merendeel sprak over het feit dat Jan, zo’n ‘markante’ man tijdens zijn leven was geweest. Had dan niets geschreven, dacht Willem. Wisten die mensen niet dat ‘markant’ een verbloemd woord was voor ‘totale klootzak, maar nu hij dood is moeten we toch iets aardigs over hem zeggen, dus noemen we hem markant?’ Zelf hadden Willem en Femke, het secretariaat, de verpleging en de vele promovendi die Jan begeleidde ook een rouwadvertentie opgesteld. Lonneke had gezegd dat de kosten hiervan gedragen zouden worden door de Stichting en dat ze hiervoor garant zou staan, haar eerste functie binnen de

Stichting. Dat klonk aardig, maar dat was het niet! Ten eerste stelde Lonneke Kluitmans in de vergadering/secretariaat vast dat de rouwadvertentie niet in de Telegraaf mocht staan, maar in de Volkskrant of NRC moest komen. 'Dat waren geschikte bladen om een rouwadvertentie in te plaatsen.' Die slag verloor Kluitmans nadat haar verteld werd door Rineke dat Jan alleen de Telegraaf las omdat, naar hij altijd zei: 'die andere kranten veel te serieus waren, en er niet veel te lachen viel.' Kluitmans nam de tekst mee naar personeelszaken en liet hem plaatsen. De volgende dag lag de krant bij het secretariaat op tafel. 'Moet je kijken,' zei Rineke. Het overlijdensbericht wordt aangekondigd als 'Professor Dr Jan van der Veer', maar zo hadden wij dat toch niet opgesteld?

'Dat klopt,' zei Willem. 'Het was "Jan van der Veer", daar hebben we het uitgebreid over gehad. Jan liet zich nooit als professor doctor aanspreken. Dit is veranderd door ofwel Lonneke ofwel door personeelszaken!' Hij vroeg direct na bij Lonneke, die in haar kamer zat en zei: 'Dat heb ik inderdaad aangepast. Jan was erg trots op zijn titels en daarom heb ik ze erbij gezet.'

'Dat mag zo zijn,' zei Willem, 'maar had je dat niet eerst met ons moeten overleggen? Wij hadden hierover diep nagedacht en juist gekozen om Jan niet met titels te benoemen omdat het een man was die zonder titel ook status had en bij ons en zijn patiënten als Jan van der Veer bekend stond.'

'Tja,' zei Lonneke, 'dan hadden jullie zelf maar de rouwadvertentie moeten betalen. Wie betaalt bepaalt, en daar mee uit.' Verbouwereerd liep Willem naar het secretariaat terug en meldde de uitkomst. Ze waren het erover eens dat dit een rotstreek van Kluitmans was, toch durfde niemand dit tegen haar te zeggen. Wat voor zin had het ook. De advertentie stond er al, en voor een rectificatie was geen plaats. Stella was razend over deze volgende streek van Kluitmans tegen Jan. 'Kluitmans durft wel, maar als ik haar op de begrafenis van Jan zie, sta ik niet in voor de gevolgen,' riep ze boos uit. Maar uiteindelijk beseftte dat ze voor deze openbare gelegenheid Kluitmans niet kon weigeren tenzij ze haar actief de toegang zou ontzeggen. Dat was wat teveel eer, voor "het mens," zei Stella. 'Laar haar maar ergens achteraan staan. Ik hoef haar gezicht niet te zien!'

Op de begrafenis mocht Willem spreken. Naast hem spraken ook Gerard Vüller, als steun en toeverlaat in het patiënten-onderzoek dat hij en Jan altijd hadden gedaan en Hugo Nieuwhuis als voorzitter van de hemofilie vereniging. De zaal was afgeladen vol. Willem zat naast de hoogbejaarde vader van Jan, die alleen maar zei: 'Wat een hoop mensen, wat een hoop mensen kende Jan toch.' Willem hoopte dat de hoeveelheid mensen hem goed deden, maar vertelde maar niet aan de vader van Jan dat het merendeel van de professionele aanwezigen, Jan's bloed wel konden drinken toen hij nog in leven was. Van de farmaceutische industrie zag hij ook een aantal bekende gezichten. Het viel hem op dat hij van Millet alleen Raomi van Drecht zag zitten, ver in een hoekje rechts achter in het zwart gekleed. Dat er niet meer mensen van Millet waren vond hij opvallend, na alle avonturen die hij met hen in de VS had beleefd had hij meer mensen van dat bedrijf verwacht. Misschien zaten ze ergens anders.

De praatjes van Vüller en Nieuwhuis waren saai en maar weinig persoonlijk. Misschien dat ze niet durfden te vertellen wat voor man Jan was, of misschien kenden ze hem niet goed genoeg om iets persoonlijks over hem te kunnen zeggen. Bij Nieuwhuis ging het meer over wat voor vreselijke ziekte hemofilie niet kon zijn, en bij Vüller ging het erover welke prachtige ontdekkingen Jan mede mogelijk had gemaakt. Verkapt marketing, zelfs op een begrafenis, dacht Willem. Hielden die mannen dan nooit op? Zelf vertelde Willem over Jan als persoon, als dat hij soort van een vaderfiguur was voor iedereen die hem dierbaar was, en dat vele patiënten en collega's hem dierbaar waren. Maar, vertelde Willem daarbij, die dierbaarheid was niet direct zichtbaar voor collega's die wel eens iets stom en fout deden in Jan's ogen. Dan was Jan hard en werden er harde woorden gesproken. Toch was Jan niet rancuneus legde Willem uit. Zo waren Jan en Willem ooit op een ochtendbespreking van de Interne Geneeskunde geweest, waar Jan haarfijn aan de opleider, Ernst Zwaan, uitlegde wat er allemaal qua trombosezorg allemaal fout ging op de afdeling Interne Geneeskunde. Nadat Jan dit publiekelijk had uitgelegd, verzuchtte Ernst Zwaan dat hij na zulke praatjes van Jan wel enigszins uit het lood was geslagen en het hem wat moeite kostte om weer tot de orde van de dag over te gaan. Waarop Jan had met een glimlach op zijn gezicht had gezegd: 'Dat

weet ik. Daarom kom ik ook niet zo vaak naar je besprekingen toe.' Gelach in de zaal. Willem was tevreden.

Wie niet tevreden was met de toespraak, was Lonneke Kluitmans. Willem stond kort na de toespraak buiten de spanning van zich af te roken, en Kluitmans was ongeveer de eerste die naar buiten kwam om richting elders te gaan. Afkeurend keek ze naar zijn sigaret, maar zei verder niks over zijn rookgedrag. Ze zei: 'Goed praatje en knap dat je het gedaan hebt voor zo'n zaal vol met mensen. Toch was het beter geweest als je de tekst van te voren door mij had laten nakijken. Ik denk dat Zwaan het niet zo leuk vond om op deze begrafenis een voor hem pijnlijke anekdote te moeten terughoren van een oud promovendus van Jan.'

Willem die daarover met stomheid was geslagen, zo'n grapje moest toch wel kunnen, hij kon toch niet rekening houden met de lange tenen van elke professor met wie Jan ruzie had gehad, zei: 'Dat is dan zijn en jouw mening en daar zal ik dan maar mee moeten leren leven. Ga je naar huis?' En Kluitmans zei dat ze verhinderd was, en acuut naar het ziekenhuis terug moest. 'Keeping up appearances' dacht Willem; ze ontwijkt een conflict met Stella, maar dat zei hij natuurlijk niet tegen Lonneke. Ze wensten elkaar een goede dag verder en zouden elkaar morgen weer op het werk spreken. Eenmaal naar binnen sprak hij bij de koffie met Femke en Henk-Jan. Femke zei: 'Heb je Raomi gezien?'

'Even, achterin de zaal zag ik haar zitten. Ze was de enige van Millet denk ik?'

'Klopt. Ze was in tranen gedurende de bijeenkomst. Ze vertrok via de voordeur en zonder ook maar iemand verder te spreken direct na de bijeenkomst. Henk-Jan en ik zagen haar weglopen. Weet je wat we nog verder zagen?'

'Nou?'

'Dat ze zwanger is!'

37.

De volgende ochtend was Willem laat op zijn werk. Toen hij rond een uur of negen zijn kamer binnenkwam, was Femke er al. Ze bespraken de gebeurtenissen van de vorige dag. Al snel kwam het onderwerp op de zwangerschap van Raomi van Drecht. Femke zei:

'Wat denk jij Willem?'

'Ik weet het niet, maar weet wel dat het een hele nare roddel is, mocht het zo zijn.' Dat hij Jan's naam niet in die zin noemde lag in het verlengde van die gevoeligheid, maar Femke wist precies waar hij het over had.

'Maar hoe ze in Orlando met elkaar waren, dat hebben we toch samen gezien? En ook daarna is ze nog vaak hier geweest. Ik denk dat ik wel weet wat er is gebeurd.'

'Ja, maar zelfs als het zo is, dan kunnen we dat nooit tegen Stella zeggen. Ik moet er niet aan denken om achter die waarheid te komen, en ga ook maar niet verder vissen. Kan alleen maar tot ellende leiden.'

'Ik heb wel gezocht,' zei Femke, 'op internet, Facebook, LinkedIn, ik kan nergens vinden dat ze een partner heeft. Wie is de vader?'

'Dat zegt niks,' antwoordde Willem, 'ik ben er vrij zeker van dat als ik op internet ga zoeken naar jouw gegevens, ik er ook niet achter kom dat je een relatie met Frits hebt en met hem samenwoont.'

'Ja, dat is waar,' zei Femke. 'En toch konden die twee het wel heel goed met elkaar vinden. Dat we nu hemofilie patiënten het middel van Millet gaan geven, heeft daar vast ook mee te maken.'

'Jan heeft me tijdens de reis naar San Francisco uitgelegd dat deze deal is gemaakt omdat het financieel goed is voor de afdeling en dat daarnaast het middel even goed is als het middel van Boehmer. Ik denk niet dat Raomi iets met die beslissing van Jan van doen heeft.'

'Hoezo is dat goed voor de afdeling?,' vroeg Femke

'Nou,' legde Willem uit, 'het middel wordt voor de helft van de prijs aan de afdeling aangeleverd en de andere helft van het geld wordt doorgesluisd naar de Stichting.'

‘Heeft Jan je dat verteld?’

‘Ja.’

‘Mmm. Dat klinkt mij niet helemaal in de haak. Is dat geen belangenverstrengeling? Juridisch lijkt me dit niet aanvaardbaar en belastingtechnisch ook niet. Feitelijk geeft de patiënt nu via de verzekering de Stichting geld waar zij volgens mij helemaal geen recht op heeft...’

‘Nu je het zo zegt,’ zei Willem. ‘Ik denk niet dat Jan daarover nagedacht heeft. Ik denk dat hij dacht dat hij door met meerdere bedrijven in zee te gaan, de kosten voor het middel kon drukken en die extra subsidie voor de Stichting hoorde er nou eenmaal bij.’

‘Dat mag zo zijn, maar ik denk dat de fiscus daar anders over denkt.’ Er was een korte stilte waarna Femke ging lachen, waarop ze zei: ‘En dan te weten dat Lonneke die Stichting op haar naam heeft gezet! Dat kan nog wel eens een staartje krijgen.’ Er werd geklopt aan de deur.

‘Binnen,’ zei Femke. Over de duivel gesproken, daar stond Lonneke. Ze zei met eentonige stem:

‘Femke, ik hoor vanuit verschillende bronnen dat er opmerkingen worden gemaakt over hoe jij je kleedt.’

‘Hoezo?’, vroeg Femke

‘We hebben hier een naam hoog te houden en het GUMC heeft een etiquette. Het is niet de bedoeling dat we een modeshow tentoonstellen aan de patiënten hier. Soberheid hoort erbij. Ik wil dat je je meer sober gaat aankleden.’

‘Waaat? Maar jij gaat toch niet over welke kleren ik draag?’

‘Daar ga ik wel over. Ik was vanochtend bij Edith en Rineke en die vertelden mij dat wat ik zelf ook al langer zie en opmerk. Dat is dat patiënten zich ergeren aan het feit hoe jij je aankleedt. Dat moet afgelopen zijn. Ik verbied het je om nog langer in het GUMC rond te lopen in kleding waarbij lichaamsdelen zo openlijk zichtbaar zijn. Dat verbod gaat in vanaf morgen.’

‘En wat als ik daar nou geen rekening mee houd,’ zei Femke boos.

‘Ik ben hier niet een discussie met je aan het voeren,’ antwoordde Lonneke daarop. ‘Dit is een dienststopdracht waar je je aan zult moeten houden, anders volgen er consequenties. Ik vind sowieso dat Jan je hier al veel eerder op had moeten wijzen. Ik doe je een plezier.’ En met dat gaf ze een kort knikje, sloot de deur voorzichtig en liet Willem en Femke verbouwereerd achter.

‘Dat mens denkt ook dat ze alles kan maken,’ zei Femke. ‘Patiënten klagen? Zeggen Edith en Rineke tegen Lonneke? Ik ga het aan ze vragen,’ en ze stond met een ruk op en liep naar de kamer van het secretariaat. Willem herinnerde zich dat Jan één keer een soortgelijke opmerking tegen Femke had gezegd. Maar waar Jan er uiteindelijk een grap van had gemaakt, zeggende dat Femke wat hem betreft ook naakt naar het GUMC mocht komen, en op die manier Femke een uitweg en een advies had willen geven, had Lonneke die ruimte niet open willen laten en haar een ultimatum gesteld. Dit kon nog wat worden. Femke bleef ruim een half uur weg en Willem las zijn mail door en besloot van de afwezigheid van Femke in de kamer gebruik te maken door een brief te dicteren. Femke kwam terug met rood verhitte vlekken in haar hals. ‘Rineke en Edith hebben helemaal niet gezegd dat patiënten klagen, dat is was Lonneke ervan gemaakt heeft. Lonneke vroeg of er ooit klachten waren geweest van patiënten over hoe ik mij kleed. En Edith en Rineke meldden dat er wel eens een opmerking was gemaakt, maar nooit een klacht was binnengekomen. Van een opmerking heeft Lonneke een klacht gemaakt!’ Ze plofte in haar stoel neer en zei:

‘Wat moet ik doen?’

‘Je hebt nog drie weken zei Willem. Daarna ga je met vakantie en daarna begin je met je opleiding gynaecologie. Ik weet wel wat ik zou doen.’

‘Wat dan?’

‘Ik zou er niet in mee gaan, maar ik zou er ook geen zaak van willen maken.’

‘Je bedoelt dat ik me ziek meld.’

‘Precies. Tegen de tijd dat je opgeroepen wordt bij de bedrijfsarts ben je al weg.’

‘Maar dat is toch lullig voor jou? Je krijgt extra patiënten te zien, en volgende week heb ik dienst.’

‘Femke, ik ben ergens jaloers op je. Jij hebt het eindpunt in zicht, jij gaat in opleiding en bent weg. Ik moet nog maar zien hoe ik hier uitkom. Dat hangt er alles vanaf wie en wanneer Jan gaat vervangen als sectiehoofd. Je aanpassen aan Lonneke’s eisen is je een gruwel. Je bent wie je bent en als jij je in deze kleding goed voelt, dan is dat aan jou.’

‘Draag ik kleding die ongepast is?’ vroeg Femke

‘Houd op,’ zei Willem. ‘Jan zei dat je wat hem betreft hier naakt mocht rondlopen, maar misschien af en toe de dokersjas wat verder moest dichtknopen om *de zwarte kousen* onder de patiënten niet tegen je te krijgen. Dat lijkt mij voldoende advies. Ik knoop ook mijn jas dicht omdat ik vind dat het patiënten niet aangaat wat ik draag. Het is Lonneke die dit op het spits drijft. Een dienststopdracht, is ze gek geworden?’

‘Je moet voor haar oppassen, ja. Dat zei Jan al. Het is een op een machtsbelust type die bij mij als een rode lap op een stier werkt.’

‘Niet alleen bij jou,’ antwoordde Willem. ‘Ook bij Jan. Ook bij mij. Jan ging in de clinch met haar, die kon dat doen want Jan had de macht van het grote geld van de Stichting achter zich. Maar wij hebben dat niet en als wij met Lonneke in de clinch gaan, dan verliezen we het. Pas je niet aan aan Lonneke’s grillen, daar word je pas echt ziek van. Meld je ziek, die kans heb je, en ik neem het je absoluut niet kwalijk als je het doet. Met die patiënten komt het wel goed.’

‘Ik zal erover nadenken,’ zei Femke. De volgende dag had Femke zich ziekgemeld, en ze kwam in de weken daarna ook niet meer op de afdeling terug.

38.

Het was niet dat Lonneke Kluitmans niet probeerde om aardig te zijn tegen haar personeel. Het was alleen dat als ze met Willem praatte, het leek alsof ze in kortsluiting met elkaar praten. Bij Jan kwam je over de vloer en waarschuwde hij je voor zijn honden die alleen gevaarlijk waren voor ambtenaren. En als ze dan kwispelend bij je kwamen, wist jij in ieder geval dat je volgens de definitie van Jan geen ambtenaar was. Dat maakte de setting aimabel. Er was wellicht een manager boekje dat uitlegde dat een aimabele setting goed is voor de werksfeer, maar daar stond vast niet bij dat je zo’n sfeer kon uitdragen door te zeggen dat je honden alleen ambtenaren beten, zoals Jan had gezegd, die avond toen Willem en Femke bij hem thuis waren uitgenodigd. Jan was een charismatisch leider. Lonneke Kluitmans was het tegenovergestelde van een charismatisch leider. Ze had vast de managementboekjes gelezen waarin alles stond *hoe* je moest leiden (boekjes die Jan nooit las) en dat een aimabele setting goed is voor de werksfeer. Maar hoe ze een aimabele setting moest opzetten, daar had ze geen idee van.

Ze had hem uit eten meegenomen naar de lokale Chinees (niet de duurste van Groningen) en hij zat tegenover haar in een verder leeg restaurant. Nasi Goreng en Tjap Tjoi was de bestelling, met daarnaast één glas witte wijn voor zowel Lonneke als Willem. Het werkte niet. Ze praatten over de 17 promovendi die Willem tijdelijk begeleidde. Hij zei: ‘Wat ik mezelf ten doel heb gesteld, is dat ze allen een ‘abstract’ kunnen indienen voor het grote stollingscongres dat dit jaar in Boston wordt gehouden. Op die manier houd ik de stemming erin.’

‘Heel, goed Willem, ik hoop dat het je gaat lukken. Bedankt nog trouwens voor het doorlezen van Henk-Jan’s proefschrift. Zijn promotie was een groot succes.’ Tien dagen geleden was Henk-Jan gepromoveerd, met Lonneke Kluitmans als promotor. Jan werd door Henk-Jan uitgebreid herinnerd in zijn dankwoord. Dat was tot daaraantoe. Maar dat het Willem was die een aantal stukken van hem geschreven had, en het proefschrift feitelijk had beoordeeld op kwaliteit, *dat* zeg je nergens terug. *Die égards* kreeg Lonneke Kluitmans die Henk-Jan ‘zo geweldig had geholpen’ in de laatste fase van zijn proefschrift. Lonneke had dat gewoon laten staan. Nu kreeg Willem in een koud en leeg restaurant toch nog een bedankje. Willem nam een slok van zijn zure witte wijn. Hij zei: ‘Ik wil het met je hebben over de *tenure track* die me beloofd was door Jan. Dat is met personeelszaken besproken, maar ik zie dat nu nergens meer terug. Weet jij wanneer ik hier iets van kan verwachten?’

‘Willem, dat had Jan je nooit mogen beloven.’

‘Waarom niet?’

‘Omdat je niet aan de eisen voldoet.’

‘Maar ik ben gepromoveerd en heb een *trial* binnengehaald van 5 miljoen euro. Volgens Jan was dat meer dan voldoende.’

‘Zo werkt dat niet. Er is een commissie die eerst gevraagd moet worden of je in een *tenure track* mag komen. Die commissie is niets gevraagd.’

‘Nou, als dat het probleem is,’ zei Willem, ‘dan vragen we die commissie toch?’

‘Daar vind ik het nog niet de tijd voor,’ antwoordde Lonneke daarop. Er volgde een stilte en Lonneke dronk haar wijn op.

‘Maar is dat juist niet nu de tijd? Naast die *trial* heb ik alle verantwoordelijkheden van Jan overgenomen. Er is in huis niemand behalve ik die weet, zoals Jan dat wist, hoe patiënten met trombose en bloedingsziekten behandeld moeten worden. Dat doe ik nu en daarbij begeleid ik al zijn promovendi.’

‘Willem, dat zie je verkeerd. Ik ben verantwoordelijk voor de zaken die je noemt en ik begeleid jou. En ik vind dat je niet in een *tenure track* kan komen alvorens je hematoloog bent.’

‘Je bedoelt dat ik eerst in opleiding moet gaan tot hematoloog?’

‘Ja, en nu heb je uitstekende kansen. Aan het eind van het jaar kan je solliciteren en ik sta voor je garant. Maar een *tenure track*, met Jan weg en Nellie die al hematoloog is en binnenkort uit Hamilton terug komt, zal je je moeten aanpassen aan de huidige situatie.’

‘Maar de huidige situatie is dat ik feitelijk alles doe wat Jan al deed. Wat kan ik nog meer leren dan dat? “What’s in it for me?” Ik moet die vraag toch stellen, Lonneke.’

‘What’s in it for you’, is wat ik heb gezegd,’ antwoordde Kluitmans daarop kort. ‘Je krijgt door deze ervaring een gespreid bedje om in opleiding te gaan tot hematoloog.’ Willem slikte een teleurstelling weg en zei: ‘Oké, maar ik moet dat wel even laten bezinken. Jan had me wat anders beloofd en ik had mijn toekomst anders voor me gezien.’

‘Waardeer je niet de mogelijkheid die ik je bied?’

‘Zeker, zeker,’ antwoordde Willem wetende wie hij tegenover zich had zitten. ‘Maar ik hoop dat je begrijpt dat ik met iets anders rekening had gehouden.’

‘Willem, je hoeft je geen zorgen te maken. Jij wordt wel professor,’ zei Lonneke geruststellend.

Ja, maar wel op jouw condities, dacht Willem daarbij en hij wist niet of hij aan die condities wilde voldoen.

39.

Nellie was teruggekomen uit Hamilton. Haar man en kinderen verbleven daar nog wel, omdat hun huis in Groningen tot het eind van de maand verhuurd was. Nellie sliep zo lang op een kamer in het huis van Lonneke Kluitmans. Ze hadden het kennelijk geweldig naar de zin met elkaar, kwam Willem achter tijdens de gesprekken die Lonneke, Willem en Nellie nu twee keer per week met elkaar voerden. Het eerste agendapunt van hun eerste gezamenlijke bespreking was: Wat te doen met de kamers van Jan. Lonneke zei: ‘Er moet een wisseling komen van kamers. Dat het trombose secretariaat met Rineke en Edith de grootste kamer hebben, is mij al langer een doorn in het oog. Op die plek hoort het hematologie secretariaat te zitten. Nellie was het volkomen met Lonneke eens. Zo volkomen eens dat het Willem overkwam dat ze dit agendapunt al vooraf hadden besproken. Wat hadden ze nog meer besproken, vroeg Willem zich af. ‘Of denk jij hier anders over, Willem’ zei Lonneke. Willem kende zijn plaats en zei: ‘Ik volg daar jullie beleid, maar het lijkt me dat je hier eerst nog wel overleg mee hebt met Edith en Rineke alvorens de definitieve beslissing te maken.’

‘Natuurlijk, natuurlijk, wat denk je wel niet van ons,’ antwoordde Nellie met een lachje daarop.

‘Prima,’ zei Willem.

‘Dan het tweede punt,’ zei Lonneke, ‘de kamer van Jan, die moet leeg.’

‘Ja, dat die nog niet leeg is,’ zei Nellie, ‘het lijkt wel een mausoleum.’

‘Ja, dat komt,’ zei Lonneke, ‘omdat niemand die kamer durft leeg te halen. Een service dienst bellen en leeghalen lijkt ongepast. Maar Edith en Rineke durven niet.’

‘Ja, het zitje zal bijvoorbeeld terug naar Stella moeten,’ opperde Willem. ‘Daar heeft Jan toch 25 jaar aan gezeten. Ik kan me voorstellen dat dit voor Stella van waarde is.’

‘Wil jij die kamer anders niet leeghalen,’ zei Nellie. ‘Je bent goed met Stella, je lijkt me de juiste persoon.’

‘Oké,’ antwoordde Willem.

‘Kan je het dan voor het eind van de week doen,’ vroeg Lonneke. ‘Nellie heeft ook een kamer nodig, en het lijkt me een goede beslissing als jullie samen de kamer van Jan gaan delen.’

‘Dat lijkt me uitstekend,’ zei Nellie. ‘Dan kunnen Willem en ik ook altijd direct overleggen over zowel de patiëntenzorg en de promovendi.’ Voor Willem voelde het alsof hij een bewaker naast hem kreeg in een kamer die met Nellie erbij nog het meest op een gevangenis zou gaan lijken. Maar weer kon hij dit natuurlijk niet zeggen tegen Lonneke en Nellie en hij stemde dus ook toe in deze kameropzet.

‘Dat doet me beseffen Willem,’ zei Nellie ‘Heb jij iets van Jan’s beleid opgeschreven zodat we een soort van leidraad hebben van hoe de patiëntenzorg op de afdeling anno Jan verliep?’

‘Dat heb ik,’ zei Willem. ‘Zoals je weet deed Jan niet aan geschreven protocollen, maar zaten die protocollen in zijn hoofd. Op advies van Lonneke is het beleid over de patiëntenzorg van Jan één van de eerste dingen geweest die ik op papier heb gezet. Ik zal wel even een kopie halen,’ en Willem haalde het document van zijn kamer op en gaf het aan Nellie. Nellie las het vluchtig door, er kwam een klein glimlachje op haar gezicht en ze zei: ‘Mooi geschreven en duidelijk. Maar is dit document wetenschappelijk onderbouwd, of is het een eerbetoon aan Jan?’

Willem antwoordde geïrriteerd: ‘Waarom niet beiden?’ waarop Lonneke Kluitmans ingreep en zei: ‘Dit zijn nou precies de dingen die jullie met zijn tweeën kunnen overleggen als jullie je eigen kamer hebben.’

‘Dat zullen we zeker doen,’ antwoordde Nellie daarop.

Willem’s dienstpieper ging af en hij werd per acut verwacht op de EHBO waar een patiënt lag met een verdenking trombosebeen. Onderweg naar de EHBO besepte Willem zich dat hij zich moest gaan wapenen tegen het badinerende en kleinerende geweld van Nellie, wilde hij zich staande kunnen houden in deze omgeving.

40.

Vooraf had hij met Stella overlegd welke spullen ze van Jan’s kamer wilde hebben om te bewaren. Naast de foto’s waren dit alleen het zitje, de Lundia kast en papieren waarvan Willem dacht dat het specifieke waarde zou hebben, Willem mocht daar zelf in beslissen. Willem had een verhuisbusje gehuurd en stond nu 2 containers te vullen met dat wat weg mocht en dat wat naar Stella mocht worden gebracht. Het was ongelooflijk hoeveel papier Jan in 25 jaar tijd had verzameld. Het leek wel alsof hij van geen tijdschrift, aantekening en memo afscheid had willen nemen en zo schepte Willem kilo’s aan papier weg in de bak waarin de spullen mochten die weg konden. Veel persoonlijke memo’s leken daar niet tussen te zitten. Willem nam pauze en ging aan het zitje van Jan zitten met een bekertje water. Dat is het dan Jan, dacht Willem. Al dat werk en al die tijd in een middagje werk richting de vuilnisbak. Hij keek naar de nu bijna leeggemaakte Lundia kasten en vroeg zich af wat Jan, een paar dagen voor zijn dood, tijdens de kerstvakantie deed besluiten om naar het ziekenhuis te gaan. Wist je dat je dood ging Jan, en was je bewijsmateriaal van eventuele persoonlijke onwelgevallige informatie aan het verwijderen? Dat er tussen al die papieren geen enkele rekening zat, maar ook geen dankbrieven van patiënten vond Willem opvallend. Wat had Jan nog meer weggehaald? Om wat voor andere reden kon Jan die dag in het ziekenhuis zijn geweest? Willem had dienst, hij had hem niet gebeld, er waren geen patiënten van hen opgenomen op de afdelingen, het was vakantie. En Jan was overduidelijk ziek. Had Jan de zinnen misschien willen verzetten en was hij naar zijn werk gegaan *alsof* er niks aan de hand was, een leugentje die aan het licht kwam toen Willem hem zag toen Jan voor Willem’s ogen moeite had met het openen van zijn kamerdeur? Dit waren zielenroerselen zoekend naar een betekenis waar je nooit achter kwam, dacht Willem. Wat voorbij is, is voorbij en keert nooit terug. Hij dronk zijn bekertje water leeg en ging verder met het leeghalen van de Lundia kasten die tot aan het plafond reikten. Toen ze leeg waren, ging hij ze

demonteren zodat ze in het busje konden passen. Hij hield van dit werk. Ofschoon het veranderen van de kamer in een leeg, met geel doorrookt behang en versleten tapijt treurig was, gebeurde er in ieder geval iets. Wat was er met zijn promotie gebeurd? – Het was niet meer dan een ritueel geweest, waarbij hij maar moest hopen dat de inhoud van zijn boekje geneeskundige zaken zouden veranderen, maar hij had daar totnogtoe weinig van gezien. Het genetisch testen van patiënten met trombose was waarschijnlijk zonder zijn boekje ook wel doorgedaan, en de boter in de supermarkt die zogenaamd 'beter was voor je brein' vermeldde nog steeds op de achterkant dat de toevoeging van vitamine B het homocysteïne gehalte verlaagde waardoor de kans op hersenziekten en hart en vaatziekten werd verlaagd. Dat laatste had niet alleen Willem ontkracht in zijn onderzoek, maar vele onderzoekers met hem. Toch verdiende de boterfabrikant nog steeds geld met de leugen waarop de slogan stond dat die boter 'beter voor je brein' was. Bij het neerhalen van de tweede Lundiakast van rechts kwam er van boven een postkaart naar beneden vallen. Willem keek naar de voorkant van de kaart, hij zag een bekend gebouw: het hotel voor het congrescentrum van Orlando waar Raomi, Femke, Jan en Willem hadden nagezeten. Hij draaide de kaart om en zag dat de kaart ongestempeld was en alleen het volgende korte bericht bevatte:

'Liefste,

Wat hadden we een fijne tijd hier. Ik hoop je nog vaak op het werk, maar ook buiten het werk, te kunnen blijven ontmoeten.

X'

Willem hield de kaart in zijn hand. Ging zitten aan het zitje en duwde de deur van de kamer dicht, zodat niemand hem met deze kaart in de hand kon zien. Dus het was waar, dacht hij. Femke en Willem hadden goed gezien wat er in Orlando had plaatsgevonden tussen Jan en Raomi. Hoe lang had dit nog geduurd? Hij kon er naar gissen. Hij kon het zelfs vragen. Hij kon naar Stella gaan of Raomi mailen om te vragen hoe dit zat. Het zou waarschijnlijk eindigen in een rel. Wat was ethisch juist in deze? Hij herinnerde zich een filosofiecollege over Kant en het categorisch imperatief. Doe een ander niet aan wat je jezelf ook niet zou willen aandoen. Lekker brede definitie van moreel handelen was dat, dacht Willem. Brave Kant had waarschijnlijk de kaart naar Stella gebracht, want die mocht niet in een leugen leven, het leek Willem sterk dat Stella van deze affaire wist. Maar als Raomi Stella van deze affaire wilde vertellen, dan moest ze dat zelf maar doen. Hij stond op, deed de deur weer open, en legde de kaart goed verstopt tussen de andere papieren die vernietigd mochten worden. Hij beloofde hemzelf om hier nooit met iemand over te praten.

41.

'Ik heb besloten om de samenwerking met de Vasculaire Geneeskunde zoals Jan die vorig jaar had opgesteld per acuut op te zeggen' zei Lonneke als eerste agendapunt op hun tweewekelijkse bespreking.

'Weet je dat wel zeker,' vroeg Willem. 'We hebben veel aan de Vasculaire. Ze doen samen diensten met ons, en het was zowel Jan's als mijn wens om wetenschappelijk gezien de samenwerking voor te zetten, middels de trial.'

'Hoe staat het eigenlijk met die trial,' vroeg Nellie

'Die staat,' antwoordde Willem cryptisch. 'Dat wil zeggen, die staat stil. Met StarBenedict heb ik afgesproken dat we even niks doen totdat duidelijk is wie Jan's vervanger wordt.'

'Ja,' zei Lonneke, 'dat is ook iets waar we iets aan moeten doen. Waarom gaan jij en Nellie niet samen die trial uitvoeren?'

'Met alle respect voor Nellie,' zei Willem, 'denk ik dat op deze trial een zwaargewicht moet zitten willen we niet dat een ander centrum met ons idee wegloopt.'

'Ja, maar Nellie doet het uitstekend hier binnen het huis. Zowel met de Vasculaire als met andere specialismen. Dat zie je toch ook Willem?' Willem die eerlijk gezegd niets had gezien in de goede samenwerkingsverbanden die Nellie aan het opzetten was, kon met Nellie en Lonneke aan de

tafel weinig anders zeggen dan dat Nellie goede dingen deed. Hij zei tegen Nellie: 'Ja, ik weet dat jij met de EHBO aan het overleggen bent geweest over hoe we de patiënten met verdenking trombose op de EHBO moeten rekruteren voor welke afdeling. Nu staan de trombosepatiënten op voor de Vasculaire, waarna ze ons bellen en wij de patiëntenzorg overnemen. Dat was opgezet in Jan's tijd en dat loopt mijns inziens prima. Waarom zouden we dat willen veranderen?'

'Omdat het *onze* patiënten zijn, Willem,' antwoordde Nellie alsof ze tegen een kleuter sprak en waarbij Lonneke instemmend knikte.

'Daar begrijp ik niks van,' antwoordde Willem. 'Hoe kan je in hemelsnaam patiënten claimen? Patiënten zijn toch van zichzelf?'

'Mmm, het is overduidelijk dat jij geen verstand van bestuurlijke zaken hebt, Willem,' antwoordde Nellie. 'Wij van de Hematologie zijn van divisie B en van de Vasculaire zijn ze van divisie C. Als patiënten worden ingeschreven voor divisie C, gaat het geld wat die patiënten opleveren naar divisie C.'

'Ja, en terwijl het geld dus naar divisie B moet gaan,' voegde Lonneke daar verhelderend aan toe.

'Maar uiteindelijk is het GUMC toch één centrum en gaat het geld naar het GUMC? Waarom moeten wij de samenwerking met de Vasculaire opzeggen vanwege een bureaucratisch probleem? Waarom veranderen we de bureaucratie niet in deze en houden we de samenwerking zoals die was? Als we niet meer met de Vasculaire samenwerken, leveren zij geen artsen meer om samen de diensten te draaien. Daarnaast blijven we afhankelijk van het feit of de vasculaire wel of niet patiënten met verdenking trombose aan ons doorstuurt. Dat laatste is ook belangrijk omdat Youri die patiënten nodig heeft voor zijn onderzoek. Als de vasculaire vervelend wil doen, en ik begrijp dat dit om geld gaat, dus dat de kans bestaat dat ze vervelend gaan doen, zou de patiëntenstroom wel eens kunnen opdrogen en heeft Youri niets te onderzoeken.'

'Zo'n vaart loopt dat niet,' zei Lonneke, 'en daarnaast is Nellie dus al op veldwerk geweest en heeft met het hoofd van de EHBO gesproken dat vanaf nu alle patiënten met verdenking trombose worden ingeschreven bij de Hematologie. Jullie krijgen Wiesje extra om diensten te doen. Zij is een uitstekend Hematoloog.'

'En jij denkt dat de Vasculaire daar zonder slag of stoot mee akkoord gaat,' vroeg Willem cynisch aan Lonneke.

'Ze zullen wel moeten. Wij hebben de oudste rechten. Wij hebben recht op die patiënten. En dat is dus waar Nellie nu mee bezig is om dat glad te strijken en duidelijk te maken aan de EHBO en de Vasculaire Geneeskunde.'

'Ja en dat gaat best goed,' antwoordde Nellie.

'Ik vind sowieso dat jij het erg goed doet in onderhandelen, Nellie,' zei Lonneke. 'Respect heb ik daarvoor. Daar had Jan nog wel wat van kunnen leren,' voegde ze daar met een dolkstoot aan toe.

'Ja, Jan had natuurlijk *nooit* moeten ingaan op het aanbod van de Vasculaire,' antwoordde Nellie daarop. 'Als hij dat niet vorig jaar gedaan had, hadden we dit probleem sowieso niet gehad.' Nellie en Lonneke keken vervolgens Willem's kant op. Willem zei niks.

'Oké,' vervolgde Lonneke, 'maar het protocol van die trial moet echt Nellie's kant op Willem. Ik had eerlijk gezegd al verwacht dat je dat al gedaan had. Jullie zijn een twee-eenheid en zo moet dat ook uitgestraald worden naar de buitenwereld.' De enige twee handen op één buik die Willem zag, waren die van Nellie en Lonneke. Dat was tot daaraantoe. Maar dat gemanipuleer waarbij beiden voorstelden dat het het beste voor Willem was als hij deed wat Nellie en Lonneke aan hem opdroegen, met daarbij af en toe een sneer richting Jan die, achteraf en nu hij dood was, kennelijk niets goed had gedaan, begon hem de keel uit hangen. Hij zei: 'Ik zal het protocol naar je mailen Nellie.'

42.

'Waar is de financiële paragraaf die laat zien welk centrum hoeveel geld krijgt voor het includeren van patiënten binnen de trial, Willem,' vroeg Nellie een dag later terwijl ze met zijn tweeën in de gerestaureerde kamer van Jan zaten.

‘Die staat er nog niet in,’ antwoordde Willem. ‘Met StarBenedict is een globaal bedrag afgesproken, dat is dat we 5 miljoen euro hebben te verdelen. Het GUMC wordt het coördinatiecentrum en zal een groot deel van het budget krijgen, maar hoeveel een ieder krijgt, daarover moet nog onderhandeld worden.’

‘Maar dan heb je in feite niks,’ zei Nellie.

‘Nou, een onderzoekidee en hoe je een en ander kan uitvoeren op een manier dat het wetenschappelijk geanalyseerd kan worden, en een toezegging van 5 miljoen euro, zou ik niet niks noemen. Er is een reden waarom StarBenedict subsidie heeft toegezegd.’ Dat gekleineer van Nellie was Willem zat en hij besloot om dit keer zijn hakken in het zand te zetten. Als Nellie de trial niks vond, dan deed ze maar lekker niet mee. Des te beter.

‘Nee, dit is niet goed, Willem,’ dit moet echt anders. ‘Ik verwacht dat je een financiële paragraaf opstelt waarmee we samen naar StarBenedict kunnen gaan.’

‘Dan moet ik je teleurstellen. Ik doe helemaal niks totdat een nieuw iemand hier is aangesteld als opvolger van Jan, en daarna zie ik wel weer verder. Zo staan de afspraken ook met StarBenedict en daar ga ik niet aan tornen.’

‘Lonneke heeft gezegd dat we een twee-eenheid moeten zijn,’ herinnerde Nellie aan Willem, ‘en ik stel je wetenschappelijke vaardigheden niet ter discussie. Maar ik vind dat je hier echt een flater slaat.’

‘Mijn contacten met StarBenedict zijn uitstekend, en die wil ik graag zo houden. Mijns inziens is praten over de details van wie wat krijgt zonder eerst naar het product te kijken, gelijk aan de fout die de hoofdpersoon in Elsschot’s “Kaas” maakt: Aan alles denken behalve aan het product, waardoor je uiteindelijk het product niet aan de man kunt kwijtraken omdat niemand op dat product zit te wachten!’

‘Nu praatje je in raadsels Willem.’

‘Heb je “Kaas” niet in je boekenkast staan.’

‘Het is zo lang geleden dat ik dat boek heb gelezen.’

‘Dat zou ik dan maar eerst doen, alvorens aan te komen bij mij en me vertellen wat een flater is,’ zei Willem en hij stond op met een ruk en liep naar buiten. Bij elke stap die hij buiten de deur zette voelde Willem een soort van overwinningstriomf in zijn binnenste toenemen. Deze slag had hij van Nellie gewonnen. Ze kwam er dan ook niet op terug.

42.

Na een half jaar was het dan eindelijk zo ver dat er een aantal kandidaten in het GUMC langskwamen om Jan op te volgen. Dat het zo lang had moeten duren, had Willem enigszins verbaasd, maar kennelijk was het erg belangrijk op de afdeling Hematologie om op elke slak zout te leggen alvorens zo iemand al dan niet uit te nodigen. Hoe de selectie precies had plaats gevonden, wist Willem niet, hij was overduidelijk niet bij alle gesprekken hierover uitgenodigd. Het was een combinatie van benigne en maligne hematologie, zoals Jan dat noemde, die de afdeling Hematologie tot een geheel maakte. Bij de maligne hematologie hoorde Willem niet, maar dat was toch wel driekwart van de afdeling Hematologie die daar werkte. Uiteindelijk waren er vier kandidaten die Nellie en Lonneke als snel terugbrachten tot twee. Felix van Zwieten, een hematoloog die even oud was als Jan, en over wie Jan wel eens positief had gesproken en Willem als zodanig had aangedragen, werd in twee zinnen afgedaan als kansloze kandidaat door Lonneke. Lonneke kende hem nog uit de ‘opleidingstijd’ en ‘kon niet met die man samenwerken’. Dus daar ging Felix. Dat je 25 jaar in het vak zat deed daar niks aan toe. Het was maar hoe de grote bazen zich voelden bij iemand, wat Willem de les gaf dat dat CV bouwen een totale nutteloze bezigheid was binnen de academie. *Friends will be friends*. En anders mocht je opzouten. Nellie kwam met Marjon van den Berg aan, een zwakke keuze vond Willem en dat vond Nellie kennelijk zelf ook omdat ze Van den Berg als eerste direct ging afkraken: kende alleen maar de hemofilie zorg, en dat kon Nellie ook zelf wel af, vertelde ze daar bij. Had ook geen track-record in het binnenhalen van grote subsidies. Jij ook niet, dacht Willem.

‘Nou dat is dan niet onze eerste keus,’ zei Lonneke. ‘Dan houden we Hugo Nieuwhuis en Berend Huizinga over.’

‘Ja, dat zijn twee ijzersterke kandidaten,’ zei Nellie. ‘Hugo, is voorzitter van de hemofilie werkgroep Nederland en wordt binnen de Farmaceutische Industrie als groot man gedragen. Hij heeft op de ASH een oorkonde gekregen voor zijn Von Willebrand onderzoek, en hij is een begaafd spreker,’ vond Nellie. Willem kon zich weinig slechtere keuzen dan Hugo Nieuwhuis voorstellen, maar kon na de euforie van Nellie weinig anders toevoegen dan: ‘We kunnen hem uitnodigen.’

‘Oké, ik zal hem een brief sturen,’ antwoordde Lonneke daarop.

‘Wat vinden jullie van Berend?’ En Willem dacht na over wat Jan ooit over Berend Huizinga had gezegd. Het was een Vasculair Geneeskundige die altijd op de eerste plaats zat op het moment dat een studie uitgevoerd moest worden en waarbij hij het hoogste woord voerde om vooral op die manier een plekje in het team van co-auteurs te krijgen, en wat hem meestal ook lukte. Daarna hoorde je nooit meer wat van die man totdat de publicatie ongeveer aanstaande was en hij zich begon te bemoeien met op welke plaats hij op de co-auteurslijst van de publicatie moest staan. Het was een ideeënarme man die bij gebrek aan zwaarte omhoog gevallen was. Jan was hem liever kwijt dan rijk. Willem zei:

‘Ik weet dat hij opgeleid is tot vasculair geneeskundige, niet tot hematoloog.’

‘Dat spreekt voor hem,’ zei Nellie. ‘Het is de trombosezorg waar we een expert als Berend nodig hebben, de bloeding en hemofiliezorg kunnen wij hier al uitstekend.’

‘Dat is zo,’ antwoordde Lonneke, ‘Wat betreft hemofiliezorg staan wij ons mannetje wel, ook zonder Jan.’ Dat de hemofiliezorg Nellie’s bordje was waar verder niemand aan mocht komen, werd zo duidelijk aan Willem gemaakt. ‘Uitnodigen dan maar?’

43.

De tactische voortgang tussen de hematologie en vasculaire geneeskunde, waar ‘Nellie het zo goed deed’ en waar Lonneke zo’n respect voor had, want ‘Nellie deed dat veel beter dan Jan, vind je ook niet Willem’ was inmiddels gevorderd tot een fikse ruzie tussen Lonneke en de Vasculaire Geneeskunde. De Vasculaire Geneeskunde leek aan het langste eind te trekken. Zoals Willem had voorspeld droogde de patiëntenstroom met trombosepatiënten voor de afdeling Hematologie op. Alleen tijdens de avonduren en in de weekenden wilde de Vasculaire nog wel eens naar de Hematologie bellen dat er een patiënt met verdenking trombose of longembolie op de eerste hulp lag. Willem, die geen ruzie met de artsen van de vasculaire had, werd gevraagd of hij dia’s voor het trombose-onderwijs wilde leveren. Ook daar had de vasculaire aan het langste eind getrokken: zij gaven het trombose-onderwijs aan Geneeskundestudenten. Willem die dit meldde aan Nellie en Lonneke tijdens één van hun overleggen kreeg als antwoord dat dit helemaal niet erg was: ‘want onderwijs was toch maar corvee voor een arts en onderzoeker.’ Toch was het vreemd en kwam het de patiëntenzorg niet ten goede, want de expertise en ook de polizorg lag nog steeds op de afdeling van Jan. Dat verpieterde nu over de rug van de onwetende patiënt. Wij doen er alles voor om de patiënt beter te maken, droeg het GUMC naar buiten uit in allerlei fraaie slogans en informatieboekjes. Ondertussen zaten twee afdelingen te vechten om de centen en maakte het ze geen bal uit of die patiënten al dan niet de beste zorg ontvingen. Over op welke afdeling de trombosepatiënt de beste zorg kon ontvangen, daar ging de discussie helemaal niet over. Dat was helemaal niet belangrijk in hoe een ziekenhuis bestuurd moest worden. Zo was dat aan Willem uitgelegd door degenen die ervan wisten en er trots op waren dat ze het wisten: Lonneke Kluitmans en Nellie Geelhoed! Het ging de hoog geleerden om de centen, en om meer niet. Patiënten zouden eens moeten weten wat voor geldwolven ze voor hen hadden staan wanneer ze hun ziel en zaligheid blootstelden aan de dokter. Misschien wisten sommigen dat ook wel, maar wat konden ze anders? Over het ontvangen van zorg heerst nou eenmaal een monopolie, dat met hand en tand verdedigd werd door de dames en heren doktoren. Niet dat de politiek stilzat, de ‘marktwerking in de zorg’ had zijn intrede gedaan, ook in het GUMC, wat betekende dat er een speciaal loket was opgezet die Willem wees hoe hij zijn polipatiënten moest factureren. Dat dokters daar nu ook al over mochten nadenken, in de weinige tijd die ze hadden om bijvoorbeeld een differentiaal diagnose op te stellen, zou de zorg vast verbeteren! De zorgmedewerker die dit allemaal had bedacht was iemand waar de honden van Jan van gingen grommen en bijten.

Qua onderzoek was het droogvallen van de patiëntenstroom een ramp voor de promovendus Youri Tegelaar. Toch was het Willem gelukt om zowel hem als de andere 17 promovendi naar dat congres in Boston te krijgen, maar het was veelal met kunst en vliegwerk gegaan en verdiende in Youri's geval zeker niet de schoonheidsprijs. Wie hij op dat congres voor het eerst sprak was Berend Huizinga. Berend Huizinga had de reis vanuit zijn ziekenhuis in het Zuiden te ver gevonden om 'nu al' te praten en stelde voor om in Boston met Nellie en Willem eerst een verkennend gesprek te voeren. Er was weinig andere keus dan om hierin mee te gaan. Hugo Nieuwhuis had na ontvangst van de brief van Lonneke, 2 weken gewacht met antwoord. Zijn uiteindelijk schriftelijke antwoord was, dat een verandering van standplaats niet langer opportuun voor hem was, nu hij recent de toezegging had gekregen dat hij in zijn eigen ziekenhuis professor zou worden. 'Die heeft mijn brief gebruikt als breekijzer om in zijn eigen instituut in een hogere rang te komen,' zei Lonneke kwaad toen ze dit nieuws aan Willem en Nellie meldde. Willem kon Nieuwhuis niet ongelijk geven, maar liet na om dit tegen Lonneke en Nellie te zeggen. Alle ballen lagen zodoende bij Berend Huizinga. Nellie en Willem spraken hem tijdens een pauze in een congreskamertje te Boston die ze daar speciaal voor gehoord hadden. Het was toch te gek, dacht Willem, dat je zo'n man wel op 6000 km afstand kon spreken in Boston, maar niet op een kamer in het GUMC. Hij had er weinig vertrouwen in. Berend vroeg naar welk onderzoek Willem en Nellie uitvoerden, en zo was het met name Willem die Berend inlichtte over de 17 promovendi die wachtten op een promotor. Dat vond Berend wel boeiend.

'Bij wie komen de patiënten met verdenking trombose,' vroeg Berend

'Bij ons,' antwoordde Nellie.

'Oh, maar bij ons,' antwoordde Berend, 'komen die patiënten op de Vasculaire Geneeskunde terecht. Bij jullie dus bij de Hematologie?'

'Wij hebben een goed samenwerkingsverband met de Vasculaire' zei Nellie met uitgestrekt gezicht 'en leven in een soort symbiose met elkaar. Dit wordt bekrachtigd door het feit dat Willem een statine trial naar trombose heeft opgezet, waar de Vasculaire bij betrokken zal worden.'

'Een statine trial, dat is interessant. Hoe zit dat?' En Willem legde in het kort uit dat er inderdaad een statine trial op stapel stond waarbij StarBenedict garant stond om 5 miljoen euro te subsidiëren. 'Maar dat kan jij natuurlijk niet alleen doen,' zei Berend.

'Dat klopt,' zei Nellie alvorens Willem antwoord kon geven. 'Er is met StarBenedict afgesproken dat de opvolger van Jan, de hoofdonderzoeker van het project wordt.'

'Dat zou ik dus kunnen zijn,' antwoordde Berend, 'als ik naar het GUMC kom?'

'Ja, zo is dat toch, Willem,' vroeg Nellie aan Willem.

'Zo is dat,' antwoordde Willem met tegenzin. Hij had het gevoel alsof hij een kaper tegenover hem had zitten, niet een nieuwe Jan.

'Nou, dat bij elkaar, maakt de functie wel erg interessant,' zei Berend Huizinga. 'Ik zal hier over nadenken en kom er op korte termijn op terug. Wat ben ik blij dat we dit gesprek hebben gevoerd. Dank jullie wel hoor!'

44.

Bij terugkomst uit Boston (op een vrijdag) vond hij een bericht van StarBenedict in zijn e-mail box. Fernanda Sanchez, zijn directe aanspreekpersoon bij Star schreef dat ze los van elkaar vijf berichten had gekregen van doktoren die vroegen naar de functie van hoofdonderzoeker voor de statine trial. Van de namen die ze noemden waren er drie die hem niks zeiden. De andere twee waren Berend Huizinga en Gerard Vüller. Wat was er gebeurd, vroeg Fernanda. En Willem legde uit dat op het stollingscongres te Boston kennelijk artsen met elkaar waren gaan praten over deze vacante functie. Hij schreef dat hij dit moest voorleggen aan Lonneke, maar dat wat hem betreft de functie open bleef totdat duidelijk was wie Jan zou opvolgen. Hij stuurde het bericht door aan Lonneke en Nellie en sloot de computer af. Om de jet lag te onderdrukken was hij een stuk gaan fietsen, het was prachtig zomers fietsweer. Op het terras bij Zoutkamp, voor de haven, laste hij een pauze in. Zijn mobiele telefoon ging af en hij nam op:

'Met Willem Lijfering.'

‘Willem, jongen, wat goed je te spreken, je spreekt met Gerard Vüller.’

‘Gerard.’

‘Hoe is het?’

‘Ach het gaat. Het is hier mooi weer. Aan het bijkomen van het stollingscongres.’

‘Ja, het was een fijn congres, vond je niet,’ en Gerard en Willem besproken kort de hoogtepunten van het congres. Gerard vervolgde

‘Ik was erg onder de indruk van het aantal promovendi uit Groningen die op het congres aanwezig waren.’

‘We zitten niet stil, Gerard.’

‘Dat blijkt, proficiat en respect. Moet je luisteren. Ik hoorde op het ISTH congres dat jullie nog steeds geen opvolger hebben gevonden voor Jan voor de statine trial.’

‘Dat klopt.’

‘Nou heb ik hierover contact gehad met StarBenedict.’

‘Dat hoorde ik.’

‘Ja weet je, ik had misschien eerst jou hierover moeten contacten alvorens naar Star te gaan, maar kan me zo voorstellen dat je in een moeilijk parket zit als het gaat om beslissingen nemen.’

‘Dat klopt. Lonneke houdt me hier strak aan de leiband. Ik mag hier helemaal niks zelfstandig beslissen.’

‘Ja, dat dacht ik al. Hoe was dat eigenlijk met Jan?’

‘Jan hield me misschien ook wel aan een leiband, maar die band was dan wel zo lang dat ik hem nooit gevoeld heb. Bij Lonneke Kluitmans is de leiband ultrakort en voel ik het getrek aan mijn nek constant.’ Willem voelde een neiging om zijn hart uit te storten aan Vüller, maar wist zich te beheersen.

‘Hoe houd je dat vol?’

‘Ik geef het een jaar, en hoop dat we binnen dat jaar tijd een opvolger voor Jan hebben gevonden. Ik vind dat ik de plicht naar Jan toe heb om er mede voor zorg te dragen dat zijn afdeling goed wordt overgedragen. Hij heeft er keihard voor gewerkt en als gezegd, ik voel dat als een plicht.’

‘Ik voel die plicht ook Willem. Zoals je weet was Jan een vriend van me,’ zei Gerard. Als dat zo was, dacht Willem, was het wel een vriend over wie je bijzonder weinig persoonlijke dingen kon vertellen tijdens zijn begrafenis, maar hij zei dit niet en liet Gerard doorpraten.

‘Ik wil ook iets terugdoen voor Jan en daarom dacht ik de plaats van Jan te kunnen innemen in de trial. Daarnaast is het natuurlijk een fantastisch onderzoeks idee, waarvan ik van StarBenedict heb begrepen dat jij de initiatiefnemer bent geweest.’ Waar wil de man naartoe, dacht Willem.

‘Nu zou ik het volgende willen voorstellen. StarBenedict heeft mij persoonlijk en per e-mail laten weten dat zij het prima vinden als ik de functie van Jan overneem. Ze zien in dat ik vele trials tot een succes heb gebracht. Ik ben iemand die kan leveren. Dat weet jij ook Willem, en Jan wist dat ook. Ik heb vele studies met Jan en Groningen gedaan tot beiderzijds genoeg. Jan en ik vertrouwden elkaar volledig en wederzijds vertrouwen is het belangrijkste in de uitvoer van een trial. Ik wil eerlijk tegen je zijn en hoorde van StarBenedict dat zij hoe dan ook vinden dat jij de hoofdonderzoeker bent van de trial. Jij hebt het *IP** en dat gun ik je ook. Maar je hebt iemand nodig die de dokters op hun plaats kan zetten als de trial echt loopt en daar zou ik voor kunnen zijn. Ik bied me aan als leermeester, maar ben bescheiden genoeg om de credits aan jou te laten. Mijn carrière is al af.’

Willem dacht snel na. Als hij moest kiezen tussen Huizinga en Vüller, wie zou hij dan het meest vertrouwen? – Jan ging voor Gerard, en dat was de doorslag. Willem zei: ‘Gerard, dat lijkt me een uitstekend plan en ik kan je mondeling zeggen dat me dit een mooie voortgang lijkt van een plan dat Jan en ik vorig jaar hebben bedacht. Ik moet dit echter eerst voorleggen aan Lonneke en kan dus niks beloven. Wij hebben maandag overleg, zal ik je daarna bellen?’ Dat vond Gerard een *uitstekend* plan.

*Intellectual property, oftewel het patent, wat makkelijk te zeggen was voor Gerard Vüller om Willem mee te paaien aangezien het patent bij StarBenedict lag. *Daar* gaven ze 5 miljoen euro voor.

45.

Op zondagmiddag belde Lonneke Kluitmans hem.

'Lonneke.'

'Willem, sorry dat ik je op zondag stoor, maar ik heb iets belangrijks om te overleggen.'

'Vertel.'

'Het betreft de trial.'

'Heb je de mail gezien die ik aan je heb doorgestuurd?'

'Zeker, en daarna heb ik contact gehad met Berend. Berend heeft gezegd dat hij na het gesprek tussen jou, hem en Nellie, erg enthousiast is geraakt over de functie en met ons wil praten.'

'Dat is goed nieuws.'

'Ja, maar dat is niet het enige. Berend heeft gebeld met StarBenedict en daar te horen gekregen dat Gerard Vüller waarschijnlijk de taken van Jan gaat overnemen.'

'Dat heeft Gerard snel geregeld dan.'

'Hoe bedoel je?'

'Nou Gerard belde mij op vrijdag en stelde datgene aan me voor wat je net aan me vertelt.'

'En daar ben jij akkoord mee gegaan,' vroeg Lonneke dreigend.

'Natuurlijk niet. Ik heb hem aangehoord en ben vriendelijk gebleven, maar heb gezegd dat ik zo'n beslissing zelf niet kan nemen. Ik heb hem gezegd dat we hierover maandag overleg hebben en dat ik hem daarna zou terugbellen.'

'Oké, duidelijk. Voor Groningen is het belangrijk dat we een opvolger voor Jan krijgen.'

'Eens.'

'En nu hebben we de kans om Berend Huizinga binnen te halen. Berend was zeer geïnteresseerd in de trial en het vacant liggende leiderschap. Maar met Gerard op roverspad moeten we uitkijken dat die niet wegloopt met de kroonjuwelen van Jan.' De kroonjuwelen zaten in de Stichting, dacht Willem, maar hij liet Lonneke verder praten.

'Ik wil dat je het volgende doet. Berend belt je hierzo over op en dan moet je tegen hem zeggen dat je wilt dat hij de positie van Jan inneemt in de trial.'

Willem dacht na en zei: 'Daar heb ik wel moeite mee. Wie zegt dat Berend de nieuwe Jan wordt?'

'Dat is een gok, maar ik heb er goed vertrouwen in. Willem, hier moet je op mijn kompas varen. Doe wat ik zeg.' Dit was paniekvoetbal als je het Willem vroeg, maar Willem werd niks gevraagd. Hij werd gesteld om iets uit te voeren voor een ander, zonder daar verder ook maar enige inspraak in te hebben. Zo werd hij sinds het overlijden van Jan dagelijks bestuurd. Hij zei:

'Heb ik hier nog enige inspraak in?'

'Normaal gesproken wel, maar dit duurt al veel te lang.'

'Wiens schuld is dat?' vroeg Willem.

'Niemand's schuld. Jan is nou eenmaal moeilijk te vervangen,' zei Lonneke daarop, 'maar met Berend die Jan's taken wil overnemen en die een geschikte kandidaat is, moeten we doorpakken.'

'Oké. Laat hem maar bellen.'

Een kwartier later kreeg hij een manische Berend Huizinga aan de lijn die zei dat dit 'de beste keus was' die Willem had kunnen maken. Persoonlijk had Willem daar zo zijn twijfels over. Daarna vroeg hij of Willem hem het protocol wilde opsturen en Willem zei dat hij dat maandag zou doen. Toen hij ophing beseftte hij dat zowel Gerard Vüller als Berend Huizinga niet om het protocol hadden gevraagd alvorens ze de taken van Jan konden overnemen. Waar waren die mannen in geïnteresseerd? In het oplossen van een medisch relevante vraag, of in geld, macht en aanzien? – Zonder de vraag te stellen, wist hij het antwoord zo ook wel...

46.

Op maandagochtend barstte er een onweer los. Nog voor hij zijn e-mail inbox op zijn werk kon openen, zei Nellie tegen hem: 'Heb je de mail van Gerard gelezen?'

'Uh, ik weet van niks. Ik heb wel een druk weekend gehad met belletjes van Gerard Vüller, Berend Huizinga en Lonneke, maar mailtjes heb ik niet gezien.'

‘Dan zou ik maar snel kijken. Lonneke verwacht ons per direct in haar kamer, en Nellie stond op om koffie te halen en liep daarna richting Lonneke’s kamer.’

‘Willem zette zijn computer aan en las de mail van Gerard. Het was een korte mail van Gerard naar Lonneke, met een aantal mensen van StarBenedict- en daarnaast ongeveer heel stollingsdeskundig Nederland in CC. In de mail zette Gerard uiteen dat hij met StarBenedict had afgesproken dat hij hoofdonderzoeker zou worden van de statinetrial, dat hij goede banden met Willem had en dat de trial ‘conform Jan’s wens’ zou kunnen worden uitgevoerd ‘door een rijzende ster in Groningen en een zon uit Amsterdam’. Dat Kluitmans nu Berend Huizinga naar voren schoof beschouwde hij als een ongewenste actie. Sterker nog, ‘Kluitmans’ moest zich ‘met haar eigen zaken bemoeien.’ Hoogachtend, professor dr Gerard Vüller.

Willem liep de kamer van Lonneke in, waar Nellie al aan de tafel zat. Ze gaf Willem een bakje koffie die ze voor hem uit de automaat had gehaald. ‘Wat een domme mail van Gerard,’ zei hij.

‘Verschrikkelijk dom,’ voegde Nellie daaraan toe.

‘De man is op oorlogspad,’ zei Lonneke. ‘De vraag is moeten we tegen hem ten strijde gaan.’

‘Wat hij over jou zegt, kan je niet over je kant laten gaan, Lonneke,’ zei Nellie. ‘Waarom heeft hij het gedaan?’ Willem zei:

‘Toen hij me afgelopen vrijdag belde klonk hij nogal emotievol. Dat hij het wilde doen voor Jan, was wat hij zei.’

‘En dat geloof jij,’ vroeg Nellie.

‘Ik weet niet wat ik moet geloven,’ zei Willem. ‘Toen hij het zei, klonk het oprecht. Hij heeft overigens niet naar het protocol gevraagd, wat ik op zich gek vind. Feitelijk weet hij niet wat hij in de trial gaat doen.’

‘Ja, maar dat in de trial aan de ene groep statine wordt gegeven en aan de andere groep placebo, daar heeft Vüller natuurlijk geen protocol voor nodig,’ antwoordde Nellie daarop.

‘Wellicht doet hij het om twee redenen, voor het geld én voor Jan,’ zei Lonneke.

‘Ik geloof echt niet dat hij dit voor Jan doet, Lonneke,’ antwoordde Nellie daarop.

‘Belangrijkst is, wat gaan we doen?’ vroeg Willem.

‘Naar Vüller gaat die trial natuurlijk nooit,’ zei Lonneke.

‘Nee, zeker niet na deze mail,’ vond Nellie.

‘Wat als hij het voor Jan doet en gehandeld heeft in emotie?’ vroeg Willem.

‘Dan heeft hij nogal wat uit te leggen,’ antwoordde Lonneke daarop.

‘En hij doet het niet voor Jan,’ zei Nellie

‘Zelfs al deed hij het voor Jan,’ zei Lonneke, ‘dan nog zou hij de trial niet krijgen, want onze kandidaat is Berend.’ Willem’s telefoon ging, in het scherm stond “StarBenedict”. Hij zei tegen Nellie en Lonneke: ‘StarBenedict belt. Zal ik opnemen?’ Lonneke zei: ‘Geef maar aan mij.’ Willem overhandigde haar zijn telefoon.

‘Met Lonneke Kluitmans.’ Er volgde een onverstaanbaar gemompel van een mannelijke stem die Willem niet kende aan de andere kant van de lijn

‘Dat klopt, met die mail zitten we wel in onze maag ja.’ Een langere onderbreking volgde waarbij iemand waarschijnlijk een langdurige uitleg gaf hoe een en ander zo had kunnen komen.

‘Geen sprake van.’ Weer volgde een langdurig relaas aan de andere kant van de lijn.

‘Onze kandidaat is Berend Huizinga en daarmee uit.’ Gemompel.

‘Nee, Gerard Vüller is sowieso geen kandidaat.’ Gemompel.

‘Dan zitten we in een impasse.’ Gemompel.

‘Ik zal het aan hem doorgeven.’ Gemompel.

‘U ook.’ Lonneke hing op. Ze zei: ‘Dat was de Nederlandse directeur “klinische studies” van StarBenedict. Ze hebben zich geëxcuseerd voor de brief van Gerard Vüller, waarvan ze niet wisten dat hij die ging versturen.’

‘Netjes van ze, hoewel het natuurlijk niet aan hen ligt wat Gerard zegt in een mail die hij naar iedereen stuurt.’ Dat had Nellie goed gezien.

‘Ja, maar Gerard heeft StarBenedict wel op zijn hand. Berend Huizinga lijkt hen minder geschikt dan Gerard. Ze hebben ons voorstel om Berend Jan te laten vervangen niet afgewezen, maar zijn dat wel aan het overwegen.’

‘Wat betekent dat voor mij,’ vroeg Willem.

‘Daar heb ik niet naar gevraagd,’ zei Lonneke. ‘Maar ik kan je wel vertellen dat als Berend niet de roerganger wordt, de trial vanuit Groningen niet door zal gaan en we het zullen spelen op ons ‘intellectual property’. Dan gebeurt er niks meer verder. Dan is de trial klaar.’

Hoe één mail en een paar hotemoten in een gesprek onder elkaar Willem’s onderzoek konden torpederen. Het maakte Willem razend van binnen, maar hij wist dat hij hier niks tegen kon doen. ‘Ik moet dit even laten besterven,’ zei hij. ‘Ik ga een blokje om.’ Hij liep de kamer uit en kwam die dag niet meer terug in het GUMC.

47

De dagen waren lang en eentonig geworden. De promovendi en patiënten eisten vrijwel al zijn aandacht op en het aantal diensten waren toegenomen nu Wiesje zwanger thuis zat vanwege ‘haar eerste’. Hij had geen zin om te koken en at veelal alleen in het GUMC zijn avondeten achter zijn bureau op en ging daarna uit ellende een manuscript corrigeren of nog maar eens een brief dicteren. Hij wachtte tot de radioloog eindelijk dat trombosebeen, waar de vasculaire geen zin in had gehad om ze op dat late tijdstip nog te zien (en zodoende Willem hadden opgebeld), had ge-echo’d. Thuis wachten hem een biertje en een mergpijpje. Hij zette de teevee aan, en zapte de kanalen langs. Op TV Noord zag hij een patiënt die hij uit zijn eigen onderzoek kende. Het was een aardige man van een jaar of 50. Hij had HIV, tenminste, dat was hem verteld door de infectioloog. Hij vertelde dat HIV een nare seksueel overdraagbare aandoening was en bij hem meerdere keren trombose had veroorzaakt. Dat dacht die man. Dat kon je die man niet kwalijk nemen, want zo was hem dat verteld. Toch kwam uit Willem’s onderzoek wat anders, maar om dat te weten, moest je wel tussen de regels door kunnen lezen. Jan had het, ‘het neusje van Cleopatra’ genoemd, maar Willem besepte dat hetgeen wat trombose in zijn HIV onderzoek gaf, waarschijnlijker de chemotherapie was die die patiënten kregen, wellicht gecombineerd met een gestoord immuunsysteem waar van alles en nog wat aan ten grondslag kon liggen, dan HIV. Een gestoord immuunsysteem kon je testen, chemotherapie was tastbaar, maar HIV? Zijn medische virologie en microbiologie boeken konden niet eens een weergave van het HIV virus geven: HIV was getekend door een artiest of in een zo’n onduidelijke zwart wit foto opgenomen, dat je er alles in kon zien: een HIV virus, een contaminatie, een artefact. Spijt had hij dat hij niet krachtiger was opgetreden in de tijd dat hij over HIV en trombose publiceerde en in elk geval de alternatieve hypothese, namelijk dat het niet HIV was dat trombose deed veroorzaken bij deze patiënten, maar iets anders als bijvoorbeeld de chemotherapie met AZT. Hij had er van geleerd hoe makkelijk je onwelgevallige informatie onder het tapijt kon vegen met simpel woordgebruik. Jan noemde dat ‘het neusje van Cleopatra,’ maar een jaar verder en met de gedachte hoe Lonneke Kluitmans de afdeling bestuurde door elke onwelgevallige informatie af te doen als een zelfde ‘neusje van Cleopatra,’ deed Willem beseffen dat er iets systematisch fout was in het medische wereldje en dat hij er niet langer bij wilde horen.

48.

Hij zat bij Arno Bezemer, de epidemioloog die Jan had aangesteld om de wetenschappelijkheid van manuscripten te controleren. Een promovendus moest een tijdsafhankelijke analyse uitvoeren, en Willem wist niet hoe dat moest, dus schakelden ze Arno’s hulp in. Arno, altijd de rust zelve, zei tijdens het analyseren tegen Willem: ‘Ik mag nu ook Lonneke helpen met het doen van onderzoek naar leukemie en andere maligne hematologische aandoeningen.’

‘Oh,’ zei Willem, ‘maar je bent er toch altijd voor ons: de trombose en hemostase?’

‘Ja, maar Lonneke zei dat daar nu niet zo veel te doen is, nu jij de meeste analyses zelf met de promovendi uitvoert. En met Jan weg is natuurlijk het hele onderzoek een beetje stil komen te liggen.’

‘Toch is er genoeg te doen,’ zei Willem, ‘als we bijvoorbeeld mochten samenwerken met de Vasculaire Geneeskunde...’

‘Ja, dat is een verboden woord he,’ zei Nic. ‘Met de Vasculaire Geneeskunde mogen we niks doen.’

Thuis keek Willem het document na waarin de grondslagen stonden van de Stichting. Daarin stond dat al het geld dat werd uitgegeven, alleen uitgegeven mocht worden ‘ter bevordering van het voorkomen en behandelen van trombose en bloedingen.’ Arno werd betaald uit de Stichting. Dat Arno nu met het stichtingsgeld werk deed voor het onderzoek van Lonneke Kluitmans, was niet conform de grondslagen van de Stichting. Hij belde met Stella, vroeg hoe het was (het ging wel), en meldde deze bevinding aan haar. Konden ze hier iets tegen doen? – Stella wist het ook niet en zei: ‘Meld het aan de Raad van Bestuur.’ Dat leek Willem op zich een goed plan, maar hij beseftte dat hij dan in oorlog kwam met Lonneke. Hij zei tegen Stella: ‘Kan jij dat niet doen?’ Stella ging het doen.

49.

De dagen duurden voort en er veranderde maar weinig in de situatie op de afdeling. Berend was langsgeweest en had gepraat met Lonneke, Nellie en Willem. Willem vond het maar een oninspirerende man. Het enige waar hij in geïnteresseerd leek te zijn waren, wat Willem betreft, de randzaken: hoeveel promovendi hij mocht overnemen, dat het duidelijk moest zijn dat de trial aan hem werd gegeven, dat Willem zijn rechterhand werd in het tromboseonderzoek en dat Nellie een eigen onderzoekslijn kreeg binnen de hemofilie, waar Berend niets van wist en ook geen interesse in had. Eigen ideeën hoorde hij Berend niet uitten. Het enige wat Berend Huizinga wilde, zo kwam het Willem over, was het vignet krijgen van ‘professor.’ Dit was het beste wat ze konden krijgen. Als dat het beste was, waren Willem’s dagen geteld.

50.

Hij had dienst en werd gebeld over een patiënt met hemofilie die recent geopereerd was en nu onstopbaar was gaan bloeden uit de operatiewond. Willem, die met Nellie had afgesproken dat zij verantwoordelijk was voor de hemofiliezorg, belde met Nellie die Willem de opdracht gaf om een bolus met stollingsfactor VIII concentraat aan de patiënt te geven en de infuusstand hoger te zetten. Dat zou de bloeding wel doen stoppen. Samen spraken ze af dat ze alvorens dit te doen ook de stollingsfactor VIII waarde in het bloed zouden meten. Nellie, vond dit eigenlijk niet nodig: ‘want wat was de klinische relevantie?’ maar Willem had dit argument gewonnen door te zeggen: ‘om aan de chirurg uit te leggen waar de bloeding vandaan komt. Als de stollingswaarde goed is, komt de bloeding van de chirurg, maar als de stollingswaarde laag is, dan is het ons aan te rekenen.’

‘Willem,’ zei Nellie op de voor Willem bekende kleinerende toon. ‘Wij voeren al jaren hetzelfde beleid uit in hoe wij stollingsfactor concentraat geven aan patiënten met hemofilie die een operatie ondergaan en dat gaat altijd goed. Ook zonder die stollingsfactor uitslag weet ik wel dat die nabloeding een gevolg is van de chirurg, maar als je het echt graag wil laten meten: ga je gang.’ Al doende had Willem het bloed van de patiënt laten analyseren. De test had hij niet met spoed ingezet en de uitslag kwam pas 2 weken later binnen op een moment dat deze patiënt al lang naar huis was ontslagen. Voor een operatie moest de factor VIII waarde rond de 100% liggen, maar deze was slechts 65% op het moment dat Willem de bepaling had aangevraagd en de patiënt een bloeding had. Dit was een probleem. Willem begreep het niet, maar besloot om, vóór het aan Nellie te vragen, het eerst zelf uit te zoeken om zich zo tegen haar kleinerende taal te kunnen verdedigen. Hij dacht: het is het middel. Waar we vroeger het middel van Boehmer gaven aan deze mensen, geven we nu het middel van Millet omdat we denken dat deze middelen gelijkwaardig aan elkaar zijn, maar is dat wel zo? Hij zocht de publicatie op waar Millet haar middel had vergeleken met het middel van Boehmer. Er waren een paar interessante bevindingen: ten eerste waren er geen stollingswaarden gemeten in het stuk en ten tweede was de uitkomst die vergeleken was: niet chirurgische bloedingen. Voor niet chirurgische bloedingen mocht de stollingsfactor waarde rond de 30-50% liggen, de kans was dan nog steeds erg klein dat een patiënt met hemofilie ging bloeden na

bijvoorbeeld een val of een botsing. Maar bij chirurgische ingrepen moest die waarde rond de 100% liggen. Willem dacht verder na, en begreep ineens waarom dat middel van Millet goedkoper kon worden aangeboden dan dat van Boehmer: er zat gewoon minder stollingsfactor VIII in! Na dit overdacht te hebben ging Willem terug naar Nellie. Hij had het stuk uitgeprint en liet haar zien waar het probleem zou kunnen zitten. Hij zei: 'Laten we dit uitzoeken in studieverband. Ik begrijp dat één patiënt te weinig is om een volledige conclusie op te kunnen baseren, maar laten we vanaf nu de stolling meten bij deze patiënten, niet alleen voor, maar ook na de operatie. Youri zou dat heel goed kunnen doen. Die zit nu voor zijn tromboseonderzoek toch alleen maar duimen te draaien nu de Vasculaire nauwelijks patiënten met verdenking trombose naar ons doorstuurt.'

'Of dat volledig aan de Vasculaire toe te schrijven is, weet ik niet. Misschien zijn er gewoon minder patiënten met trombose,' antwoordde Nellie.

'Wellicht, maar dan nog zit Youri duimen te draaien. Zullen we hem hierop zetten?'

'Mmm, ik weet het niet. Ik wil dit ook even met Lonneke overleggen alvorens hier een beslissing over te nemen.'

'Oké, ik maak er een agendapunt van dan,' antwoordde Willem

'Doet dat,' zei Nellie

Twee dagen later bespraken ze dit onderzoekidee van Willem. Lonneke zei:

'Ik denk niet dat we dit willen onderzoeken. Beter lijkt mij dat jullie vanaf nu de infuusstand voor de operatie op een hogere stand zetten, dan wordt de stollingswaarde na de operatie automatisch ook hoger. Mij lijkt het het meest waarschijnlijk dat in de berekening van hoeveel stollingsfactor moet worden toegediend een onjuistheid zit, zelfs al was volgens Jan's zeggen de berekening uitstekend. Er zitten wel meerdere lijken in de kast van Jan's optreden bij de trombose en hemosatase. Ik denk dat we het er allemaal mee eens zijn, dat we die lijken niet in de openbaarheid gaan tonen.'

'Maar laten we het dan met terugkijkende kracht onderzoeken,' stelde Willem voor. 'Als hetgeen wat ik denk waar is, dan zouden we tijdens het gebruik van het middel van Millet meer nabloedingen na chirurgie moeten hebben gezien dan tijdens het gebruik van het middel van Boehmer.'

'Willem, voor retrospectief onderzoek, zoals jij voorstelt, door in de tijd terug te kijken, geef ik geen snars,' zei Nellie. 'Daar zitten zoveel epidemiologische *pit falls* aan, dat je dergelijk onderzoek niet moet *willen* uitvoeren.'

'Maar het onderzoek waar jij op gepromoveerd bent, en dat weet ik toevallig, want dat heb ik gelezen' antwoordde Willem daarop snedig 'is *volledig* gebaseerd op retrospectief onderzoek.' Die opmerking leverde een boze blik van Nellie op. Lonneke Kluitmans die het zag, intervenieerde en zei:

'Nou dan weet Nellie waarschijnlijk het beste van iedereen dat we dergelijk onderzoek niet willen uitvoeren. Daarmee is de kous af.' Willem had het maar te respecteren.

51.

Het was iets voor kerst en er was nog steeds geen vervanger voor Jan gevonden. Met Stella was hij bij Jan's graf geweest in Zuidhorn. Stella vertelde dat ze de raad van bestuur had aangeschreven, zonder succes. Ze had een kort briefje terug gekregen dat zei dat over vragen van de Stichting, Stella bij Lonneke moest zijn. Verder wensten ze haar nogmaals sterkte toe met het verlies van Jan en 'blablabla'. Dat was alles. Stella zei: 'Met dat mens ga ik niet praten. Als ik haar tegenover me zie, doe ik haar iets aan!' Willem leek dit niet helemaal onwaarschijnlijk. Willem zei: 'Toch is het een schande dat Kluitmans het geld van Jan verkwist aan haar eigen projecten. Daar moeten we toch iets tegen kunnen doen?'

'Maar wat,' antwoordde Stella, 'ze heeft alle kaarten in handen.'

'Ze heeft niks. Ze heeft de afdeling van Jan in een jaar verwoest. Dat is alles wat ze heeft.'

'Willem kan jij niet iets doen?', vroeg Stella

'Ik weet het niet,' antwoordde Willem. 'Ik moet erover nadenken.'

52.

Via Jan Lefèvre, vasculair geneeskundige met wie Willem soort van bevriend was, hoorde hij aan het eind van de middag dat Berend Huizinga 3 weken geleden tijdens een nationaal overleg 'Vasculair spreekuur' had aangegeven dat hij niet naar Groningen zou komen. Willem wist van niks. Het leek hem onwaarschijnlijk dat Lonneke dit niet wist. Hij liep naar huis door het koude en donkere Groningen, werd kwaad en dacht in een roekeloze opvlieging: 'Dit doe ik voor Jan!' Thuis zette hij zijn computer aan en schreef in een e-mail gericht naar de raad van bestuur het volgende

'Geachte leden van de Raad van Bestuur,

Middels deze mail wil ik u het volgende melden. Een jaar geleden is Jan van der Veer overleden en heeft de divisie trombose en hemostase van de afdeling hematologie geen sectiehoofd meer. Lonneke Kluitmans, afdelingshoofd hematologie, heeft deze functie van Jan ad-interim overgenomen en aan ons beloofd om op korte termijn een vervanger voor Jan te vinden. Inmiddels is mij via-via ter ore gekomen dat de enige kandidaat die over was, Berend Huizinga, minstens 3 weken geleden heeft aangegeven de functie niet te ambiëren.

In een jaar tijd heb ik veel gezien en geleerd, en ben ik meegegaan met veel van wat ik gezien heb, in de hoop dat op het moment dat Lonneke Kluitmans vervangen zou worden door een nieuw sectiehoofd er beterschap zou komen. Deze hoop is inmiddels volledig vervlogen. Ik zie geen uitkomst anders dan dat ik weiger nog langer in het volgende mee te gaan, ook al is het slechts 'impliciet'.

1. Het geld van de Stichting van Jan van der Veer wordt door Lonneke Kluitmans gebruikt voor doeleinden die daar niet toe geëigend zijn
2. De promovendi (n=17) die ik begeleid horen naast mij een promotor te hebben met wie ze op inhoudelijke gronden kunnen discussiëren. Deze is er niet en ik maak me zorgen over hun voortgang
3. Door een voortslepende ruzie tussen de afdeling Hematologie en Vasculaire geneeskunde krijgen patiënten met trombose niet de meest optimale behandeling. Bovendien is door deze ruzie de voortgang van het onderzoek van een promovendus tot halt gebracht. Hier komt maar geen eind aan.
4. Een inferieur middel tegen het optreden van bloedingen wordt ondanks dat bekend mag worden geacht dat dit middel inferieur is, toch voorgeschreven aan patiënten met hemofilie die een operatie hebben ondergaan. Mij is bekend dat de fabrikant van dit inferieure middel veel geld aan de Stichting geeft in een constructie die fiscaal, juridisch en ethisch niet door de bocht kan (steekpenningen)

Ik zou hier graag op korte termijn met u van gedachten willen wisselen om te kijken hoe we dit kunnen oplossen.

Hoogachtend,
Willem Lijfering'

53.

Trof de mail zijn doel? - Zeker! Lonneke was getroffen. Willem had haar getorpedeerd, voor Jan, voor Stella.

Was het slim? – Zeker niet! Hij had Lonneke wellicht getroffen, maar niet uitgeschakeld. Ze reageerde vilein de volgende ochtend. Ze schreef:

'Willem,

Onderstaande mail is naar mij doorgestuurd door de Raad van Bestuur. Naast het feit dat ik geen idee heb waar je het over hebt, is het totaal niet gepast om mails naar de Raad van Bestuur te schrijven, al helemaal niet op de manier zoals jij gedaan hebt. Ik verwacht hierover per direct een schriftelijk excuus naar mij en naar de Raad van Bestuur.

Daarnaast spreek je dat je je taken niet langer op je wilt nemen. Dat beschouw ik als werkweigering. Voor werkweigering staat per direct ontslag en ik ben voornemens om je dat geven.

De afdeling en de Stichting heeft middels cursussen epidemiologie 15 000 euro in je geïnvesteerd, die we bij je ontslag als zinloos kunnen beschouwen. De kosten die daarvoor zijn gemaakt zullen bij ontslag op jouw conto worden bijgeschreven.

Lonneke'

Was het een onbesuisde actie geweest? Toen hij de mail had geschreven dacht hij: 'ik word nog liever nachtportier bij het Bastion hotel dan dat ik nog één dag in het GUMC werk.' Maar nu hij de mail van Lonneke voor zich zag, deed dat toch wel iets met hem. In hoeverre wilde hij ten strijde trekken? Hij rookte een sigaret in zijn achtertuin waar het koud was en miezerde. Hij zette koffie en belde met Gerard Vüller. Vüller nam direct op en zei:

'Willem, jongen, hoe gaat het.'

'Niet zo goed Gerard.'

'Wat is er gebeurd.'

'Ik lig in de clinch met Lonneke Kluitmans.'

'Dat overkomt de besten Willem,' zei Gerard vergoelijkend, kennelijk doelend op zijn eigen e-mail wisseling met Kluitmans. 'Hoezo lig je in de clinch.' – En Willem schetste kort de situatie.

'Mmm, heb je iets van wat je schrijft op papier staan ter verificatie?', vroeg Gerard.

'Dat niet, maar ik kan de Raad van Bestuur wel inlichten waar ze het kunnen navragen of waar ze het op papier kunnen vinden.'

'Oké dat is iets, maar ik denk dat je je in de nesten hebt gewerkt Willem. Mail me even de correspondentie en dan bel ik je in een half uurtje terug met een gedegen advies.' Willem stuurde het naar Gerard door. Een kwartier later belde Gerard terug:

'Ja, Willem, laat ik met het goede nieuws beginnen. Die dreiging dat je 15 000 euro moet betalen kan ze niet maken. Dat weet ik eigenlijk wel zeker.'

'Oké dat is iets.'

'Het is wel interessant dat ze het zegt en je er mee bedreigt,' ging Gerard voort. 'Je moet me maar niet kwalijk nemen dat ik van dit soort emotionele zaken smul, maar jeetje Willem er zit wel een verschil tussen jou en mij, dat is dat ik kan zeggen dat Kluitmans een viswif is, zonder dat ze me ook maar iets kan maken. Maar als jij zo iets zegt, dan kan ze je altijd op je salaris en je geld pakken. Dat is haar strategie.'

'Ik heb haar nergens een viswif genoemd, Gerard.'

'Nee, zeker, en ik ook niet. Maar even voor de goede orde, je hebt haar wel zo iets in de orde van grootte aangewreven en eigenlijk heb je haar nog wel wat ergers aangewreven. Denk je dat een Raad van Bestuur daar in meegaat? Voor hen bij jij ongeveer zo belangrijk als een garnaal.'

'Ja, maar een Raad van Bestuur moet toch ook weten dat er bijvoorbeeld sprake is van belangenverstreming tussen een farmaceut en een Stichting waaruit GUMC werknemers betaald worden?'

'Dat zijn grote woorden Willem, en zo lang jij op papier niks hebt staan, heb je niks en is er voor de Raad van Bestuur niks aan de hand op die afdeling.'

'Ja, Lonneke heeft die papieren, maar ik durf er wel 15 000 euro op te zetten dat in die papieren staat dat er sprake is van een belangenverstreming tussen de Stichting en Millet.'

'Hoe weet je dat dan?'

‘Omdat Jan me dat indertijd zelf verteld heeft! Hij heeft naïef gedacht dat een constructie waarbij een farmaceut een x+y bedrag vraagt aan een patiënt voor een geneesmiddel, de Stichting best y van dat bedrag mag ontvangen. Maar dat mag natuurlijk niet. En daarbij weet ik wel zeker dat als Jan erachter was gekomen dat het middel inferieur is ten opzichte van het oude middel, dat we terug naar het oude middel zouden gaan.’

‘Dat laatste is een aanname Willem, en je hebt me ook niet laten zien dat dat middel van Millet inferieur is.’

‘Maar dat kan ik laten zien als de Raad van Bestuur me toestemming geeft om het aan ze te laten zien!’

‘Je praat in cirkels. Ze laten dat nooit toe zolang Kluitmans dat niet toelaat. En gesteld dat je gelijk hebt en het komt allemaal uit,’ voegde Vüller daar aan toe, ‘wie denk je dat Lonneke de zwarte Piet toe gaat spelen? Het is Jan die de overeenkomst met Millet is aangegaan als ik jouw woorden zo goed begrijp, niet Lonneke.’

‘Ja, maar ze laat het wel meer dan een jaar voortduren.’

‘Willem, ik denk dat je gedachten vergiftigd zijn door de rancune van Stella. Denk na, je hebt niks, behalve een aantal verwijten die je niet hard kunt maken. Je kunt er misschien een boek over schrijven, maar zelfs dan heb je niks. Alles wat je zegt in die mail zullen ze ontkennen en ze zullen het aan jou laten om het te bewijzen, wat je niet kan, want je hebt geen documentatie.’

‘Berend komt niet.’

‘Oke. Dat is een feit. Maar dat is niet de reden waarom je die mail hebt geschreven. Dat is niet waar je Lonneke mee omver kan trekken.’ Willem beseftte dat Gerard gelijk had. Toch voelde hij geen schaamte, geen onbesuisdheid of wat dan ook. Hij vond, ondanks dat de mail ‘niet slim’ was, het het slimste was wat hij had kunnen doen. Gerard zei:

‘Wat is het wat je met de mail wilde bereiken?’

‘Dat ik Kluitmans ermee in haar kruis kon trappen. Dat is wel gerechtvaardigd naar Jan toe, na een jaar wanbeleid van Kluitmans.’

‘Oke, ik waardeer de emotie, echt Willem dat doe ik, en ik kan je vertellen dat ik dezelfde emotie voelde toen ik Kluitmans mailde.’

‘Dat dacht ik wel,’ antwoordde Willem daarop.

‘Toch is het dom.’

‘Hoezo?’

‘Omdat je al je kansen in het GUMC hiermee om zeep aan het helpen bent. Ondanks dat Kluitmans een monster is, dat zijn we wel met elkaar eens, heb je meer kansen om op de academische ladder te klimmen in Groningen onder Kluitmans dan elders. Zeventien promovendi, Willem, die je allemaal helpt. Een groot aantal zal promoveren, dat kan je op je palmares schrijven. Dat helpt in de carrière naar boven. En dan hebben we het nog niet eens over de trial gehad.’ Willem werd stil en zei: ‘Ja, zo gezien...’

‘Willem, je moet je excuses aanbieden en de dialoog met Lonneke aangaan.’

‘Mijn excuses aanbieden? Maar ik voel geen schuld.’

‘Dat heb je feitelijk gezien wel. Lonneke heeft een punt dat je de verwijten die je haar maakt aan haar had moeten voorleggen, niet aan de RvB. Daar moet je je over excuseren. Het lijkt me ook de juiste strategie in dat je je wilt excuseren. Zie het als een schaakpartij.’

‘Leg uit.’

‘Nou als je het niet doet, dan sta je morgen op straat en heeft Lonneke gewonnen. Maar als je het wel doet, kan je met haar praten en altijd nog beslissen of je zelf je ontslag neemt of toch voor de carrière in Groningen wilt gaan. Als je doorgaat met het spelen van het spel en de dialoog met Lonneke aangaat, kan je altijd nog de Koningin van het bord af slaan.’

‘Een carrière zal me worst wezen, Gerard. Ik heb nooit een carrière geambieerd. Ik wil gewoon goed en nuttig onderzoek doen in een omgeving waarin ik kan ademen en kan doen wat ik wil.’

‘Oké, als dat hetgeen is wat je wil, dan kan ik je wellicht een middel geven waarmee je je kunt beschermen op het moment dat je tegenover Kluitmans zit. Kluitmans zal er alles aan doen om je te

laten voelen dat als je je niet binnen haar gareel aanpast, je het verder wel in het GUMC kan schudden. Als je daar niet in mee kan- of wil gaan, weet dan dat je morgen bij mij aan de slag kunt gaan. Je bent geen dag werkloos.'

54.

In de ideale wereld van Willem zou nu ongeveer een Multatuli tevoorschijn moeten komen die hem het laatste hoofdstuk door zou helpen door arme Willem te hulp te komen, net zoals Multatuli zijn alter ego Max Havelaar te hulp was gekomen door de antagonist Droogstoppel te laten stikken in *zijn* koffie. Maar in tegenstelling tot Max Havelaar had Willem geen Multatuli als beschermengel en moest hij toch echt zelf de confrontatie met Lonneke aangaan. Daarbij, wat Willem betreft hoefde Lonneke Kluitmans niet te stikken in de koffie. Wat zou het ideale einde van het jaar 2009 zijn wat Willem betrof? – Iets als, 'Jeetje, Willem, ik ben enorm geschrokken van je mail. Ik weet dat de dingen die je erin zegt een kern van waarheid bevatten, maar ik ben niet het monster wat je denkt dat ik ben. Ik doe ook maar mijn best, maar heb fouten gemaakt. Laten we met elkaar om de tafel zitten en kijken hoe we hieruit kunnen komen.' Dat was een mooi begin geweest om nader tot elkaar te komen. Willem was ook niet zonder fouten en de eerste om te erkennen van de splinter en de balk. Zo had het goed kunnen komen en daar hadden beiden het meest profijt aan kunnen hebben. Als Willem zou vertrekken, door ontslag in te dienen of door ontslagen te worden, hadden beiden niks. De trial was dan weg, het jaar promovendi begeleiden, mocht overgenomen worden door Nellie, waarvan beiden wel wisten dat ze dat niet kon, en de ruzie tussen de hematologie en Vasculaire zou voortsudderen.

Het liep anders.

Willem moest in een kamertje komen bij *HR*. Willem moest altijd onwils nadenken wat *HR* ook al weer betekende. De afkorting deed hem denken aan Hoog Rendementsketels, maar daar stond *HR* natuurlijk niet voor. *HR* stond voor *Human Resources*, wat hem nog niks zei, anders dan dat deze afdeling over het salaris van werknemers ging en daardoor een hoop macht had. In het kamertje zaten Lonneke en een *HR* manager, Marleen Talsma, die hij herkende uit de tijd dat Jan en Willem bij *HR* zaten en zij hem een salarisschaal lager had willen indelen omdat hij na zijn promotie 'slechts' verder zou gaan in onderzoek. Lonneke legde uit dat dit gesprek zou worden opgenomen en dat op basis van de opnamen Marleen Talsma een verslag zou schrijven welke Willem en Lonneke moesten ondertekenen.

'Waarom is dat nodig?' vroeg Willem.

'Als insteek voor je verbetertraject. Ik denk dat je nogal wat opleiding nodig hebt hoe om te gaan met mensen binnen een organisatie,' zei Lonneke

'Dan ga je er vanuit dat ik iets verkeerd heb gedaan.'

'Dat heb je toch ook, je hebt daar zelfs je excuus voor aangeboden,' vulde Marleen Talsma aan.

'Ja, waarvoor ik overigens nog niet heb gehoord dat die excuses zijn geaccepteerd.' Lonneke en Marleen zwegen op die opmerking. Marleen Talsma zei: 'Het is wel duidelijk dat jij een probleem hebt met autoriteit.'

'Helemaal niet,' zei Willem. 'Ik kan het enorm goed vinden met autoriteit. Jan was een autoriteit, zo heb ik hem altijd beschouwd, dat was hij ook.'

'Jan was een vaderfiguur voor je,' zei Lonneke, 'dat is iets anders.'

'Nou vaders kunnen anders ook enorme autoriteiten zijn, hoor,' antwoordde Willem daarop. 'Nee, ik laat me niet aanpraten dat ik een probleem heb met autoriteit. Waar ik wel problemen mee heb, is met mensen die slecht leiding geven en verkeerde beslissingen nemen.'

'Toch ben jij het die zijn excuses heeft aangeboden vanwege die mail die je gestuurd hebt,' zei Lonneke daarop.

'Ja, maar dat was omdat ik te grote stappen maakte voor de organisatie. Ik wist niet dat ik eerst met jou moest overleggen voordat dat ik naar de Raad van Bestuur zou stappen. Ik had die stap overgeslagen, als zijnde dat die stap overbodig is. Kennelijk was dat niet zo. Oké, ik heb wat geleerd, ik denk wat te snel soms, mijn excuses. Ik nam aan dat we hier vandaag zitten om te praten over het

feit dat ik naar de Raad van Bestuur stap. Ik ben dan ook wel verbaasd dat jullie denken dat ik hier zit voor een verbetertraject.'

En zo verder en zo meer. Het gesprek ging nergens naartoe. Lonneke Kluitmans beschuldigde Willem van foutief handelen, waarvoor hij een lesje moest leren. Willem speelde de bal terug door te zeggen dat hij een ethisch probleem had en dat wenste te bespreken met de Raad van Bestuur. Lonneke zei: 'Ik heb opdracht van de Raad van Bestuur gekregen je per direct te ontslaan als je nog eenmaal een dergelijke mail naar ze stuurt. Zie je echt niet in dat je een werkrelatie onder druk hebt gezet door mij zo weg te zetten alsof ik niet alleen incapabel ben, maar me ook nog eens inlaat met allerlei duistere praktijken met Stichting geld en belangenverstrengelingen?'

'Nou, dat jij al bijna een jaar de samenwerking met de Vasculaire tegenhoudt, en op die manier de patiëntenzorg ontregelt en de voortgang van de promotie van Youri Tegelaar hindert, vind ik wel een probleem.'

'Gesteld dat het zo is, dan stel je dat niet aan de kaak door een mail te schrijven naar de Raad van Bestuur. Dan heb je het daarover met mij,' zei Lonneke. 'Ik heb je een jaar niet gehoord.'

'Ach,' antwoordde Willem daarop, 'dat is het probleem van de zender en ontvanger. Waarom zou het altijd aan de zender moeten liggen dat degene die een bericht moet ontvangen dat bericht niet ontvangt?'

'Dat is me te cryptisch. Geef eens een voorbeeld.'

'Nou, laat ik een voorbeeld geven door het om te draaien. Waarom moest ik via-via horen dat Berend Huizinga de positie van Jan niet ging innemen. Waarom heb jij mij dat niet verteld?'

Marleen Talsma kwam tussen beiden en zei: 'Dat kan ik me heel goed van Lonneke voorstellen dat ze die tegenslag eerst zelf moest verwerken.' En Willem dacht: Op wiens hand ben jij eigenlijk? En jij gaat een samenvatting van dit verslag schrijven? Hij wist nu al hoe hij dat verslag niet zou ondertekenen door te zeggen dat het geschreven was door iemand die vooraf al op de hand van Lonneke was. Deze opmerking van Talsma bevestigde dat en dat stond op tape.

Het gesprek ging verder en na anderhalf uur lastte Marleen Talsma een pauze in. Ze strekten de benen, en namen een kopje koffie. Marleen Talsma was nog naar de WC waardoor Willem en Lonneke even alleen in de kamer zaten. Lonneke zei: 'Willem waarom heb je het gedaan? Waarom heb je het jezelf zo moeilijk gemaakt. Waarom heb je niet gewoon gewacht op de beslissingen die uiteindelijk ik te nemen heb. Je toekomst was en is wat mij betreft nog steeds rooskleurig, als je je maar aan het stramien van mijn leiding geven aanpast. Nellie doet dat ook, en dat gaat prima toch? Waarom is dat bij jou zo'n probleem? Ik heb je alles willen geven en weet dat je een groot onderzoeker bent, dat je een Jan of een Gerard Vüller zou kunnen worden, dat heb je in je, maar die opstandigheid zit je in de weg. Daar moet je iets aan doen. *Dat* is waarom we hier zitten, ik probeer je alleen maar te helpen.'

En Willem antwoordde: 'Ik waardeer dat je dat zegt, Lonneke, en ik heb ook wel een tijdje gedacht dat ik een Jan of misschien zelfs wel een Gerard Vüller zou kunnen worden. Maar ik ben tot de conclusie gekomen dat ik dat niet wil omdat ik nou eenmaal enkel en alleen mezelf wil zijn en daaraan genoeg heb.'

'En wie ben jij dan?'

'Iemand met het hart op de juiste plaats en die niet meegaat in het spel van de knikkers als hij ziet of denkt dat dit spel schadelijk is voor de patiënt, voor het onderzoek, voor zijn zelfbeeld. Ik vaar op mijn eigen kompas.'

'Dan is er voor jou in de academie geen plaats.'

Dat zullen we nog wel eens zien, dacht Willem strijdlustig. Toch was hij het die twee weken later zijn ontslag bij Lonneke Kluitmans indiende. Hij wilde niet als Jan zich constant ergeren aan zijn werk, aan de plurken en de horken en de stupiditeit die zijn eigen denkbeelden en handelen in de weg zaten en wat je alleen kom bestrijden door constant het gevecht met die plurken, die horken, die stupiditeit aan te gaan. Dat gevecht was Jan wel aangegaan. Vijfentwintig jaar lang. En wat had hem dat

gebracht? – Het had hem een vroegtijdige dood gebracht en krokodillentranen van zijn *amice collegae* die hem in de krant op de plaats van de overlijdensadvertenties hadden geprezen als ‘markant persoon.’ Als dat de keuze was waarvoor Willem werd gesteld, dan inderdaad maar liever nachtportier zijn bij het Bastion hotel.

Toch was hij in zijn leven niet verder gegaan als nachtportier, maar als postdoc op de afdeling epidemiologie in het HUMC. Die baankeuze was een welbewuste keus van Willem geweest. Er was een vacature vrij en in die tijd was er nauwelijks iemand geïnteresseerd in epidemiologisch onderzoek. Epidemiologie werd toch wel een beetje als het lelijke eendje van de medische wereld gezien. En omdat dit zo was, kon Willem onder de radar blijven. Op die manier kon hij zichzelf blijven en kon hij zichzelf ook blijven ontwikkelen binnen de academie. Dit veranderde pas in 2020, toen omwille van covid, epidemiologie ineens immens populair werd en zijn leidinggevenden in het HUMC zich even vreemd gingen gedragen als de machtswellustelingen, dure zwetsers, en op geld beluste tirannen van stollingsdeskundig Nederland en hematologen in het GUMC. Maar dat is een ander verhaal. Voor nu is het belangrijk om te weten dat artsen en geleerden die hun hart op de juiste plaats hebben en in de eerste (en enige) plaats denken aan het wel en wee van de patiënt, dun gezaaid zijn in een academisch ziekenhuis. Lonneke Kluitmans had dat goed gezien. En hoewel de afdeling Hematologie in het GUMC binnen de verrotting van het academische bestel slechts een heel klein onderdeel speelt, past het volledig in dat door en door rot systeem waar het uiteindelijk alleen maar om geld en macht draait. Mocht u zelf eens in een academisch ziekenhuis komen, om wat voor reden dan ook: als patiënt, als zorgmedewerker, als onderzoeker, als bestuurder, of omdat u *slechts op bezoek bent*, dan bent u bij deze gewaarschuwd.

Dordrecht, 26 februari-18 juni 2021